

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Практикум

*За загальною редакцією
Д. Г. Лук'яненка*

УДК 339.7(076)
Г54

Автори:

**Лук'яненко Д.Г., Кальченко Т.В., Бурмака М.О.,
Власенко Ю.В., Галахова Т.О., Рябець Н.М., Тимків І.В.,
Мальченко А.В., Приходько Б.В.**

Рецензенти:

Я. М. Столярчук, д.е.н., проф.,
завідувачка кафедри міжнародної економіки
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана,

С. В. Сіденко, д.е.н., проф., головна наукова співробітниця
Інституту демографії та проблем якості життя НАН України,

Л.Л. Кістерський, д.е.н., проф.,
професор кафедри міжнародних економічних відносин
Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця),

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана,
Протокол № 11 від 27.06.2024 р.*

Глобальна економіка [Електронний ресурс] : Практикум /
Г54 За заг. ред. Д. Г. Лук'яненка. К.: КНЕУ, 2024. 168 с.
ISBN 978-966-926-496-1

Практикум містить широкий перелік завдань для практичних (семінарських) занять за темами робочої програми навчальної дисципліни «Глобальна економіка» для здобувачів денної (очної) та заочної форм навчання магістерського рівня вищої освіти усіх економічних спеціальностей і освітніх програм. Плани практичних занять пропонують користувачам різні методи організації навчання, зокрема тематичні дискусії, експрес-опитування, мозкові штурми, робота в малих творчих групах, доповіді-презентації тощо, які допомагають опрацьовувати теоретичний матеріал і перевіряти рівень закріплення знань.

До Практикуму також включені різноманітні ситуаційні завдання, велика кількість практичних питань і тестових вправ для самоконтролю та інші інформаційні матеріали, які можуть бути використані при опануванні навчальної дисципліни.

Практикум буде корисним викладачам навчальної дисципліни «Глобальна економіка», здобувачам магістерського рівня вищої освіти економічних спеціальностей, а також усім, хто цікавиться актуальними проблемами економічної глобалізації.

УДК 339.7(076)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

© Лук'яненко Д.Г., Кальченко Т.В.,
Бурмака М.О. та ін., 2024
© КНЕУ, 2024

ISBN 978-966-926-496-1

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	4
1. ЗМІСТ НАУКИ ЗА ТЕМАМИ.	9
2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ НАУКИ «ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА». . .	13
3. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ТА ЗАВДАННЯ.	32
3.1. <i>Плани практичних занять для здобувачів очної (денної)</i> <i>форми навчання</i>	32
3.2. <i>Плани контактних занять для здобувачів заочної</i> <i>форми навчання</i>	69
4. ТЕМИ ЕСЕ / ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З НАУКИ «ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА» ТА ВИМОГИ ЩОДО ВИКОНАННЯ	93
5. ЗРАЗКИ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ІСПИТ.	95
6. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ	96
7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА АНОТАЦІЇ ДО НИХ.	100
8. ТЕСТИ (ЗАВДАННЯ) ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.	134
9. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК	163
10. ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	167

ПЕРЕДМОВА

Ключовими тенденціями економічного розвитку на початку ХХІ ст. є всебічне поглиблення інтернаціоналізації виробництва, обміну, розподілу і споживання, транснаціоналізація економіки, формування глобальних ланцюгів доданої вартості, зростання взаємозалежності країн і регіонів, трансформація геополітичних і геоекономічних компонентів глобальної регуляторної системи з утвердженням релевантних принципів функціонування, здатних реагувати на сучасні виклики і загрози.

Економічна глобалізація постає найвищим рівнем інтернаціоналізації світогосподарської діяльності і на сьогодні досягає безпрецедентних масштабів, вражаючи динамікою змін і характером проявів. Перебуваючи в тісному взаємозв'язку з такими елементами загальноцивілізаційного процесу, як політичний, науково-технічний, інформаційний, екологічний, соціо-культурний, демографічний, економічна глобалізація забезпечує високу динаміку основним факторам виробництва, диверсифікує умови і механізми ведення бізнесу, трансформує ринки для реалізації потенціалу конкурентоспроможного розвитку.

Ядром глобальної економіки є постіндустріальна модель розвитку – економіка знань, яку на сьогодні успішно реалізують розвинені країни світу. Постіндустріальна економічна модель базується на принципово новому технологічному способі виробництва, основу якого становлять інформаційно-інтелектуальні технології, знання, творчість людини, які докорінно модернізують традиційний ландшафт цивілізаційного прогресу.

Економічній глобалізації притаманні диспропорції та асиметрії, у зв'язку з чим її переваги та загрози розподіляються вкрай нерівномірно за міжкраїновим і секторально-галузевим принципом. Поряд зі сформованим протягом ХХ ст. ядром світової економіки, представленим США, Японією, країнами – членами ЄС, вже у першій чверті ХХІ ст. на глобальну політичну і економічну арену почали виходити нові амбітні гравці – країни – колишні аутсайдери світової економіки (Китай, Індія, Республіка Корея, Індонезія, Сінгапур, деякі країни Близького Сходу і так званого Глобального Півдня), які здійснили стрімкий прорив до глобальної економічної влади.

Завдяки максимальній мобілізації національних ресурсів, перебуванню у фарватері демократизації економічного розвитку, ефективного використання факторів економічної глобалізації ці країни отримали абсолютно реальні перспективи стати в найближчому майбутньому новими регіональними і глобальними економічними, фінансовими і технологічними центрами.

Україна в глобальній економічній системі фактично входить до великої групи країн з індустріальним типом економіки, але з чіткою орієнтацією у перспективі на постіндустріальний вектор розвитку з урахуванням сучасних тенденцій економічної глобалізації та рухом до євроатлантичної інтеграції. Участь України у світовому ринку технологій не обмежується лише технологічним послідовництвом. За наявності певних передумов, особливо активізованих у сучасних вкрай складних обставинах розвитку країни, вона має потенціал увійти в когорту глобальних технологічних лідерів. Серед цих передумов визначальну роль відіграє людський ресурс країни з його відповідністю світовим критеріям конкурентоспроможності.

Глобальна економічна турбулентність і невизначеність, ознаки якої з них почали формуватися на тлі глобальної економічної кризи 2008–2010 рр., посилились після пандемії covid-19 й особливо виявились на фоні повномасштабного російського вторгнення в Україну, зумовлюють нагальну необхідність пошуку адекватних механізмів глобального реагування, міжнародної протидії глобальним викликам і конфліктам задля забезпечення сталого цивілізаційного прогресу.

Через серйозне перманентне загострення політичних і соціально-економічних суперечностей між суб'єктами глобальної економіки на сьогодні виявляється суттєве відставання ефективності наявних регуляторних механізмів від динаміки і масштабів глобальних трансформацій.

Для протидії цьому слід удосконалити і функціонально оптимізувати сучасну систему інституційного забезпечення глобального економічного розвитку через створення нових ефективних інститутів, якісну модернізацію наявних, застосування більш дієздатного і мобільного інструментарію та транспарентних методів глобального економічного співробітництва.

Сучасний інституційний устрій світового господарства потребує формування ефективної і релевантної системи глобального управління як універсального способу долаття глобальних економічних, фінансових і соціальних диспропорцій в міжнародних відносинах.

Метою науки «Глобальна економіка» є сформувати розуміння здобувачами умов і факторів становлення, механізмів та інструментів функціонування глобальної економіки, усвідомлення власної

та колективної інтелектуальної місії для прийняття адаптивних раціональних креативних управлінських рішень.

Основні завдання науки полягають у вивченні: природи і закономірностей становлення глобальної економіки; засобів і потенціалу антициклічного регулювання глобальних економічних процесів; механізмів функціонування глобальних ринків; сучасних стратегій конкурентного лідерства глобальних корпорацій; процесів і моделей економічної регіоналізації в глобальних умовах розвитку; природного, технологічного та людського ресурсів глобальної економіки; цивілізаційних вимірів глобальних економічних процесів; напрямів і пріоритетів розвитку української економіки в умовах глобалізації.

Предметом науки є ринкові відносини між суб'єктами міжнародного бізнесу, обумовлені закономірностями, тенденціями та специфікою функціонування глобальної економічної системи.

Місце науки у підготовці глобально компетентних фахівців. Вивчення курсу базується на матеріалі нормативних дисциплін бакалаврського рівня освіти у таких напрямках: основи економічної науки, мікроекономіка, макроекономіка, економіка підприємств, регіональна економіка, фінанси, менеджмент, міжнародна економіка, міжнародний бізнес, міжнародні економічні відносини.

Наука спрямована на формування у здобувачів *професійних компетентностей* стосовно:

знання: передумов, факторів, імперативів, закономірностей та сучасних тенденцій становлення глобальної економіки; процесів глобальної корпоратизації бізнесу; форм і моделей регіональної економічної інтеграції; закономірностей інституціоналізації економічного розвитку; глобальних пріоритетів науково-технологічного, інноваційно-інтелектуального та цивілізаційного розвитку; усвідомлення власних думок та перспективно продуктивних ідей інших людей у парадигмі глобального мислення;

уміння: аналізувати і прогнозувати: характер та глибину суб'єктної взаємодії в глобальній економіці; секторально-галузеву і регіонально-країнову структуру глобальної економіки; сучасні механізми функціонування товарних ринків, фінансових ринків, ринків послуг і праці; напрями глобальної модифікації ринкових конкурентних механізмів;

навичок: ідентифікації факторів і механізмів формування глобального корпоративного лідерства; моніторингу глобальних економічних циклів; крос-культурної корпоративної взаємодії, інтерактивного міжособистісного спілкування, корпоративної і персональної соціальної відповідальності; планування, розроблення та реалізації ефективних рішень для виробництва висококонкурентної продукції;

застосування: практичного інструментарію обґрунтування і реалізації стратегій розвитку корпорацій, країн і регіонів в умовах глобалізації; сучасних технік консалтингу для виявлення ключових глобальних бізнес-проблем та обґрунтування шляхів їх розв'язання; методик ефективних комунікацій мікро-, макро- та глобальної взаємодії; методів та інструментів інноваційно-технологічного розвитку України в контексті визначених гео економічних пріоритетів.

Формування зазначених компетентностей цілком забезпечує наведена нижче структурна композиція науки та її змістовне наповнення, розроблені докторами економічних наук, професорами Д. Г. Лук'яненком і А. М. Поручником (рис. 1).

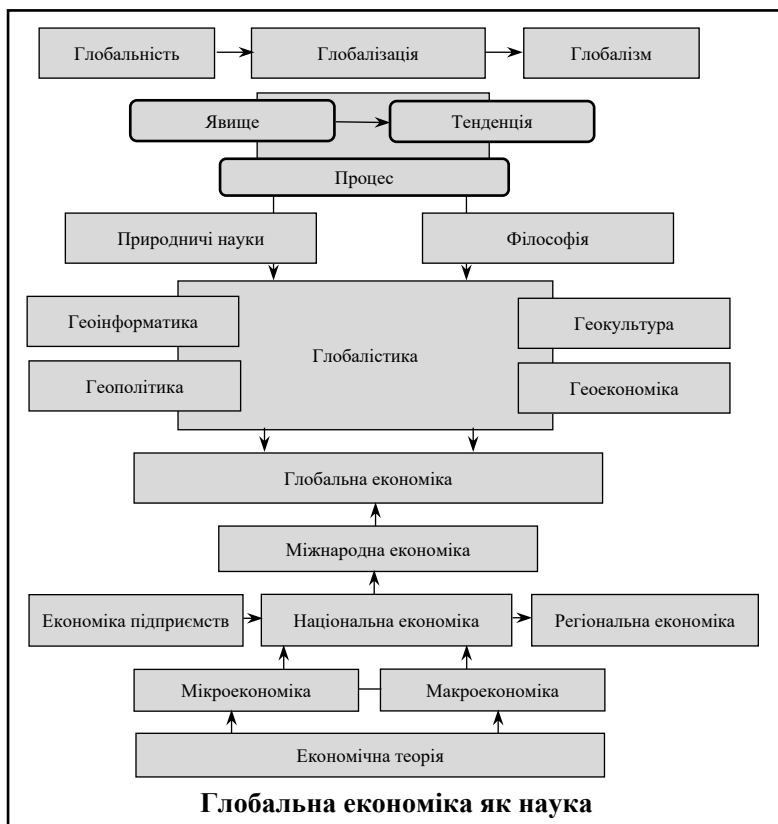

Рис. 1. Глобальна економіка як наука

Цей Практикум є логічним доповненням до наявного наукового і навчально-методичного забезпечення дисципліни «Глобальна економіка», яка викладається на другому (магістерському) рівні вищої освіти усіх спеціальностей (освітніх програм). Практикум укладений згідно з вимогами Положення про підготовку та видання навчальної літератури у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана, уведеного в дію наказом від 17.11.2022 № 488, і містить деталізовані плани практичних (для здобувачів очної / денної форми навчання) і контактних (для здобувачів заочної форми навчання) занять відповідно до переліку лекційних тем навчальної дисципліни «Глобальна економіка».

Структура Практикуму складається з 1) глосарію (основних термінів); 2) переліку тем (завдань) для індивідуальної роботи (есе) здобувачів; 3) різновидів практичних занять (семінар-бесіда або семінар-дискусія, робота у малих творчих групах, мозковий штурм, дебати, бліц-опитування та ін.); 4) тем доповідей-презентацій з елементами ситуаційних завдань; 5) питань для самоконтролю; 6) тестових завдань. Наприкінці Практикуму наведено бібліографічний список для вивчення навчальної дисципліни з посиланнями на довідково-інформаційні сайти для виконання практичних завдань, а також наведений предметний покажчик.

Після кожного практичного (контактного) заняття наведено перелік компетентностей, які здобувач набуде, опрацьовуючи навчальний матеріал.

1. ЗМІСТ НАУКИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Економічна природа глобальних трансформацій

Предмет та об'єкт науки «Глобальна економіка». Генезис поняття «глобалізація». Концепції глобалізації та їх еволюція. Глобальна економіка, її визначення та структура. Критерії рівня глобалізованості національних економік.

Глобальні трансформації та їх теоретичне відображення. Частковий і системний характер глобальних трансформацій. Фактори глобальних трансформацій: науково-технічний прогрес і постіндустріалізм, розширення сфери діяльності міжнародних організацій, лібералізація міжнародних економічних зв'язків, транснаціоналізація, регіональна інтеграція. Країнові і регіональні стратегії економічних трансформацій в глобальних координатах розвитку.

Економічні, політичні, фінансові, науково-технологічні, соціальні, екологічні, безпекові та культурні імперативи глобалізаційних процесів. Суперечності економічної глобалізації та форми їх прояву.

Тема 2. Становлення і сучасний формат глобальної економіки

Суб'єкти глобальної економіки (індивідуальні суб'єкти, впливові особистості, світові міста, корпорації, кластери, держави, регіональні блоки, міжнародні організації). Природно-енергетичний, інноваційно-технологічний, демографічний та людський ресурси глобальної економіки. Глобальні інформаційні мережі як ресурс розвитку глобальної економіки. Секторальна структура глобальної економіки та її диверсифікація.

Глобальна регіонально-локальна стратифікація. Формування глобальної моделі міжнародного поділу праці. Диспозиція окремих регіонів на глобальній карті світу (Північна і Південна Америка, Європа, Азійсько-Тихоокеанський регіон, Близький і Середній Схід, Африка). Об'єктивна природа та характер диспропорцій

глобальної економіки. Асиметрії глобального економічного розвитку та форми їх прояву (виробничо-інвестиційні, науково-технологічні, фінансові, соціальні).

Тема 3. Глобальний економічний цикл

Об'єктивна природа економічного циклу та критерії його глобальної ідентифікації. Класифікація економічних циклів (торговельні, промислові, технологічні, ділові, інституційні, політичні цикли) та їх еволюція.

Ретроспективний аналіз світових економічних криз. Глобальна фінансово-економічна криза: причини, перебіг та наслідки.

Класична парадигма антициклічного регулювання економіки та її ефективність. Інструментарій антициклічного регулювання глобальної економіки в умовах синхронізації національних бізнес-циклів.

Тема 4. Функціонування глобальних ринків

Причини та фактори глобалізації товарних ринків. Механізми функціонування глобальних ринків (глобальний попит і глобальна пропозиція, глобальна ціна, глобальна конкуренція і глобальна інфраструктура). Особливості формування глобального попиту та пропозиції на ринках товарів. Становлення глобальної інфраструктури у сфері товарного обміну.

Диверсифікація послуг та демократизація умов їх надання на глобальному ринку. Новітні види послуг (консалтинг, аутсорсинг, аутстафінг, коучинг та ін.).

Особливості функціонування глобального фінансового ринку та його вплив на світову економічну рівновагу. Віртуалізація фінансових потоків та її дуалістична природа. Ринок криптоактивів та його глобальне регулювання.

Глобальні торговельні мережі і платформи. Глобальна електронна комерція.

Демографічний, гендерний, професійно-кваліфікаційний, освітній, інтелектуальний та вартісний компоненти глобального ринку праці.

Тема 5. Глобальний бізнес

Сутність глобального бізнесу та його організаційні форми (ТНК, М(Б)НК, глобальні корпорації, метакорпорації та ін.). Глобальне підприємництво. Глобальні стратегії транснаціональних корпорацій та їх модернізація. Сучасні моделі інтеграції національних бізнес-структур до глобальних транснаціональних комплексів. Проблеми паритетної взаємодії глобального бізнесу та держав з різним рівнем соціально-економічного розвитку.

Глобальне конкурентне лідерство. Особливості глобального корпоративного управління. Крос-культурний аспект глобального корпоративного менеджменту. Соціальна відповідальність та креативний компонент менеджменту глобальних корпорацій.

Глобальна гнучкість бізнесу. Фактори зміни глобального бізнес-ландшафту. Стратегії глобального бізнесу.

Тема 6. Енергетичний ресурс глобальної економіки

Енергетичні ресурси та їх глобальна дислокація. Передумови, характер і фактори трансформаційних змін енергетичної парадигми світогосподарського розвитку в умовах глобалізації. Енергетична модель глобального економічного розвитку. Глобальний енергетичний ринок, його масштаби та ключові тенденції структуризації. Форми та механізми глобалізаційної диверсифікації енергетичного ринку. Роль нафтогазових ТНК у функціонуванні світового енергетичного ринку. Місце відновлювальної енергетики у глобальному енергоспоживанні. Міжнародні стратегії енергоефективності та національна енергетична безпека.

Тема 7. Технологічний ресурс глобального економічного розвитку

Становлення техноглобалізму та форми його прояву. Основні напрями глобального технологічного розвитку, його проблеми та суперечності. Економічні механізми їх розв'язання. Міжнародний трансфер наукових знань та технологій.

Глобальна інформатизація та цифровізація бізнесу. Інформаційний ресурс в системі факторів економічного розвитку. Умови, чинники і пріоритети забезпечення технологічного лідерства компаній, країн та регіонів в умовах глобалізації. Інноваційне підприємництво в парадигмі техноглобалізму.

Цифровий пріоритет глобального технологічного розвитку. Стратегії цифрової доби. Феномен штучного інтелекту (AI).

Тема 8. Людський ресурс глобальної економіки

Людський вимір постіндустріалізму. Кількісна та якісна характеристика глобального людського ресурсу. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань. Креативний сектор глобального бізнесу. Рівень інтелектуалізації глобальної економічної діяльності. Розвиток людського ресурсу – ключова передумова формування стратегічних конкурентних переваг країн. Імперативи соціалізації глобальної економіки, її форми та рівні. Поведінкові моделі в глобальній економіці.

Тема 9. Глобальна економічна політика

Суб'єкти та об'єкти глобального управління. Принципи, форми та методи глобальної економічної політики. Неурядові організації та клуби. Напрями та інститути реалізації глобальної економічної політики. Міжнародна координація економічної політики. Зміна компетенцій регуляторних інститутів глобальної економіки. Роль глобальної економічної політики в гармонізації національних інтересів. Цивілізаційний вимір глобальних економічних процесів.

Сценарії та альтернативи глобального економічного розвитку. Концепція сталого розвитку та її реалізація у глобальних політиках (економічного розвитку, екологічній, соціальної конвергенції, продовольчій, фінансовій, технологічній, безпековій).

Глобальний консенсус як категоричний імператив цивілізаційного прогресу.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ НАУКИ «ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Трилема глобалізації (або трилема глобальної політики)

Дослідник Дені Родрік у книзі «Парадокс глобалізації: демократія та майбутнє світової економіки» / «The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy» By Dani Rodrik, 2011) представив формулювання трилеми політичної глобалізації.

Сутність полягає в тому, що усі три компоненти у повному обсязі реалізації несумісні, можливо забезпечити лише два з них (рис. 2):

- 1) глибока економічна інтеграція;
- 2) національний суверенітет;
- 3) демократична політика.

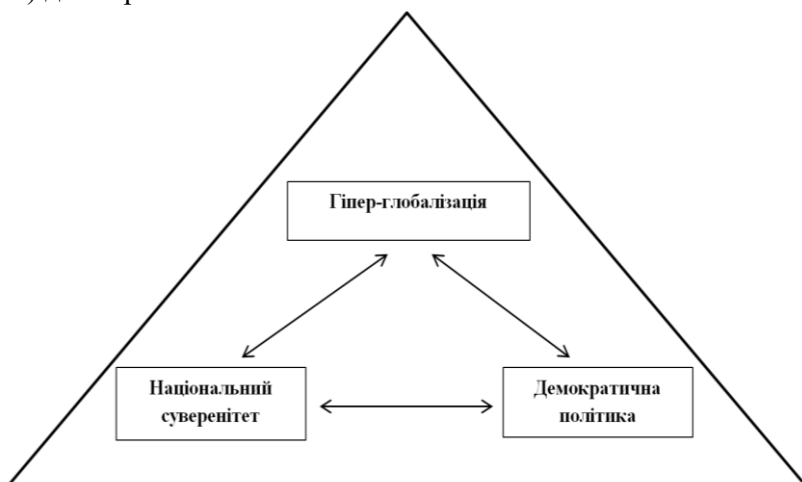

Рис. 2. Компоненти глобальної політики: трилема глобалізації

Джерело: Funke M. The political globalization trilemma revisited: An empirical assessment across countries and over time / M. Funke, D. Zhong // Economics & Politics. Vol. 36, Issue 1 2022. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ecpo.12235#ecpo12235-bib-0049>

Рівновага імовірна лише тоді, якщо пожертвувати одним із трьох компонентів. Іншими словами, у глобалізованому світі країна може мати широку економічну інтеграцію, національну державу чи демократичну політику, але не всі три компоненти одночасно (принаймні не повною мірою).

Нація може обрати інтеграцію і національну державу та пожертвувати демократичним контролем заради технократичних, авторитарних інститутів. Як альтернативу нація може обрати інтеграцію та демократичну політику, відмовляючись від національної держави і передаючи або віддаючи контроль над традиційними урядовими завданнями наднаціональним інституціям. Або нація може обрати національну державу та демократію, прийнявши бідну автаркію.

Приклади вирішення трилеми глобалізації

1. Яскравим прикладом слугують країни ЄС, які передали основні повноваження та юрисдикцію європейським установам. Єврозона (спільна валюта) країн ЄС перебуває ще глибше в цій категорії інтеграції та глобального управління.

Політичними пріоритетами, які виявив референдум щодо Brexit, є національний суверенітет і демократія. Електорат Великої Британії проголосував за вихід з ЄС і «повернення контролю».

2. Наприклад, Китай дотримується глобальної економічної інтеграції та національного суверенітету. Новітня історія країни показує, що головною політичною метою було, зокрема, збереження національного суверенітету. Для цього жертвою стає третя вершина трикутника – демократія.

3. Політика колишнього президента США Дональда Трампа була спробою посилити національний суверенітет за рахунок економічної інтеграції. Бажаючи деглобалізувати Сполучені Штати, Трамп вийшов із різних міжнародних кліматичних і торговельних угод і спровокував торгові суперечки з багатьма країнами (деглобалізацію).

Глобалізація

Глобалізація – це найвищий рівень інтеграції (взаємодії / налагодження зв'язків, взаємовідносин) усіх суб'єктів глобальної системи (глобальних особистостей, ТНК, кластерів, інтеграційних угруповань, глобальних міст, міжнародних організацій тощо) у світовий економічний, соціальний, культурний простір.

Глобалізація являє собою об'єктивний, масштабний, всепоглинаючий, багатовимірний, багатовекторний процес, і в той же час це

складний і суперечливий феномен (війни, конфлікти, економічні кризи, протекціонізм, дефіцит ресурсів тощо), що стає реальністю сьогодення як закономірний результат історичного розвитку людства.

Різні дослідники пропонують свої підходи до класифікації етапів глобалізації (два підходи до часових рамок глобалізації):

- Широкий підхід до часових рамок глобалізації: дослідники зазначають, що початок глобалізації – це Великі географічні відкриття.

- Звужений підхід до часових рамок глобалізації: інші дослідники зазначають, що початок глобалізаційних процесів – це власне формування теорії глобалізації в епоху наукової революції (1960-ті роки).

Варто зазначити, що наукові концепції, принципи, методи аналізу глобалізаційних процесів (зокрема сценарний метод) дійсно визначають початком глобалізації 1960-ті роки, проте об'єктивно початкова стадія формування глобалізаційних зв'язків почалася набагато раніше.

Наприклад, *Всесвітній економічний форум* пропонує таку класифікацію етапів глобалізації:

1. **Глобалізація 1.0.** (Великі географічні відкриття – торговельні відносини).

2. **Глобалізація 2.0** (індустриалізація XIX ст. – виробничі відносини і торговельні відносини).

3. **Глобалізація 3.0** (наукова революція XX ст. – глобальні НДДКР; поява мережі Інтернет – інформаційні технології, виробничі та торговельні відносини).

4. **Глобалізація 4.0** (сучасний етап – Індустрія 4.0, диджиталізація, віртуалізація, інтелектуалізація, креативно-інноваційні аспекти розвитку тощо – комплексні / різновекторні / масштабні відносини – виробничі, торгівельні, валютно-фінансові, інвестиційні, трудові, міграційні та ін.).

Більш детально з класифікацією етапів глобалізації можна ознайомитися за покликанням: WEF. «A brief history of globalization». 2019: <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/how-globalization-4-0-fits-into-the-history-of-globalization/>

Економічна глобалізація

Економічна глобалізація є історичним процесом, результатом людських інновацій і технічного прогресу. Це стосується зростаючої інтеграції економік у всьому світі, зокрема, через переміщення товарів, послуг і капіталу через кордони країн і регіонів. Цей термін стосується також руху людей (робочої сили) і знань

(технологій) через міжнародні кордони. Існують також ширші культурні, політичні та екологічні аспекти глобалізації (IMF. Globalization: A Brief Overview, 2008 <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2008/053008.htm>).

Глобальна економіка

1. Глобальна економіка (економічний напрям науки глобалістики серед інших – політичного, соціального, культурного тощо) – багаторівнева структура з позицій суб'єктів, функцій, інституцій, ядром якої є *глобальний ринок*, а головними факторами становлення – інтернаціоналізовані центри (глобальні ланцюги поставок; інтернаціоналізовані центри прийняття рішень – суб'єкти глобальної економіки), що формують нові умови міжнародного руху товарів, послуг, капіталів, робочої сили.

2. Глобальна економіка (з позицій її структурних компонентів) – це якісно новий стан світової економіки, яка поступово перетворюється в цілісний глобальний організм, поєднаний гігантською виробничо-збутовою мережею, глобальною фінансовою системою, планетарною інформаційно-інфраструктурною мережею тощо.

3. Глобальна економіка (з позицій інституційного компоненту управління) – це наддержавна, позадержавна економіка, яка базується на стиранні кордонів (лібералізації транскордонних операцій з товарами, трудовими ресурсами та капіталом) і починає створювати власні (наддержавні) механізми регулювання, зокрема, наприклад, валютний механізм (який частково протистоїть і водночас співпрацює з національними механізмами залежно від економічної політики окремих держав).

Глобалізм

Глобалізм – це:

1) загальнопланетарна реальність, єдиний економічний та соціокультурний простір взаємозалежних країн і народів;

2) принцип підходу в науковій теорії та політиці до розуміння світу як цілісної економічної, соціокультурної і політичної суперсистеми, а людства – як єдиного суб'єкта дії та розвитку;

3) ідеологія, що захищає цінності планетарної інтеграції, неоліберальна парадигма економічної, політичної й соціокультурної перебудови світ.

Джерело: <https://vue.gov.ua/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%B%D1%96%D0%B7%D0%BC>

Глобалістика

Глобалістика – це наука, що має міждисциплінарний характер і вивчає походження, прояви і шляхи вирішення глобальних проблем; взаємодію економічних, соціальних, екологічних та інших процесів, а також можливості управління ними.

Глобальна економічна політика

Глобальні тренди економічної політики

- **Лібералізація** (відкриття сфер суспільної діяльності: вільний рух товарів, капіталів, робочої сили).
- **Гармонізація** (вирівнювання країн – *диспозитивні / рекомендаційні* норми).
- **Уніфікація** (*імперативні / обов’язкові* норми і правила, наприклад, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та ін.).
- **Інституалізація** (формування системи органів на добровільних засадах для ефективного глобального управління).

Шановні студенти! Зверніть увагу, що у рамках КНЕУ створено науковий журнал «*Міжнародна економічна політика*» (офіційний сайт: <http://iepjournals.com/>). Статті наукового журналу окреслюють сучасні концепції, тенденції глобальної економіки та економічної політики. Ознайомтеся з актуальними науковими статтями, щоб розширити свою систему поглядів, переконань, позицій стосовно сучасних тенденцій розвитку глобальної економіки.

Глобальне управління

Глобальне управління – науково-практичний напрям формування багаторівневої системи наднаціональних і глобальних центрів влади, що здійснюють свої функції відносно суб’єктів глобальної системи.

Глобальне управління – це процес, в якому беруть участь уряди, міжурядові та неурядові організації, транснаціональні корпорації й інші елементи сучасної глобальної системи.

Основне завдання системи глобального управління – унеможливити / нейтралізувати міжнародні конфлікти, суперечності, кризи.

Принципи глобального управління

- **Принцип кооперації**, який означає, що інструменти глобального управління мають бути націлені на поглиблення кооперації, тобто співробітництво, яке має забезпечити найефективніше використання ресурсів і гарантуватиме довіру між учасниками процесу спільного прийняття рішень.

- **Принцип солідарності** (єдність інтересів, завдань, стандартів і взаєморозуміння).

- **Принцип субсидіарності**. Локальні ініціативи мають стати невід'ємною частиною прийняття рішень на глобальному рівні.

- **Принцип культурної диверсифікації**. З метою прийняття гнучких і універсальних рішень на всіх рівнях урядування світовою спільнотою має бути враховано культурне різноманіття націй і народів.

Глобальний економічний порядок

Глобалізація докорінно трансформувала міжнародний економічний порядок на основі нових критеріїв: технологічності, інформатизації, соціалізації, глобалізації господарських процесів з виокремленням трьох підсистем:

- розвинених країн, що розбудовують постіндустріальне суспільство;
- країн з індустріальним сектором розвитку;
- доіндустріальних країн, що на сьогодні існують поза процесами глобальної трансформації.

Глобальний економічний порядок – система глобального соціально-економічного впливу:

1. **Монополярність** (один центр прийняття рішень – країна-гегемон (держава-стабілізатор); глобальний уряд (розширена модель національної держави)).

2. **Біполярність** / триполярність (передбачає два (або три) центри впливу і ухвалення рішень. Наприклад, у форматі коаліції держав (центру-альянсу держав) або регіональних угруповань (ЄС, АТЕС, Трансатлантична зона вільної торгівлі / ТАФТА).

3. **Поліполярність** (декілька центрів прийняття рішень; формування нових центрів економічного розвитку: Китай, країни Латинської Америки, країни Південно-Східної Азії та Близького Сходу, країни Африки).

Глобальний ринок

Визначення ринку як економічної категорії

Ринок – це місце, де регулярно зустрічаються продавці й покупці та організовується торгівля (купівля-продаж товарів і послуг). Це визначення було сформовано ще в XII ст.

- **Ринок** – це *сучасна економічна система* (система ринкової економіки), в якій існує *саморегулювний ринковий механізм попиту і пропозиції*.

- **Ринок** – це *інституціональні елементи* (формальні та неформальні), що обмежують і стимулюють поведінку учасників ринку.

- **Ринок** – це склад учасників ринку (продавців і покупців); склад товарів і послуг, що виробляються й обмінюються; структурні елементи, що виражають стійкі форми організації та зв'язку між учасниками ринку.

Категорія «**глобальний ринок**» має вміщувати компоненту глобальних взаємозв'язків, тобто всі класичні визначення поняття «ринку» розширюємо з урахуванням процесів інтернаціоналізації (тобто взаємодії, інтеграції суб'єктів глобальної економіки).

Глобальний ринок – це:

- механізм забезпечення глобальної факторної мобільності (фактори: земля, праця, капітал, підприємницькі здібності) з вільним доступом до матеріальних і нематеріальних ресурсів розвитку;

- системоутворювальний елемент глобальної економіки, самовідтворювальний механізм урівноваження глобального попиту і глобальної пропозиції (тобто з урахуванням інтернаціоналізованих цін), які виходять за межі національних інтересів, кордони і регулятори.

Глобальні індекси та рейтингові оцінки

Глобальні індекси та рейтингові оцінки демонструють рівень інтеграції суб'єктів глобальної економіки (компаній / країн / міст тощо) у глобальну систему, тобто позиції відповідно країн / компаній тощо у глобальному світі.

Приклади глобальних індексів

№	Глобальний індекс	Інституція, яка запропонувала індекс	Компоненти аналізу	Покликання на офіційний сайт
<u>I. Оцінка інтеграції країн у глобальний простір</u>				
1.	Індекс глобалізації (KOF)	Швейцарський федеральний інститут технологій (ETH Zürich)	Цей індекс аналізує 3 складники: (1) економічний вимір, (2) соціальний вимір, (3) політичний вимір глобалізації	https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html
2.	Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI)	Міжнародний інститут розвитку менеджменту (IMD, Switzerland)	Цей індекс аналізує 4 складники: (1) економічна результативність, (2) ефективність державного управління, (3) бізнес ефективність, (4) інфраструктура	https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/
3.	Глобальний індекс інновацій (GII)	Світова організація інтелектуальної власності (WIPO)	Цей індекс аналізує 4 складники: (1) наука та інвестиції в інновації, (2) технологічний прогрес, (3) адаптація технологій, (4) соціоекономічний вплив	https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search%3A+Global+Innovation+Index+2023+%28EN%29&gad_source=1&gclid=CjwKCAiAvJarBhA1EiwAGgZl0LrmKuhr5lEb5w4zGv6CGMtmKyvC2GwVs5SYgkzcxNJV4V0fd-aUeRoCd3sQAvD_BwE
4.	Індекс людського розвитку (HDI)	Програма розвитку ООН (UNDP)	Цей індекс аналізує 3 складники: (1) довге і здорове життя, (2) знання, (3) стандарти життя	https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI
5.	Інші індекси			
<u>II. Оцінка глобальних міст</u>				
1.	Індекс глобальних міст	Міжнародна консалтингова компанія Kearney	Цей індекс аналізує 5 складників: (1) ділова активність, (2) людський капітал, (3) обмін інформацією, (4) культурний досвід, (5) політична участь	https://www.kearney.com/service/global-business-policy-council/gcr/2022-full-report

№	Глобальний індекс	Інституція, яка запропонувала індекс	Компоненти аналізу	Покликання на офіційний сайт
2.	Рейтинг глобальних міст за методологією університету Лафборо (Великобританія)	Університет Лафборо (Loughborough University)	Цей індекс класифікує міста за інтеграцією у глобальний простір: • Альфа++ міста (високоінтегровані міста); • Альфа+ міста (інтегровані міста); • Бета-міста (низькоінтегровані міста); • Гамма-міста – мають незначний рівень інтеграції	https://www.lboro.ac.uk/microsites/geography/gawc/gawcworlds.html Характеристика глобальних міст: Альфа++ (Лондон, Нью-Йорк) – найбільш інтегровані міста (мають дуже високий рівень інтеграції у глобальний простір); • Альфа+ високоінтегровані міста – з'єднують основні економічні регіони та держави зі світовою економікою; • Бета-міста – зв'язують свій регіон чи штат зі світовою економікою; • Гамма-міста – об'єднують невеликі регіони чи штати у світову економіку, або важливі міста світу, не надають передові послуги
3.	Інші			
III. Рейтингові оцінки ТНК				
1.	Forbes Global 2000	Журнал Forbes	Рейтинг бере до уваги: (1) продажі; (2) дохід; (3) активи; (4) ринкову вартість компанії	https://www.forbes.com/lists/global2000/?sh=5b52e6e55ac0
2.	Fortune Global 500	Журнал Fortune	Рейтинг бере до уваги: (1) виручку компаній	https://fortune.com/ranking/global500/
3.	Financial Times 1000	Журнал Financial Times	Рейтинг бере до уваги: (1) середньорічний темп зростання; (2) виручку компаній	https://www.ft.com/ft1000-2023
4.	Інші			

Детермінанти

Детермінанти глобального розвитку – це визначальні процеси (ключові, рушійні, трансформаційні), які мають значний вплив на трансформацію глобальної системи.

До таких процесів (детермінант) належать:

- **транснаціоналізація** (різновекторний вплив ТНК на глобальну систему; корпоративізація – трансформація системи корпоративних відносин з урахуванням нових тенденцій, підходів, методів та принципів управління і лідерства);
- **регіоналізація** (різновекторний вплив суб'єктів регіонального рівня – інтеграційних угруповань);
- **інституалізація** (процеси формування глобальної інституційної системи, тобто системи глобального управління; формування узгодженої глобальної політики).

Економічний цикл

Економічний цикл – це сукупність послідовних фаз економіки (бум, рецесія, стагнація, депресія, поживавлення, піднесення), що відображають інтегральні характеристики коливань ринкової кон'юнктури (ділової активності / бізнес-активності – темпів зростання (падіння) ВВП, безробіття, загального рівня цін, обсягів інвестицій, промислового виробництва, рівня інфляції, кредитування, накопичень тощо, незалежно від чинників, що зумовлюють такі коливання (природні, технологічні, політичні, культурні та інші) (рис. 3).

Циклічність – порушення однієї макроекономічної рівноваги і відновний перехід до іншої (нової) точки рівноваги. Об'єктивно економічна рівновага є дискретною, а економічний розвиток циклічним.

Система антициклічного регулювання – це цілісна підсистема соціально-економічної політики урядів, наднаціональних інституцій, транснаціональних компаній та інших суб'єктів ринкової економіки, яка полягає у зменшенні глибини і пом'якшенні негативних наслідків економічних циклів, стабілізації ринкової кон'юнктури і збільшення темпів економічного зростання.

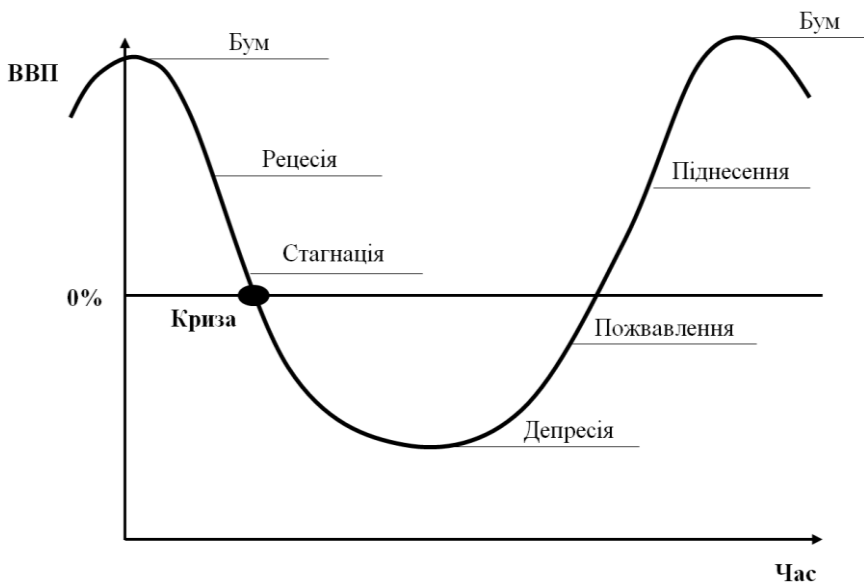

Рис. 3. Економічний цикл (послідовні фази економіки)

Імперативи

Імператив – це об’єктивно обумовлені принципи поведінки суб’єктів глобальної системи, напрями, форми та методи господарювання, механізми, інструменти та засоби їх реалізації, що мають обов’язковий характер.

Система імперативів сучасного глобального економічного розвитку охоплює:

- науково-технологічні (диджиталізація, мережевізація, інтелектуалізація, інноватизація, віртуалізація тощо);
- інформаційні (інформатизація, відкритість та доступність інформації тощо);
- соціально-культурні (гуманізація, соціалізація, креативізація, демократизація тощо);
- екологічні (екологізація, принципи сталого розвитку тощо);
- інші.

Інтернаціоналізація

Інтернаціоналізація – це об’єктивне зближення національних економік, що проявляється у зростанні виробничої взаємозалежності економічних суб’єктів різних країн, міжнародного товарообігу, руху капіталів і робочої сили.

Інтернаціоналізація (зближення, інтегрування у глобальну систему) являє собою трансформаційний процес від простих форм інтеграції (на рівні компанії – вихід за межі національних кордонів; на рівні держави – зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз та інші) до більш складних форм інтегрування (на рівні компанії – складні інтеграційні форми (стратегічні альянси, мережі, платформи тощо; на регіональному рівні – такі форми інтеграції як спільний ринок, економічний союз).

Глобалізація – найвищий рівень процесів інтернаціоналізації (зближення / об’єднання / залучення / інтеграції) у глобальний простір суб’єктів глобальної економіки.

Інтернаціоналізація на рівні держав

Інтернаціоналізація – це об’єктивне зближення національних економік, що виявляється у зростанні виробничої взаємозалежності економічних суб’єктів різних країн, міжнародного товарообігу, руху капіталів і робочої сили. Найвищим рівнем інтернаціоналізації суб’єктів економічної системи є глобалізація.

1. Форми інтернаціоналізації на рівні держав:

- *внутрішня* (імпорт товарів і послуг; імпорт позичкового і підприємницького капіталів; імміграційні процеси);
- *зовнішня* (експорт товарів і послуг; експорт позичкового і підприємницького капіталів; еміграційні процеси).

2. Стадії інтернаціоналізації на рівні держав.

• **Початкова інтернаціоналізація** (національні економіки взаємодіють на основі традиційних форм міжнародних економічних відносин – міжнародної торгівлі, міжнародного руху капіталу, міжнародної міграції робочої сили. Регулювання міжнародних економічних відносин відбувається більшою мірою на національному рівні, незначну координаційну роль відіграють міжнародні організації).

• **Локальна інтернаціоналізація** (поряд з традиційними формами міжнародних економічних відносин розвиваються більш складні форми – міжнародна інвестиційна діяльність, міжнародні

валютно-фінансові відносини. На мікрорівні – формується транснаціоналізація; на макрорівні – регіоналізація (у форматі більш простих форм інтеграції: зони преференційної торгівлі, зони вільної торгівлі, митні союзи).

- **Інтеграційна стадія інтернаціоналізації** (на цій стадії інтернаціоналізації перебувають країни, для яких характерними рисами є: значне превалювання ТНК у міжнародній економічній діяльності; налагоджена взаємодія в межах інтеграційних утворень; на макрорівні регіоналізація відображається у більш складних формах: спільних ринків, економічних та політичних союзів).

- **Глобальна стадія інтернаціоналізації** (світова інтеграція; перехід економічної інтеграції на міжконтинентальний рівень, створення глобальної інституційної системи управління (де будуть брати участь не тільки традиційні суб'єкти світової економіки (ТНК, держави, міжнародні економічні організації – Світова організація торгівлі, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Міжнародна організація з праці та ін.; регіональні угруповання), а й новітні суб'єкти господарювання – кластери, глобальні міста, окремі особистості. Можна прогнозувати згортання транснаціоналізації та регіональної інтеграції стосовно кількості ТНК і нових міждержавних торгово-економічних блоків. Водночас варто очікувати нових хвиль створення стратегічних альянсів і злиття корпорацій (на мікрорівні); а також поглинання континентальними інтеграційними угрупованнями численних регіональних та субрегіональних угруповань (на макрорівні).

Інтернаціоналізація на рівні компаній

1. Модель інтернаціоналізації компаній (відповідно і трансформація системи менеджменту) у глобальний простір – модель EPRG Говарда Перлмуттера:

- *початкова* (Е-Етноцентризм – цінності та інтереси материнської компанії є головними в стратегічних рішеннях);

- *локальна ринкова експансія* (Р-Поліцентризм – стратегічні рішення змінюються від країни до країни, в яких діє компанія: така орієнтація враховує специфіку соціально-культурного середовища бізнесу в різних країнах і реалізує розроблені на місцях та адаптовані до локальних умов процедури оцінки і контролю);

- *транснаціональна* (R-Регіоцентризм – поєднання власних інтересів фірми з інтересами своїх регіональних відділень);

- *глобальна* (G-Геоцентризм – інтегрування рішень в єдину глобальну систему, розробка стандартів і процедур, які відповідають як загальним, так і локальним завданням компанії).

2. Інтернаціоналізація на рівні компаній може бути у формі:

- *екстерналізації* (розширення міжнародної діяльності компанії завдяки використанню конкурентних переваг партнерів на зарубіжних ринках через об'єднання головних компетенцій різних компаній на основі коопераційних зв'язків, налагодження стратегічного партнерства);

- *інтерналізації* (створення внутрішньокорпоративних ринків через організацію філіалів, дочірніх компаній, придбання вже діючих компаній).

3. Рівні інтеграції (об'єднання) компаній (для розвитку екстернальних та інтернальних векторів діяльності компанії):

- вертикальна (об'єднання компаній різних галузей);
- горизонтальна (об'єднання компаній однієї галузі).

Концепція сталого розвитку

Концепція сталого розвитку передбачає розвиток економічних суб'єктів системи, який збалансований між: 1) соціальними; 2) економічними; 3) екологічними цілями.

Концепцію *сталого розвитку* можна представити як концепцію «3Р»:

- 1) *people* – соціальний компонент;
- 2) *profit* – економічний компонент;
- 3) *planet* – екологічний компонент (рис. 4).

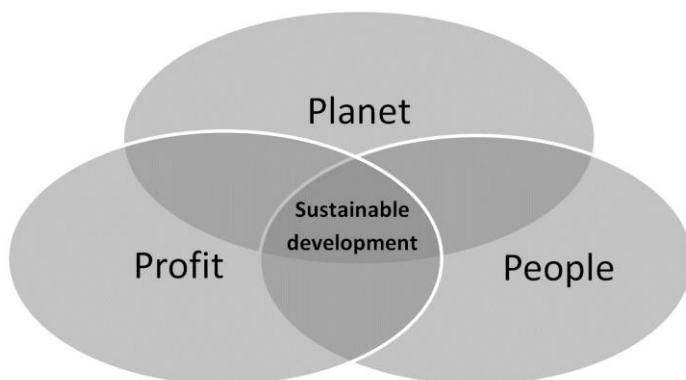

Рис. 4. Концепція сталого розвитку та її елементи

Якщо для індустріальної моделі розвитку було достатньо економічного та частково соціального компоненту, то в постіндустріальні моделі розвитку необхідно враховувати всі три взаємопов'язані компоненти (економічний, соціальний та екологічний) розвитку глобальних проєктів, стратегій, політики управління як на індивідуальному, так і на корпоративному та міжнародному (глобальному) рівнях.

Відповідно до стратегії сталого розвитку формуються нові підходи і практики глобального управління, зокрема система корпоративної соціальної відповідальності (КСВ).

Людський капітал

Людський капітал – це людський ресурс, котрий використовується у будь-якому виді економічної діяльності – це сукупність знань, здібностей і кваліфікацій, що можуть бути комерціалізовані, тобто людський капітал – це економічна категорія.

Людський ресурс – надана від природи і накопичена протягом розвитку людської особистості сукупність фізичних, розумових, морально-психологічних і соціально-комунікативних аспектів (потенціалу), які людина може реалізувати під час значимої та творчої діяльності.

Неурядові організації, що здійснюють вплив на процеси глобалізації

Неурядові організації, що здійснюють значний вплив на процеси глобалізації:

1. Всесвітній економічний форум:

<https://www.weforum.org/agenda/2019/01/how-globalization-4-0-fits-into-the-history-of-globalization/>

2. Римський клуб – міжнародна неурядова організація (створена А. Печчеї і А. Кінгом у 1968 р. у Швейцарії): <https://www.clubofrome.org/publications/http://www.clubofrome.org.ua/>

3. Тристороння комісія (Trilateral Commission):

<https://www.trilateral.org/>

Міжнародна організація, що складається з представників Північної Америки, Західної Європи та Азії (Японія та Південна Корея), офіційна мета якої обговорення та пошук розв'язання світових проблем.

4. Ротарі клуб (Rotary Club) – міжнародна неурядова асоціація, що займається питаннями гуманітарної допомоги, волонтерськими програмами та іншими питаннями у глобальному вимірі (ротарі клуби) <https://rotary.org.ua/template/Main/index.html>

Постіндустріальна модель розвитку

Ядром глобальної економіки є постіндустріальна модель економічного розвитку – економіка знань (креативна економіка, інформаційна економіка, віртуальна економіка, мережева економіка), в якій особистість стає головним суб'єктом економіки, визначальним критерієм розвитку. Постіндустріальна економічна система, на протипагу доіндустріальній та індустріальній, базується на принципово новому технологічному способі виробництва, основу якого становлять інформаційно-інтелектуальні технології, знання, творчість людини, енергія прогресу, що докорінно модернізують традиційну модель соціуму.

Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату

Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату (РКООНЗК) – це міжнародний еколого-економічний договір, мета якого полягає в стабілізації концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускає би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему.

У системі Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату розроблені:

1. Кіотський протокол (1997–2020 рр.) – міжнародна угода про обмеження викидів в атмосферу парникових газів. Кіотський протокол забезпечував такі аспекти:

– *динаміка ВВП країн і вуглецевих викидів:*

- 1) темпи зростання ВВП відповідають темпам зростання викидів;
- 2) темпи зростання ВВП вищі за темпи зростання викидів (країни ЄС);
- 3) темпи зростання ВВП нижчі від темпів зростання викидів (Китай, Індія);

– *категорії країн за темпами зростання викидів:*

- категорія країн, економіки яких мають ознаки сталого низьковуглецевого розвитку;
- категорія країн зі стагнаційною вуглецевою економікою;
- категорія країн з деградаційною / руйнівною економікою.

2. Паризька угода (2015–2050 рр.) – міжнародні угоди з регулювання змін клімату. Угода передбачає обмеження зміни клімату та глобального потепління нижче 2°C до 2100 р. Всі країни, які підписали угоду також зобов'язались докласти усіх зусиль для обмеження підняття температури до 1,5°C до кінця ХХІ ст. (проте це досить амбітна мета, враховуючи, що нині цей показник уже перевищує 1°C, а темпи потепління щороку зростають). Очікується, що кожні п'ять років кожна країна подаватиме оновлений національний план дій щодо зміни клімату.

Соціалізація глобальної економіки

Соціалізація глобальної економіки – це зростання у виробничих процесах ролі соціальної компоненти; посилення соціальних функцій держави на національному рівні; узгодження суспільних та особистих інтересів на засадах солідарності і соціального партнерства.

Принципи (імперативи / ключові вектори розвитку) соціалізації глобальної економіки:

- *індивідуальний рівень* (підвищення цінності роботи, концепція навчання протягом життя, розвиток сучасної системи компетенцій, баланс роботи і вільного часу тощо);
- *корпоративний рівень* (корпоративна соціальна відповідальність, розвиток сучасної системи корпоративної культури, розвиток системи інноваційного лідерства, створення корпоративних університетів тощо);
- *на рівні держави* (створення і розвиток соціально-орієнтованої економіки, розвиток соціальної інфраструктури (система освіти, охорони здоров'я, професійної підготовки і перепідготовки кадрів), розвиток інтелектуального та науково-технологічного потенціалу тощо).

Сталий енергетичний перехід

Сталий енергетичний перехід – це перехід від енергоємної парадигми розвитку, в основі якої покладено викопне паливо (традиційні / невідновлювальні джерела енергії), до нової парадигми енергоефективності з низьким вмістом вуглецю та високим рівнем відновлюваних джерел енергії.

Класифікація джерел енергії, за даними Світової енергетичної ради (офіційний сайт World energy council – <https://www.worldenergy.org/>):

- *за природою (періодичністю) енергоутворення*: невідновлювальні/ відновлювальні;
- *за рівнем і масштабами освоєння енергетичних технологій*: традиційні джерела / нетрадиційні джерела;

Невідновлювальні джерела енергії	Вугілля	Традиційні джерела енергії
	Нафта	
	Природний газ	
	Ядерне паливо	
	Горючі сланці	
Відновлювальні джерела енергії	Торф	Традиційні джерела енергії
	Деревина	
	Енергія мускульної сили (тварин / людей)	
	Гідроенергія (великих потоків)	
	Сонячна енергія	
		Нетрадиційні джерела енергії
	Вітрова енергія	
	Геотермальна енергія	
	Біоенергетика	
	Гідроенергія (енергія припливів, хвиль, за винятком гідроенергії великих потоків)	

Сценарії глобального розвитку

- *оптимістичний* (стабільне і мирне співіснування);
- *поляризований сценарій* (поділ світу на дві частини: країни «золотого мільярда» та інші держави світу, які перебувають у конфронтації);
- *песимістичний* (зростання злочинності та безладдя – урбаністичне навантаження, ідеологічні конфлікти та ін.).

Техноглобалізм

Техноглобалізм – процес пов’язаний з інтернаціоналізацією виробництва, передаванням і дифузії технологій (трансфер технологій).

Техноглобалізм (технологічний прогрес, інтернаціоналізація науки і техніки) – це загальнопланетарна інтеграція національних технологічних систем у глобальну систему генерації наукових знань та ідей, виробництва та комерціалізації інноваційних продуктів, основними носіями якого є транснаціональні корпорації, котрі активно реалізують свою діяльність у міжнародному інформаційно-інноваційному просторі.

Три підсистеми країн у вимірі технологічної глобалізації:

- Країни, що розбудовують постіндустріальне суспільство та формують сучасне *технологічне «ядро»* глобальної економіки, забезпечуючи інші країни технологічними інноваціями.
- Країни з панівним індустріальним суспільством, які реалізують *модель технологічного послідовництва* і у такий спосіб залучаються до глобальної моделі міжнародного поділу праці.
- Країни доіндустріального типу, які є *аутсайдерами процесів глобальної трансформації* і позбавлені перспектив стабільного соціально-економічного зростання.

3. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

3.1. Плани практичних занять для здобувачів очної (денної) форми навчання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 за лекційною темою № 1 «Економічна природа глобальних трансформацій» (2 год.)

Мета: дослідити економічну природу та виявити сутність сучасних глобальних трансформацій.

Завдання:

- з'ясувати генезу глобалізації і розкрити її феноменальну сутність;
- дослідити та охарактеризувати фактори глобальних трансформацій;
- визначити ключові показники глобалізованості країн;
- проаналізувати сучасні імперативи глобалізаційних процесів і виявити форми прояву ключових суперечностей глобального розвитку.

Здобувач повинен знати:

- особливості прояву феномену “глобалізації”;
- концепції глобалізації, їх зміст та характерні риси;
- фактори і характер глобальних процесів;
- сучасні імперативи економічної глобалізації;
- новітні суперечності економічної глобалізації.

Здобувач повинен вміти:

- систематизувати теоретичні концепції глобалізації та розкрити їх зміст;
- виокремлювати тенденції та особливості сучасного етапу економічної глобалізації;
- ідентифікувати ключові імперативи глобального розвитку;
- аналізувати сучасні суперечності економічної глобалізації.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати

знання на практиці та виокремлювати особливості та тенденції сучасного етапу становлення глобальної економіки, здатність до аналізу новітніх тенденцій глобального розвитку та форм їх прояву.

Форма проведення: експрес-опитування, дискусія з елементами аналізу.

План

1. **Експрес-опитування** на тему: «Сучасні глобальні трансформації та їх теоретичне відображення».

2. **Дискусія у малих творчих групах** із проблемних питань:

– сучасна специфіка структури глобальної економіки;

– глобальна економічна природа (на прикладі цивілізаційних моделей розвитку);

– система сучасних глобальних імперативів та характер їх прояву;

– апологія та система критики глобалізації.

Ключові слова: постіндустріалізм, інтернаціоналізація, міжнародна мікро- і макроінтеграція, транснаціоналізація, регіоналізація, глобалізація, глобальна економіка, глобальний економічний розвиток, індекс глобалізації КОФ, індекс економічної глобалізації КОФ, індекс політичної глобалізації КОФ, індекс соціальної глобалізації КОФ, імперативи глобального економічного розвитку, глобальна нерівномірність, глобальна асинхронність, глобальна диспропорційність, анти- і альтерглобалізація, глобальна конкуренція, глобальне мислення.

Питання для самоконтролю

1. У яких рисах проявляється глобальність, глобалізація, глобалізм?

2. Назвіть існуючі концепції глобалізації.

3. Охарактеризуйте дуалістичну природу дії факторів глобальних трансформацій.

4. Проаналізуйте системність сучасних глобальних імперативів.

5. Назвіть головні суперечності економічної глобалізації.

6. Охарактеризуйте мотивації і прояви антиглобалізаційних рухів.

7. Розкрийте взаємозалежність між рівнем глобалізованості країни та рівнем її соціально-економічного розвитку.

8. Розкрийте сутність імперативу «глобальне мислення».

9. Проаналізуйте специфіку сучасної структури глобальної економіки.

10. У яких рисах проявляється деглобалізація економічного розвитку?

Додаткові практичні завдання

1. Визначте, яке з положень правильне, а яке – помилкове. Відповідь обґрунтуйте.

1. Науково-технологічний фактор став однією з найсуттєвіших передумов глобалізації.

2. Наслідки глобалізації загалом позитивні.

3. Характерною рисою глобалізації є зменшення кількості й масштабів діяльності регіональних інтеграційних угруповань.

4. Одним з позитивних наслідків глобалізації є поглиблення диференціації рівнів соціально-економічного розвитку як між країнами, так і всередині країн.

5. Одним з негативних наслідків глобалізації є посилення макроекономічної нестабільності у країнах внаслідок відкритості їхніх фінансових ринків.

6. Глобалістика – це наука про сучасний світ і його актуальні проблеми.

7. В основі глобалізації лежить міжнародний поділ праці.

8. Чи є тотожними поняття глобалізація та глобалізм?

2. Встановіть відповідність між тенденціями, явищами і процесами (зміст першої колонки) і твердженнями, що надають їх сутнісну характеристику (зміст другої колонки).

1. Регіоналізація	А. Системне перетворення світового господарства, пов'язане з якісними трансформаціями традиційних міжнародних економічних відносин, що набувають загальнопланетарного масштабу
2. Транснаціоналізація	В. Об'єктивне виникнення і розвиток зв'язків між національними економічними системами різних країн, що поширюється на широке коло сфер економічного життя
3. Дезінтеграція	С. Спільна діяльність кількох держав на регіональному рівні, що веде до об'єднання їх економік в єдиний регіональний господарський комплекс того чи того типу
4. Лібералізація світової економіки	Д. Скорочення економічної взаємодії країн, розпад сформованих зв'язків, структур, інститутів, який веде до відокремлення в просторі вже інтегрованих господарських систем
5. Глобалізація економіки	Е. У період з кінця 1940-х до середини 1990-х років середньозважений рівень імпорتنих митних тарифів у країнах із промислово розвиненою економікою скоротився з 40–50 % до 4–5 % відповідно
6. Інтернаціоналізація	Ф. Якісно новий етап інтернаціоналізації господарського життя. Розширення діяльності корпоративних структур за межі національних кордонів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2
за лекційною темою № 2
«Становлення і сучасний формат глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: проаналізувати суб'єктно-об'єктну диспозицію глобальної економіки на сучасному етапі її становлення; дослідити сучасні диспропорції та асиметрії глобальної економіки.

Завдання:

- з'ясувати характер взаємовідносин між основними учасниками глобальних трансформацій;
- ідентифікувати основні ресурси розвитку глобальної економіки;
- дослідити секторальну структуру глобальної економіки.
- проаналізувати сучасну диспозицію окремих регіонів на глобальній мапі світу;
- виявити специфіку сучасних диспропорцій глобального економічного розвитку;
- описати форми прояву сучасних асиметрій глобальної економіки.

Здобувач повинен знати:

- специфіку структуризації глобальної економіки;
- секторальну структуру глобальної економіки;
- характер взаємовідносин між основними учасниками глобальних трансформацій;
- специфіку сучасних диспропорцій глобального економічного розвитку;
- форми прояву асиметрій глобальної економіки;
- сучасні тенденції формування глобального ринку праці.

Здобувач повинен уміти:

- аналізувати сучасну диверсифіковану секторальну структуру глобальної економіки;
- формулювати власну думку щодо диспозиції та сучасної ролі суб'єктів глобальної економіки;
- виявляти передумови і фактори збереження суб'єктності в глобальній економіці.
- виявляти новітні диспропорції глобального економічного розвитку;
- системно ідентифікувати сучасні асиметрії глобальної економіки;

- аналізувати соціально-економічний рівень розвитку окремих регіонів і країн та здійснювати їх ранжування.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, здатність до аналізу місця та ролі основних учасників глобалізаційних процесів; здатність до аналізу сучасної диверсифікованої секторальної структури глобальної економіки; здатність до формулювання й обґрунтування власної думки щодо сучасної диспозиції окремих регіонів у глобальному економічному просторі; вміння виявляти основні диспропорції та асиметрії глобальної економіки.

Форма проведення: семінар-дискусія, мозковий штурм, семінар – розгорнута бесіда зі проблемних питань, робота у малих творчих групах, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-дискусія із проблемних питань:

- специфіка і характер взаємозв'язків між суб'єктами глобальної економіки;
- трансформація ролі держави в умовах глобалізації;
- нерівномірність забезпечення національних економік ресурсами глобального розвитку;
- основні передумови і фактори отримання та збереження суб'єктності в глобальній економіці;
- особливості формування глобальної моделі міжнародного поділу праці;
- кількісно-якісний аналіз соціально-економічного розвитку окремих регіонів та їх ранжування;
- ключові диспропорції глобального економічного розвитку;
- становлення креативного сектору глобальної економіки: динаміка та тенденції;
- інтелектуально-креативний ресурс глобальної економіки.

2. Мозковий штурм на тему «Глобальні інформаційні мережі як ресурс розвитку глобальної економіки».

3. Робота у малих творчих групах на тему «Найменш розвинені країни як об'єкт глобальної економіки».

4. Доповідь-презентація на теми: «Міста-лідери як суб'єкти глобальної економіки»; «Фінансові-кредитні асиметрії та їх виміри»; «Науково-технологічні асиметрії та їх специфіка»; «Глобальний вимір соціальних асиметрій»; «Виробничо-інвестиційні диспропорції в системі глобальних ланцюгів поставок».

5. **Доповідь-презентація** на тему «Сучасний статус країни в глобальній економіці» (вибір країни здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) із використанням такого алгоритму:

1. *Значення країни для регіонального та глобального розвитку (частка у глобальному ВВП, світовій торгівлі, інвестиціях, інноваційні та конкурентні позиції, показники експортної орієнтації для глобальної економічної стабільності).*

2. *Геополітичне розташування.*

3. *Структура економіки: рівень економічної вразливості та економічний суверенітет.*

4. *Рівень розвитку валютно-фінансової системи, інфраструктури.*

5. *Рівень транснаціоналізації національної економіки та роль національних компаній на глобальних ринках.*

6. *Основні геоекономічні інтереси та ареали дій.*

7. *Основні союзники та потенційні противники.*

8. *Роль і місце країни в майбутніх сценаріях глобального розвитку.*

Ключові слова: суб'єкти глобальної економіки, геоекономічні інтереси, індивідуальні суб'єкти глобальної економіки, транснаціональні корпорації, мультинаціональні (багатонаціональні) корпорації (підприємства), глобальні корпорації, кластери, регіональні угруповання, міжнародні організації, глобальні інформаційні мережі і платформи; постіндустріальна економіка; економіка знань; інформаційна економіка; нова економіка; віртуальна економіка; інституційна економіка; мережева економіка; метоекономіка; традиційні індустрії; креативні індустрії; глобальна стратифікація, глобальна модель міжнародного поділу праці, глобальні диспропорції, асиметрії глобального розвитку.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні сектори глобальної економіки.

2. Розкрийте взаємозв'язок понять «глобальна економіка» і «постіндустріальна економіка» («економіка знань» та «інтелектуальна економіка»).

3. Виділіть найбільш впливові суб'єкти глобальної економіки за кількісними і якісними критеріями.

4. У чому проявляється тенденція глобальної індивідуалізації?

5. Охарактеризуйте основні причини асиметрій глобальної економіки.

6. Які особливості формування глобальної моделі міжнародного поділу праці?

7. Надайте характеристику основних глобальних соціальних асиметрій.

8. Розкрийте сутність інвестиційних асиметрій (валютних асиметрій, інвестиційних асиметрій).

9. Надайте перелік ключових міжнародних організацій у форматі об'єктів регулювання.

10. У чому полягає феномен особистості в глобальній економіці?

Додаткові питання для самоконтролю

– Що ви думаєте про рівень залученості до процесів глобалізації (економічної, політичної, інформаційної, культурної тощо) сучасної України? Які при цьому Україна отримує вигоди та яких втрат зазнає?

Визначте джерела конкурентоспроможності країни в глобальній економіці.

– Наведіть приклади неформалізованих об'єднань як суб'єктів глобальної економіки.

– Чи є глобальна взаємодія країн взаємовигідною? Чому? Які фактори це визначають?

– Проведіть компаративний аналіз даних щодо індексу глобалізації різних країн світу. Порівняйте показники України з середньосвітовими і показниками країн-лідерів. Сформулюйте власні висновки.

– Які основні риси характеризують постіндустріальну цивілізаційну модель світового розвитку?

– Визначте сутність, компоненти й основні індикатори розвитку цифрової економіки.

– Які фактори визначають роль глобальних міст як центрів, що управляють і контролюють розвиток та функціонування глобальної економічної системи?

– Чи може в умовах глобалізації відбуватися послаблення влади національної держави, втрата нею державної ідентичності, цілісності?

– Яких трансформацій під впливом глобалізації зазнала система функцій держави? Охарактеризуйте компоненти економічної функції держави.

– Як інформатизація суспільства впливає на сучасний розвиток глобальної економіки?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

за лекційною темою № 3 «Глобальний економічний цикл» (2 год.)

Мета: дослідити природу економічного циклу та виокремити критерії його глобальної ідентифікації.

Завдання:

- визначити об'єктивну природу економічного циклу;
- показати основні типи сучасних економічних криз;
- провести ретроспективний аналіз світових економічних криз;
- виявити причини та оцінити наслідки глобальної економічної кризи.

Здобувач повинен знати:

- об'єктивну природу економічної циклічності;
- фази економічного циклу;
- ретроспективу світових економічних криз;
- передумови і фактори виникнення економічних криз;
- причини та наслідки глобальної економічної кризи.

Здобувач повинен вміти:

- ідентифікувати різновиди економічних циклів;
- розуміти логіку розвитку кризових явищ і процесів;
- характеризувати протікання глобальної економічної кризи;
- оцінювати ефективність ключових інструментів антициклічного регулювання економіки.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, здатність класифікувати економічні цикли та їх еволюцію, вміння оцінювати ефективність ключових важелів та інструментів антициклічного регулювання економіки, реалізованих різними країнами світу.

Форма проведення: бліц-опитування, семінар-дискусія з елементами аналізу, доповідь-презентація.

План

1. **Бліц-опитування** на тему «Природа економічних циклів та їх різновиди».

2. **Семінар-дискусія** з елементами аналізу проблемних питань:

- історична ретроспектива розвитку кризових явищ;
- структурні та системні кризи: компаративний аналіз та специфіка протікання;
- передумови сучасної глобальної економічної кризи;

- характер перебігу глобальної економічної кризи (визначення етапів, структурно-секторальні трансформації та динаміка модифікації виробничо-збутових мереж);
- вплив глобальної економічної кризи на держави з різним рівнем соціально-економічного розвитку;
- глобальна економічна криза в період пандемії covid-19;
- проблеми формування дієвих механізмів антициклічного регулювання глобальної економіки;
- причини циклічності глобального економічного розвитку;
- природа глобальної турбулентності та її тригерів;
- економічний суверенітет держави в умовах глобалізації кризових явищ;
- фактори трансформації світових економічних криз.

3. **Доповідь-презентація** на теми: «Роль США в глобальній економічній кризі 2007–2010 рр.»; «Глобальні кризи: об'єктивна закономірність чи інструмент перезавантаження глобальної економіки на користь окремих бенефіціарів?»; «Вплив сучасної глобальної економічної кризи на економіку КНР / ЄС / США»).

Ключові слова: економічний цикл, бізнес-цикл, глобальний економічний цикл, глобальна економічна криза, системні і структурні кризи, пандемія, антициклічне регулювання, пріоритети антициклічного регулювання, інструменти антициклічного регулювання, механізми антициклічного регулювання.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте фази економічного циклу.
2. Назвіть різновиди (типи) економічних циклів.
3. Назвіть основні передумови глобальної економічної кризи.
4. Розкрийте характер протікання глобальної економічної кризи.
5. Як впливають глобальні економічні кризи на економіку країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку?
6. Назвіть найбільш дієві механізми антициклічного регулювання глобальної економіки.
7. Назвіть ключову відмінність глобальної економічної кризи внаслідок пандемії covid -19 від попередніх економічних криз.
8. Розкрийте взаємозв'язок між лібералізацією регулювання фінансового сектору і передумовами виникнення економічних криз; наведіть приклади.
9. Назвіть характерну особливість глобальної економічної кризи 2008–2010 рр.
10. Перелічіть основні механізми подолання економічної кризи, які застосовуються урядами країн.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4
за лекційною темою № 4
«Функціонування глобальних ринків»
(2 год.)

Мета: розкрити сучасні особливості механізмів функціонування глобальних ринків.

Завдання:

- проаналізувати причини і фактори глобалізації товарних ринків;
- визначити особливості формування глобального попиту і пропозиції на ринках товарів;
- охарактеризувати глобальний ринок послуг, сучасні тенденції розвитку і видову структуру;
- розглянути новітні види послуг на глобальному ринку.

Здобувач повинен знати:

- причини і фактори глобалізації товарних ринків;
- особливості формування глобального попиту і глобальної пропозиції на ринках товарів та послуг;
- сучасні тенденції розвитку і видову структуру глобального ринку послуг;
- новітні види послуг на глобальному ринку та їхню характеристику;
- ключових учасників глобального товарного ринку.

Здобувач повинен вміти:

- ідентифікувати структурні елементи глобальних товарних ринків, надавати їм характеристику;
- аналізувати глобальну інфраструктуру товарних ринків і ринків послуг;
- розуміти особливості сучасної диверсифікації послуг в глобальній економіці;
- оцінювати існуючу систему обмежень і санкцій на глобальному ринку.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити й аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, уміння виявляти фактори глобалізації товарних ринків, вміння аналізувати сучасні тенденції розвитку глобальних ринків товарів і послуг.

Форма проведення: семінар – розгорнута бесіда із питань, мозковий штурм, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-розгорнута бесіда з питань:

- структурні елементи глобальних товарних ринків: попит, пропозиція, ціна, інфраструктура;
- особливості формування глобального попиту і пропозиції на ринках товарів;
- глобальна інфраструктура у сфері товарного обміну;
- механізми функціонування глобального ринку послуг;
- фактори та засоби демократизації умов надання послуг на глобальному ринку;
- сучасна диверсифікація послуг в глобальній економіці;
- існуюча система обмежень і санкцій на глобальному ринку (квотування, бойкот, ембарго, блокада);
- розвиток ринків в умовах глобальної інформатизації;
- краудфандинг, краудлендинг, краудінвестинг як нові інструменти глобального фінансового ринку;
- ринок цифрових фінансових активів: стан, особливості і ризики;
- цифрові валюти центральних банків: глобальні тренди та перспективи;
- структурні трансформації у міжнародній торгівлі послугами в умовах глобалізації.

2. Мозковий штурм на тему «Дієвість санкційної політики в глобальній економіці».

3. Доповідь-презентація на тему «Роль товарних ринків і системі глобальних відносин» (вибір ринку здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) із використанням такого алгоритму:

- 1. Значення ринку для глобальної економічної стабільності.*
 - 2. Ключові показники розвитку ринку.*
 - 3. Можливості для гарантування економічної безпеки країни, групи країн, регіону.*
 - 4. Регіонально-видова структура ринку.*
 - 5. Рівень монополізації ринку.*
 - 6. Взаємозв'язок з іншими глобальними ринками, оцінка рівня автономності.*
 - 7. Система регулювання ринку.*
 - 8. Основні кількісно-якісні тенденції розвитку ринку до і після глобальної економічної кризи.*
 - 9. Механізми прогнозування розвитку ринку.*
- ### **4. Доповідь-презентація** на тему «Аутсорсинг (аутстафінг), (консалтинг) у глобальній економіці».

Ключові слова: глобальний ринок, глобальний попит, глобальна пропозиція, глобальна ціна, глобальна конкуренція, інфраструктура глобального ринку, глобальний товарний ринок, глобальний ринок послуг, диверсифікація послуг, санкції, аутсорсинг, аутстафінг, консалтинг.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте ключові сегменти глобального ринку.
2. Визначте роль глобальної ринкової інфраструктури у сфері товарного обміну.
3. Розкрийте специфіку функціонування глобального ринку послуг.
4. У чому полягає специфіка формування глобального попиту і глобальної пропозиції на товарних ринках?
5. Наведіть приклади товарів, щодо яких наразі сформувався глобальний попит та глобальна пропозиція на ринку; обґрунтуйте наведені приклади.
6. Наведіть приклади послуг, щодо яких наразі сформувався глобальний попит та глобальна пропозиція на ринку; обґрунтуйте наведені приклади.
7. Охарактеризуйте сучасну систему санкцій та обмежень на глобальному ринку, їх вплив на глобальну економіку.
8. Назвіть провідні міжнародні товарні біржі; у чому полягає специфіка їх діяльності?
9. У чому полягає специфіка глобальної конкуренції?
10. Назвіть основні тенденції розвитку глобального ринку послуг.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

за лекційною темою № 4

«Функціонування глобальних ринків»

(2 год.)

Мета: розкрити сучасні особливості механізму функціонування фінансового глобального ринку; розглянути основні компоненти глобального ринку праці.

Завдання:

- проаналізувати природу, фактори, специфіку глобалізації та сучасну інституційну структуру фінансових ринків;
- дослідити вплив глобального фінансового ринку на світову економічну рівновагу;
- розглянути новітні функції глобальних кредитно-фінансових установ та емісійних центрів;

- здійснити комплексний аналіз кількісно-якісних показників глобального ринку праці.

Здобувач повинен знати:

- особливості фінансової глобалізації, її ключові компоненти;
- фактори формування світових фінансових центрів в глобальній економіці;
- економічну природу та особливості функціонування глобального ринку праці;
- методологію вимірювання нелегальної трудової міграції в глобальній економіці.

Здобувач повинен уміти:

- розуміти механізми забезпечення світової економічної рівноваги під впливом глобалізації фінансових ринків;
- аналізувати роль та місце квазі- і криптовалюти на глобальних фінансових ринках;
- ідентифікувати сучасні проблеми наднаціонального регулювання трудової міграції.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити й аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, вміння виявляти фактори глобалізації фінансових ринків, здатність надавати економічну характеристику глобального фінансового ринку, уміння здійснювати комплексний аналіз глобального ринку праці.

Форма проведення: семінар-дискусія з проблемних питань, доповідь-презентація, робота у малих творчих групах.

План

1. Семінар-дискусія із проблемних питань:

- особливості фінансової глобалізації;
- фактори та наслідки глобалізації фінансових ринків;
- забезпечення світової економічної рівноваги під впливом глобалізації фінансових ринків;
- передумови формування світових фінансових центрів в глобальній економіці;
- квазі- і криптовалюти на глобальних фінансових ринках;
- валютні та емісійні експансії КНР, Індії, інших країн;
- глобальний ринок праці: економічна природа та особливості функціонування;
- проблема наднаціонального регулювання трудової міграції у контексті забезпечення збалансованого розвитку глобальної економіки;

– вплив міграційних потоків на вектор і динаміку глобального розвитку: економічні і соціальні наслідки;

– вимір нелегальної трудової міграції у глобальній економіці.

2. **Робота у малих творчих групах** на тему «Віртуалізація фінансових потоків та її дуалістична природа».

3. **Доповідь-презентація** на теми: «Особливості функціонування глобальної фінансової архітектури»; «Новітні продукти і послуги на глобальному фінансовому ринку», «Новітні форми зайнятості на глобальному ринку праці».

Ключові слова: глобальний фінансовий ринок, глобальна фінансова архітектура, фінансова глобалізація, віртуалізація фінансових потоків, глобальна економічна рівновага, фінансовий інжиніринг, квазі- та криптовалюти, валютна та емісійна експансія, світові фінансові центри, глобальний ринок праці, нелегальна трудова міграція.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте віртуалізацію глобального фінансового ринку, його специфіку.

2. Назвіть особливості, наслідки та суперечності фінансової глобалізації.

3. Назвіть фактори та передумови формування глобальних фінансових центрів.

4. Які міста (країни, регіони) наразі мають ознаки глобального фінансового центру?

5. Визначте роль і місце квазі- та криптовалют у процесах трансформації глобального фінансового ринку. Спрогнозуйте наслідки такої трансформації.

6. У чому полягає специфіка функціонування глобальної фінансової архітектури та ключових її компонент?

7. Наведіть приклади валютної та/або емісійної експансії на глобальному фінансовому ринку. Обґрунтуйте наведені приклади.

8. Визначте економічну природу та особливості функціонування глобального ринку праці.

9. Охарактеризуйте фактори, передумови та масштаби нелегальної трудової міграції в глобальній економіці.

10. Назвіть новітні форми зайнятості на глобальному ринку праці.

Додаткове завдання для самоконтролю

Проаналізуйте соціальну (вікову, статеву, професійно-освітню тощо) структуру потоків міжнародної міграції і виділіть та охарактеризуйте соціальні верстви, схильні до міграції.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6
за лекційною темою № 5 «Глобальний бізнес»
(2 год.)

Мета: дослідити економічну природу та сучасні закономірності розвитку глобального бізнесу, його інституційні форми.

Завдання:

- проаналізувати фактори та особливості глобалізації бізнесу;
- дослідити домінантні глобальні стратегії розвитку ТНК та їх практичну імплементацію;
- розглянути моделі зростання національних суб'єктів господарювання до транснаціональних структур.

Здобувач повинен знати:

- фактори та особливості глобалізації бізнесу;
- принципи глобального підприємництва і добросовісної конкуренції;
- сучасні стратегії глобальних бізнес-структур;
- механізми корпоративної консолідації в глобальному бізнес-середовищі;

Здобувач повинен уміти:

- аналізувати стратегічні переваги глобальних бізнес-мереж і платформ;
- характеризувати процеси формування стратегічного партнерства між глобальними конкурентами;
- ідентифікувати передумови та наслідки втрати економічного суверенітету країни під впливом діяльності глобальних корпорацій;
- визначати роль корпоративних структур в глобальній економіці.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навик володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, вміння працювати у команді, вміння досліджувати феномен глобального бізнесу, ідентифікувати домінантні стратегії розвитку глобальних корпоративних структур, уміння аналізувати вплив глобальних корпоративних структур на розвиток країн-реципієнтів.

Форма проведення: мозковий штурм, проведення дебатів, мініпрезентація.

План

1. Питання для мозкового штурму:

- глобальне підприємництво і принципи доброчесної конкуренції;
- посилення процесів кооперації між глобальними конкурентами, зростання стратегічного партнерства;
- глобальні бізнес-мережі: стратегічні переваги і ризики організації;
- ретроспективний аналіз стратегій глобальних бізнес-структур;
- корпоративні консолідаційні процеси у глобальному бізнес-середовищі;
- практика імплементації глобальних підприємницьких стратегій;
- яким чином еволюціонувала глобальна корпоративна система?
- фрагментація міжнародного виробництва транснаціональних корпоративних структур;
- концепція глобального «зеленого бізнесу»: сутність і перспективи практичної імплементації;
- ESG-практики сучасних корпоративних структур;
- корпоративна етика і соціальна відповідальність глобального бізнесу.

2. Проведення дебатів на тему «Корпоратизовані» країни: втрата економічного суверенітету і диктат ТНК».

3. Міні-презентація на тему «Корпорація в системі глобального бізнесу» (вибір корпорації здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) з використанням такого алгоритму:

- 1. Стисла характеристика діапазону діяльності.*
- 2. Глобальне позиціонування на ринку.*
- 3. Рівень інкорпорування до глобальних мереж.*
- 4. Механізми впливу на економічні сектори (галузі) ринку товарів або послуг.*
- 5. Можливості впливу на глобальне виробництво, розподіл, споживання, конкуренцію.*

4. Доповідь-презентація на тему «Глобальні корпоративні стратегії розширення міжнародного бізнесу».

Ключові слова: глобальний бізнес, глобальні бізнес-мережі, глобальне підприємництво, глобальні корпоративні стратегії, стратегічне партнерство, країна-реципієнт, економічний суверенітет, корпоративний глобалізм.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття «глобальне підприємництво».
2. Охарактеризуйте стратегічні переваги, які надає використання глобальних бізнес-мереж і глобальних бізнес-платформ.
3. Назвіть основні стратегії глобалізації бізнесу.
4. Наведіть приклади кооперування і стратегічного партнерства між глобальними конкурентами. Обґрунтуйте наведені приклади.
5. Розкрийте сутність поняття «економічний суверенітет».
6. Наведіть приклади діяльності ТНК, які призвели до втрати економічного суверенітету країни. Обґрунтуйте наведені приклади.
7. Визначте місце і роль корпорації у системі глобального бізнесу.
8. Розкрийте принципи доброчесної конкуренції і глобальному бізнесі.
9. Охарактеризуйте фактори і передумови зростання національних суб'єктів господарювання до транснаціональних (глобальних) бізнес-структур.
10. Проаналізуйте вплив глобальних корпоративних структур на розвиток країн-реципієнтів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 7

за лекційною темою № 5 «Глобальний бізнес»
(2 год.)

Мета: дослідити природу та компоненти глобального конкурентного лідерства; розглянути сучасні особливості глобального корпоративного менеджменту.

Завдання:

- виявити фактори формування глобального конкурентного лідерства;
- дослідити крос-культурні аспекти глобального корпоративного менеджменту;
- проаналізувати значення креативної компоненти менеджменту в глобальному бізнесі.

Здобувач повинен знати:

- фактори та компоненти глобального конкурентного лідерства у глобальному бізнесі;
- ключові крос-культурні аспекти менеджменту глобальних корпорацій;
- сутність, принципи та інструменти креативного менеджменту глобальних корпорацій;
- принципи корпоративної етики та доброчесності в глобальному бізнес-середовищі.

Здобувач повинен уміти:

- розуміти природу і специфіку глобального конкурентного лідерства;
- аналізувати екологічну практику ТНК як форму соціальної відповідальності глобального бізнесу;
- визначати показники «дистанція культури» у глобальному бізнесі;
- аналізувати корпоративні галузеві бізнес-практики;
- ідентифікувати фактори загострення глобальних екологічних проблем як наслідок діяльності глобальних корпорацій.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, вміння працювати у команді, вміння ідентифікувати компоненти глобального конкурентного лідерства, вміння ідентифікувати крос-культурний складник глобального корпоративного менеджменту, вміння аналізувати значення креативної компоненти менеджменту глобальних корпорацій у забезпеченні конкурентних позицій у глобальному бізнес-середовищі.

Форма проведення: семінар-розгорнута бесіда із проблемних питань, робота у малих творчих групах, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-розгорнута бесіда з питань:

- глобальне конкурентне лідерство: природа і специфіка;
- складники крос-культурного аспекту глобального корпоративного менеджменту;
- екологічна практика ТНК як форма соціальної відповідальності глобального бізнесу;
- проблема дотримання корпоративної етики і доброчесності в глобальному бізнес-середовищі (прикладні реалізації стратегії подвійних стандартів);

– креативна компонента менеджменту глобальних корпорацій як фактор досягнення глобального лідерства.

2. Робота у малих творчих групах на тему «Компаративний аналіз корпоративних галузевих бізнес-практик».

3. Доповідь-презентація на теми: «Глобалізація бізнесу vs загострення екологічної проблеми»; «Показник «дистанція культури» в глобальному бізнесі»; «Креативний менеджмент у глобальному бізнесі».

Ключові слова: глобальне конкурентне лідерство, глобальне корпоративне управління, корпоративна соціальна відповідальність, глобальний менеджмент, креативний менеджмент, крос-культурний аспект глобального менеджменту, корпоративна екологічна практика, корпоративна етика і доброчесність, показник «дистанція культури».

Питання для самоконтролю

1. Ідентифікуйте фактори та компоненти глобального конкурентного лідерства в глобальному бізнесі.

2. Охарактеризуйте ключові крос-культурні аспекти менеджменту глобальних корпорацій.

3. Розкрийте сутність поняття «креативний менеджмент».

4. Визначте принципи та інструменти креативного менеджменту глобальних корпорацій.

5. Визначте принципи корпоративної етики та доброчесності в глобальному бізнес-середовищі.

6. Наведіть приклади урахування крос-культурних аспектів корпоративного менеджменту в глобальному бізнесі; обґрунтуйте наведені приклади.

7. Проаналізуйте екологічну практику ТНК в контексті корпоративної соціальної відповідальності глобального бізнесу.

8. Наведіть позитивні приклади екологічної практики глобальних корпорацій; негативні приклади екологічної практики глобальних корпорацій. Обґрунтуйте наведені приклади.

9. Охарактеризуйте роль показника «дистанція культури» в глобальному бізнесі.

10. Назвіть ключові корпоративні галузеві бізнес-практики в глобальному бізнесі.

Додаткове практичне завдання

Встановіть відповідність між тенденціями, явищами і процесами (зміст першої колонки) і твердженнями, що надають їм сутнісну характеристику (зміст другої колонки):

А. Стратегія девертикалізації ТНК	Розподіл компонент кінцевого продукту між незалежними виробникам, які можуть мати будь-яке місцезнаходження. Критерії вибору – здатність створювати якісний продукт за мінімальними витратами
Б. Глобальний розподіл виробничого процесу	Розпродаж ТНК функціональних підрозділів, які забезпечують певні ланки виробничого процесу і включення їх у виробничі ланцюги як незалежних виробників
В. Глобальні ланцюги доданої вартості	Передавання виробничих функцій підприємства його дочірнім, спільним або стороннім організаціям за кордоном
Г. Глобальні виробничі системи	Мережі автономних або напівавтономних бізнес-одиниць, що спільними зусиллями забезпечують створення товару та доведення його до кінцевого споживача
Д. Офшоринг	Міжнародні послідовні виробничі ланцюги або складні мережі підприємств, що беруть участь в єдиному технологічному процесі виробництва товарів і послуг

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8 **за лекційною темою № 6** **«Енергетичний ресурс глобальної економіки»** (2 год.)

Мета: дослідити енергетичну парадигму глобального економічного розвитку.

Завдання:

- здійснити видову класифікацію енергетичних ресурсів і виявити їх глобальну дислокацію;
- проаналізувати фактори трансформації енергетичної парадигми глобального економічного розвитку;
- визначити перспективи глобального енергоспоживання;
- провести комплексний аналіз енергетичної моделі глобального економічного розвитку.

Здобувач повинен знати:

- класифікацію енергетичних ресурсів та їх сучасну глобальну дислокацію;
- фактори і передумови трансформації енергетичної парадигми глобального економічного розвитку;
- перспективи глобального енергоспоживання у контексті Цілей сталого розвитку;
- передумови глобальних енергетичних криз і механізми їх подолання.

Здобувач повинен уміти:

- аналізувати ключові компоненти глобальних енергетичних ресурсів та їх глобальну дислокацію;
- розуміти особливості сучасної енергетичної моделі глобального економічного розвитку;
- ідентифікувати ключові фактори глобальних енергетичних криз;
- виявляти вплив національного енергетичного ресурсу на глобальне економічне лідерство;
- розуміти передумови досягнення енергетичної безпеки країни.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, вміння виявляти нові детермінанти енергетичної парадигми глобального економічного розвитку, здатність аналізувати енергетичні моделі глобального економічного розвитку і визначати перспективи глобального енергоспоживання.

Форма проведення: семінар-бесіда з проблемних питань, мозковий штурм, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-бесіда з проблемних питань:

- аналіз основних видів енергетичних ресурсів;
- глобальна дислокація енергетичних ресурсів;
- фактори та характер трансформації енергетичного ресурсу глобальної економіки;
- глобальні енергетичні кризи та конфлікти;
- сучасна перекомпозиція глобального енерговиробництва, енергопостачання та енергоспоживання;
- особливості енергетичної моделі глобального економічного розвитку;
- глобальна енергетична безпека: сутність, фактори та компоненти;

- глобальний енергетичний перехід;
- глобальні лідери декарбонізації;
- монополізація критичних ресурсів як загроза глобальній енергетичній безпеці;
- альтернативні варіанти декарбонізації глобальної економічної системи як ключовий компонент сталого енергетичного розвитку та енергетичної безпеки світу;
- принципові засади стратегії Європейського зеленого курсу (European Green Deal);
- сценарії розвитку глобальної енергетики (Міжнародне енергетичне агентство, British Petroleum).

2. Мозковий штурм на тему «Наявність національних енергетичних ресурсів vs глобальне економічне лідерство».

3. Доповідь-презентація на теми: «Відновлювальна енергетика в США (Китай, будь-якій країні ЄС на вибір)»; «Енергетична незалежність ЄС»; «Нові маршрути нафти і газу в світі після 2022 року».

Ключові слова: енергетична парадигма глобального економічного розвитку, глобальна дислокація енергетичних ресурсів, глобальні енергетичні кризи і конфлікти, енергетичні ресурси, відновлювальна енергетика.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте ключові компоненти глобальних енергетичних ресурсів та їх глобальну дислокацію.
2. Ідентифікуйте фактори і передумови трансформації енергетичної моделі глобального економічного розвитку.
3. Оцініть перспективи глобального енергоспоживання.
4. Наведіть приклади глобальних енергетичних криз та конфліктів; обґрунтуйте наведені приклади.
5. Охарактеризуйте сучасні процеси перекомпонування глобального енерговиробництва, енергопостачання та енергоспоживання.
6. Оцініть перспективи розвитку відновлювальної енергетики в глобальному енерговиробництві.
7. Проаналізуйте взаємообумовленість наявності національних енергетичних ресурсів і глобального економічного лідерства країни.
8. Наведіть приклади, коли країни з браком власних енергетичних ресурсів стали глобальними економічними лідерами; обґрунтуйте наведені приклади.
9. Розкрийте механізми досягнення ЄС енергетичної незалежності.
10. Охарактеризуйте Паризьку кліматичну угоду (2015).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9
за лекційною темою № 6
«Енергетичний ресурс глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: дослідити механізми функціонування глобального енергетичного ринку.

Завдання:

- виявити ключові тенденції розвитку глобального енергетичного ринку;
- проаналізувати роль нафтогазових ТНК у глобальній економіці;
- дослідити сучасні енергетичні стратегії країн – постачальників енергоресурсів і країн – споживачів енергоресурсів;
- дослідити міжнародні і національні стратегії енергоефективності та енергозбереження.

Здобувач повинен знати:

- ключові тенденції та особливості функціонування глобального енергетичного ринку;
- форми диверсифікації глобального енергетичного ринку;
- енергетичні стратегії країн-постачальників енергоресурсів та країн-споживачів енергоресурсів в глобальній економіці;
- роль відновлюваної енергетики у глобальному енергоспоживанні.

Здобувач повинен вміти:

- аналізувати роль нафтогазовидобувних ТНК в глобальній економіці;
- ідентифікувати міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження;
- виявляти фактори забезпечення національної енергетичної безпеки та енергетичного суверенітету;
- розуміти роль ключових учасників глобального енергетичного ринку в реалізації глобальної енергетичної політики.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, здатність до аналізу основних тенденцій глобального енергетичного ринку, вміння ідентифікувати критерії ефектної національної енергетичної політики в умовах глобалізації.

Форма проведення: семінар-дискусія з проблемних питань, робота у малих творчих групах, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-дискусія з проблемних питань:

- особливості функціонування глобального енергетичного ринку;

- глобальний енергетичний ринок як джерело глобальних конфліктів;
- форми глобалізаційної диверсифікації енергетичного ринку;
- вплив нафтогазових ТНК на енергетичну модель глобального економічного розвитку;
- роль відновлюваної енергетики у глобальному енергоспоживанні;
- міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження в забезпеченні національної енергетичної безпеки.

2. Робота у малих творчих групах на тему «Проблеми та перспективи розвитку відновлюваної енергетики в світі».

3. Доповідь-презентація на теми: «Забезпечення енергетичного суверенітету окремої країни (студент самостійно обирає країну)»; «Роль ОПЕК в реалізації глобальної енергетичної політики».

Ключові слова: глобальний енергетичний ринок, глобальна енергетична політика, відновлювана енергетика (вітроенергетика, гідроенергетика, сонячна енергетика, геотермальна енергетика, біопаливо, біоенергетика), нафтогазові ТНК, ОПЕК, глобальне енергоспоживання, міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження, національна енергетична безпека, енергетичний суверенітет.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте ключові тенденції та особливості функціонування глобального енергетичного ринку.
2. Розкрийте форми диверсифікації глобального енергетичного ринку.
3. Проаналізуйте вплив глобальних нафтогазових корпорацій на енергетичну модель глобального економічного розвитку.
4. Ідентифікуйте фактори забезпечення національної енергетичної безпеки та енергетичного суверенітету.
5. Охарактеризуйте сучасні міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження.
6. Наведіть приклади досягнення країнами національної енергетичної безпеки; обґрунтуйте наведені приклади.
7. Окресліть перспективи і механізми досягнення Україною енергетичного суверенітету.
8. Проаналізуйте роль ОПЕК у реалізації глобальної енергетичної політики.
9. Наведіть приклади розвинених країн, які реалізують сучасні стратегії енергоефективності та енергозбереження.
10. Розкрийте роль ключових учасників глобального енергетичного ринку в реалізації глобальної енергетичної політики.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10
за лекційною темою № 7
«Технологічний ресурс глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: дослідити етапи становлення техноглобалізму і розглянути основні форми його прояву.

Завдання:

- виявити ключові тенденції глобального технологічного розвитку;
- проаналізувати проблеми та суперечності техноглобалізму;
- дослідити потенційні механізми нівелювання технологічних асиметрій глобального розвитку.

Здобувач повинен знати:

- ключові тенденції, сучасні проблеми та суперечності глобального технологічного розвитку;
- механізми нівелювання технологічних асиметрій глобального розвитку;
- технологічну стратифікацію країн у сучасних умовах глобального економічного розвитку;
- основні механізми захисту прав інтелектуальної власності в глобальному бізнес-середовищі.

Здобувач повинен вміти:

- ідентифікувати основні країни-донори і країни-реципієнти наукових знань і технологій;
- визначати механізми реалізації стратегій наздоганяючого розвитку, які використовують країни, що перебувають на нижчих рівнях технологічного укладу, в умовах глобалізації;
- розуміти масштаби і специфіку технологічного шпигунства.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, здатність аналізувати головні проблеми та суперечності техноглобалізму, уміння ідентифікувати основні напрями міжнародного трансферу наукових знань і технологій.

Форма проведення: семінар-розгорнута дискусія з проблемних питань, дебати, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-розгорнута дискусія з проблемних питань:

- технологічна стратифікація країн та регіонів у сучасних умовах глобального економічного розвитку;

- основні країни-донори і країни-реципієнти наукових знань та технологій;
- глокалізація новітніх технологій;
- інноваційна глобалізація: сутність, характеристики і тренди;
- інновації як основа розвитку сучасного соціуму, економічного зростання глобальної цивілізації;
- роль інновацій у забезпеченні сталого розвитку;
- вплив міжнародного трансферу технологій на глобальний економічний розвиток;
- роль кластерів в інноваційно-технологічному розвитку;
- інтернаціоналізація створення і трансферу інновацій у системі міжнародного виробництва глобальних корпорацій;
- формування міжнародних інноваційних кластерів.

2. **Дебати** на тему «Практична імплементація стратегій «наздоганяючого розвитку» країнами, що перебувають на нижчих рівнях технологічного укладу, в умовах глобалізації».

3. **Доповідь-презентація** на теми: «Глобальна дислокація об'єктів прав інтелектуальної власності»; «Захист прав інтелектуальної власності в глобальному бізнес-середовищі»; «Масштаби і регіональна специфіка технологічного шпигунства».

Ключові слова: техноглобалізм, технологічний уклад, глобальний технологічний ринок, інтелектуальна власність, міжнародний трансфер технологій, об'єкти прав інтелектуальної власності, патент, ліцензія, ноу-хау, технологічне шпигунство, наздоганяючий розвиток, стратегії наздоганяючого розвитку.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте ключові проблеми і суперечності техноглобалізму.
2. Розкрийте механізми нівелювання науково-технологічних асиметрій глобального розвитку.
3. Окресліть механізм технологічної стратифікації країн у сучасних умовах глобального економічного розвитку.
4. Наведіть приклади країн-донорів і країн – реципієнтів наукових знань і технологій. Обґрунтуйте наведені приклади.
5. Розкрийте механізми реалізації стратегії наздоганяючого розвитку, яку використовують країни, що перебувають на нижчих рівнях технологічного укладу.
6. Наведіть приклади країн, які використовували стратегії наздоганяючого розвитку. Обґрунтуйте наведені приклади.

7. Наведіть приклади глобальної локалізації новітніх технологій. Обґрунтуйте наведені приклади.

8. Проаналізуйте глобальну дислокацію об'єктів прав інтелектуальної власності.

9. Назвіть ключові механізми захисту прав інтелектуальної власності у глобальному бізнес-середовищі.

10. Наведіть приклади випадків технологічного шпигунства, які мали місце в діяльності глобальних корпорацій; обґрунтуйте наведені приклади.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11
за лекційною темою № 7
«Технологічний ресурс глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: проаналізувати феномен глобальної інформатизації бізнесу.

Завдання:

- дослідити роль інформаційного ресурсу в процесах глобального економічного розвитку;
- виявити ключові тенденції розвитку інноваційного підприємництва;
- проаналізувати пріоритетні напрями розвитку суб'єктів глобальної економіки з метою досягнення глобального технологічного лідерства.

Здобувач повинен знати:

- роль інформаційного ресурсу в процесах глобального економічного розвитку;
- ключові тенденції розвитку інноваційного підприємництва;
- специфіку нерівномірного розподілу інформаційних ресурсів у глобальному бізнесі;
- фактори технологічного лідерства суб'єктів глобального бізнесу.

Здобувач повинен вміти:

- ідентифікувати сучасні проблеми доступу до глобальних інформаційних ресурсів;
- характеризувати основних продуцентів новітніх технологій у глобальній економіці;
- розуміти роль глобальних інформаційних мереж і платформ як драйверів глобального економічного розвитку.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, здатність аналізувати ключові фактори інформатизації глобального бізнесу, уміння визначати пріоритети глобального технологічного лідерства в глобальній економіці, розуміння ролі інноваційного підприємництва в парадигмі техноглобалізму.

Форма проведення: мозковий штурм, робота у малих творчих групах, доповідь-презентація.

План

1. Мозковий штурм на теми: «Проблема доступу до глобальних інформаційних ресурсів»; «Проблема нерівномірного розподілу інформаційних ресурсів у глобальному бізнесі».

2. Робота у малих творчих групах на тему «Вплив окремих факторів на технологічне лідерство суб'єктів глобального бізнесу».

3. Доповідь-презентація на теми: «Основні продуценти новітніх технологій: кластери, наукові парки, технополіси, бізнес-інкубатори, бізнес-мережі, стартапи»; «Інформація як домінантний ресурс глобальної конкурентоспроможності»; «Глобальні інформаційні мережі і платформи – драйвери глобального економічного розвитку».

Ключові слова: глобальна інформатизація, глобальний інформаційний ресурс, кластер, технополіс, науковий парк, бізнес-інкубатор, бізнес-мережа, стартап, глобальне технологічне лідерство, глобальні інформаційні мережі і платформи, інноваційне підприємство.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте роль інформаційного ресурсу в процесах глобального економічного розвитку.

2. Ідентифікуйте ключові тенденції розвитку інноваційного підприємництва.

3. Проаналізуйте специфіку нерівномірного розподілу інформаційних ресурсів у глобальному бізнесі.

4. Охарактеризуйте основних продуцентів новітніх технологій у глобальній економіці.

5. Проаналізуйте роль наукових парків, технополісів, бізнес-інкубаторів, бізнес-мереж, стартапів у забезпеченні глобального технологічного лідерства.

6. Наведіть приклади глобальних інформаційних мереж і платформ у глобальному бізнесі. Обґрунтуйте наведені приклади.

7. Ідентифікуйте фактори технологічного лідерства суб'єктів глобального бізнесу.

8. Розкрийте сутність глобальної інформатизації.

9. Наведіть приклади глобальних стартапів. Обґрунтуйте наведені приклади.

10. Розкрийте роль держави у забезпеченні глобального технологічного лідерства країни.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12 **за лекційною темою № 8** **«Людський ресурс глобальної економіки»** (2 год.)

Мета: проаналізувати людський вимір постіндустріалізму.

Завдання:

- дослідити кількісну та якісну характеристику глобального людського ресурсу;

- виявити ключові компоненти інтелектуального капіталу;

- визначити та охарактеризувати роль креативного сектору в глобальному підприємстві.

Здобувач повинен знати:

- економічну природу глобального людського ресурсу;

- сутність інноваційної праці та інноваційної діяльності;

- економічну природу та форми прояву інтелектуального капіталу в глобальній економіці.

Здобувач повинен уміти:

- розуміти креативний компонент глобального бізнесу та його сутність;

- визначати країнову і регіональну забезпеченість людським ресурсом у глобальній економіці;

- характеризувати сучасні форми інноваційної праці в глобальній економіці;

- розуміти перспективи і ризики використання штучного інтелекту в глобальній економіці.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, вміння визначати економічну природу інноваційної праці, здатність виокремлювати креативну компоненту глобального бізнесу.

Форма проведення: бліц-опитування, семінар-дискусія з проблемних питань, доповідь-презентація.

План

1. Бліц-опитування з таких питань:

- економічна природа глобального людського ресурсу;
- сутність інноваційної праці;
- економічна природа дефініції «інтелектуальний капітал»;
- форми прояву інтелектуального капіталу в глобальній економіці;
- креативний сектор глобального бізнесу і його сутність.

2. Семінар-дискусія з проблемних питань на тему «Економіка знань та фактори її формування».

3. Доповідь-презентація на теми: «Країнова та регіональна диференціація забезпеченості людським ресурсом в глобальній економіці»; «Сучасні форми інноваційної праці в глобальній економіці»; «Феномен штучного інтелекту в глобальній економіці».

Ключові слова: постіндустріалізм, глобальний людський ресурс, інтелектуальний капітал, інноваційна праця, креативний сектор глобального бізнесу, штучний інтелект.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте економічну природу глобального людського ресурсу.
2. Визначте сутність інноваційної праці та інноваційної діяльності.
3. Ідентифікуйте форми прояву інтелектуального капіталу в глобальній економіці.
4. Розкрийте сутність креативного сектору глобального економіки.
5. Проаналізуйте компоненти та фактори формування економіки знань.
6. Оцініть рівень забезпеченості глобальної економіки людським ресурсом за країновим і регіональним принципом.
7. Проаналізуйте зіставність і виявіть відмінності понять «економіка знань», «інтелектуальна економіка», «інноваційна економіка».
8. У чому полягає феномен штучного інтелекту в глобальній економіці?
9. Окресліть коло професій і робіт, які у перспективі може замінити штучний інтелект.
10. Оцініть загрози і ризики застосування штучного інтелекту в глобальній економіці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13
за лекційною темою № 8
«Людський ресурс глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: дослідити процеси інтелектуалізації та соціалізації глобальної економіки.

Завдання:

- виявити основні тенденції та прояви інтелектуалізації глобальної економіки;
- проаналізувати імперативи соціалізації глобального економічного розвитку;
- дослідити поведінкові моделі суб'єктів господарювання в умовах турбулентного бізнес-середовища.

Здобувач повинен знати:

- ключові тенденції інтелектуалізації глобальної економіки;
- імперативи соціалізації глобального економічного розвитку;
- новітні форми зайнятості в глобальній економіці;
- проблеми ідентифікації особистості під впливом глобалізації.

Здобувач повинен уміти:

- розуміти нові форми глобальної соціальної стратифікації;
- виявляти фактори впливу глобалізації на формування поведінкових моделей особистості;
- характеризувати сучасний рівень інтелектуалізації глобальної економічної діяльності;
- розуміти характер протиріччя глобальної економічної діяльності, пов'язаних з процесами десоціалізації.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність ідентифікувати ключові тенденції глобальної інтелектуалізації; вміння оперувати комплексною системою показників соціалізації глобальної економіки.

Форма проведення: семінар-дискусія з проблемних питань, дебати, мозковий штурм, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-дискусія з проблемних питань:

- сучасний рівень інтелектуалізації глобальної економічної діяльності;
- атавізми доіндустріальної епохи в сучасних умовах розвитку (піратство, рабство, грабіжництво);

– суперечності глобальної економічної діяльності: прогрес за рахунок десоціалізації.

2. **Дебати** на теми: «Проблема ідентифікації особистості під впливом глобалізації»; «Нові форми глобальної соціальної стратифікації (локали, технократи, космополіти, глобали).

3. **Мозковий штурм** на тему «Вплив глобалізації на формування поведінкових моделей особистості: соціальний та моральний статус, цілі та прагнення, потреби та мотиви».

4. **Доповідь-презентація** на теми: «Глобальні проблеми зайнятості: негативний відбір і криза особистості»; «Новітні форми зайнятості в глобальній економіці».

Ключові слова: інтелектуалізація глобальної економіки, соціалізація глобальної економіки, десоціалізація, ідентифікація особистості, соціальна стратифікація, локалі, технократи, космополіти, глобали, поведінкова модель особистості.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте сучасний рівень інтелектуалізації глобальної економічної діяльності.

2. Оцініть рівень поширення атавізмів доіндустріальної епохи (таких як піратство, рабство, грабіжництво) у сучасних умовах глобального розвитку.

3. Охарактеризуйте нові форми глобальної соціальної стратифікації.

4. Проаналізуйте вплив глобалізації на формування поведінкових моделей особистості.

5. Ідентифікуйте глобальні проблеми зайнятості, пов'язані з кризою особистості.

6. Оцініть тенденції розвитку новітніх форм зайнятості в глобальній економіці.

7. У чому полягає сутність десоціалізації глобальної економіки?

8. Проаналізуйте імперативи соціалізації глобального економічного розвитку.

9. Назвіть показники інтелектуалізації глобальної економічної діяльності.

10. Окресліть формат сучасної системи соціальної відповідальності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14
за лекційною темою № 9
«Глобальна економічна політика»
(2 год.)

Мета: дослідити особливості сучасної глобальної економічної політики.

Завдання:

- характеризувати суб'єкти та об'єкти глобального управління;
- визначити ареали економічних інтересів країн;
- проаналізувати напрями та механізми реалізації глобальної економічної політики;
- визначити статус міжнародних неурядових організацій у новій архітектурі глобальної влади;
- дослідити вплив глобальної турбулентності на трансформацію глобальних управлінських стратегій.

Здобувач повинен знати:

- суб'єкти та об'єкти глобального управління;
- напрями і механізми реалізації глобальної економічної політики;
- ключові міжнародні неурядові організації та клуби, їх роль у формуванні і реалізації глобальної економічної політики;
- прояви глобальної турбулентності та її впливу на трансформацію глобальних управлінських стратегій.

Здобувач повинен вміти:

- ідентифікувати глобальні загрози і конфлікти;
- аналізувати суб'єктно-об'єктну диспозицію глобального управління;
- формулювати національні інтереси в системі глобальної економічної політики;
- розуміти місце та функціональну специфіку держави в глобальній інституційній інфраструктурі.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність формулювати основні принципи глобальної економічної політики; знання компетенцій регуляторних інституцій глобальної економіки.

Форма проведення: бліц-опитування, семінар-дискусія з проблемних питань, ділова гра, доповідь-презентація.

План

1. **Бліц-опитування** на тему «Суб'єктно-об'єктна диспозиція глобального управління».

2. **Семінар-дискусія** на тему «Глобальна економічна політика і національні інтереси».

3. **Ділова гра** на тему «Функціональна специфіка держави в глобальній інституційній інфраструктурі. Майбутнє національної держави».

4. **Доповідь-презентація** на тему «Сучасна глобальна конфліктність і війни» (вибір конфлікту здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) з використанням наступного алгоритму:

1. *Визначити політичні та/або економічні причини конфлікту.*

2. *Ідентифікувати основні діючі сторони, бенефіціарів, спонсорів, тих, хто виграв, і тих, хто програв.*

3. *Показати інструменти і методи, використані у конфлікті (війні).*

4. *Охарактеризувати принципові результати конфлікту (війни) для усіх задіяних в ньому (ній) сторін на локальному, регіональному, глобальному рівнях.*

5. *Показати вплив конфлікту (війни) на майбутні геоекономічні конфігурації та систему глобального управління.*

Ключові слова: глобальна економічна політика, суб'єкти глобальної економічної політики, об'єкти глобальної економічної політики, національні інтереси, економічні інтереси, національна держава, глобальна конфліктність, економічні війни, система глобального управління.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте суб'єктно-об'єктну диспозицію глобального управління.

2. Визначте ареали економічних інтересів країн в умовах глобальної турбулентності і нестабільності.

3. Оцініть роль міжнародних неурядових організацій у новій архітектурі глобальної влади.

4. Охарактеризуйте функціональну специфіку держави у глобальній інституційній інфраструктурі.

5. Окресліть майбутнє національної держави.

6. Наведіть типологію глобальних конфліктів і війн, охарактеризуйте стадії їх перебігу.

7. Охарактеризуйте вплив конфліктів (війн) на майбутні геоекономічні конфігурації та систему глобального управління.

8. Сформулюйте національні інтереси України в сучасних геополітичних умовах розвитку.

9. У чому виявляється глобальна турбулентність і як вона впливає на трансформацію глобальних управлінських стратегій?

10. Ідентифікуйте компетенції регуляторних інститутів глобальної економіки за сферами регуляцій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15
за лекційною темою № 9
«Глобальна економічна політика»
(2 год.)

Мета: дослідити перспективні сценарії глобального економічного розвитку.

Завдання:

- охарактеризувати і оцінити ймовірні альтернативні варіанти цивілізаційного розвитку;
- розглянути основні постулати концепції сталого розвитку;
- оцінити можливість досягнення глобального компромісу;
- проаналізувати обумовленість глобальних економічних трендів діями окремих особистостей.

Здобувач повинен знати:

- альтернативні варіанти цивілізаційного розвитку;
- принципи та основні постулати концепції сталого розвитку;
- механізми досягнення глобального компромісу.

Здобувач повинен вміти:

- ідентифікувати перспективні сценарії глобального економічного розвитку;
- аналізувати глобальні цивілізаційні проекти та роль цивілізацій у формуванні нового економічного порядку;
- розуміти роль міжнародних неурядових організацій і клубів у формуванні глобальної політики;
- формулювати фактори впливу індивідів на глобальні тренди економічного розвитку.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність моделювати перспективні сценарії та альтернативи глобального економічного розвитку; знати роль концепції сталого розвитку в забезпеченні глобальної стабільності.

Форма проведення: семінар-дебати, доповідь-презентація.

План

1. Семінар-дебати з таких питань:

- перспективні сценарії глобального економічного розвитку;
- глобальні цивілізаційні проекти (північно-атлантичний, китайський, ісламський, індійський);
- роль цивілізацій у формуванні нового економічного порядку;
- глобальний консенсус як категоричний імператив глобалізаційного прогресу;
- глобальна трансформація світового порядку та її вплив на систему національних інтересів;
- геоекономічні та геополітичні інтереси в контексті глобального управління;
- проблема ефективності міжнародних інститутів;
- сучасні механізми реалізації геоекономічних інтересів в контексті глобальних трансформацій;
- гібридні війни та проксі-конфлікти
- управління глобальною економічною системою в умовах невизначеності та альтернативності;
- міждержавна консолідація національних економічних інтересів в умовах глобалізації;
- комерційна дипломатія у парадигмі сучасного глобального розвитку;
- цифрова дипломатія як сучасний інструмент взаємодії.

2. Доповідь-презентація на тему «Екологічний складник концепції сталого розвитку».

3. Доповідь-презентація на тему «Роль неурядових організацій у формуванні глобальної політики» (вибір організації здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) з використанням наступного алгоритму:

1. *Стисла характеристика діяльності із зазначенням статусу і мети організації.*

2. *Економіко-політична влада рішень організації.*

3. *Роль окремих індивідів, груп, окремих держав у прийнятті рішень.*

4. *Інструменти контролю глобальних соціально-економічних трендів.*

5. *Рівень незалежності організації.*

6. *Можливості блокування рішень організації.*

4. Доповідь-презентація на тему «Вплив індивідів на глобальні тренди розвитку» (вибір індивіду (особистості) здійснюється

здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) з використанням наступного алгоритму:

1. *Глобальний статус і потенціал економічної влади індивіда.*
2. *Основні ресурси глобальної влади.*
3. *Інструменти глобального контролю за ринками.*
4. *Рівень економічної свободи.*
5. *Прогноз майбутнього позиціювання у системі глобальної влади.*

Ключові слова: альтернативні сценарії глобального економічного розвитку, концепція сталого розвитку, глобальний консенсус, глобальний компроміс, міжнародна неурядова організація, індивіди, глобальний цивілізаційний проєкт, глобалізаційний прогрес, категоричний імператив.

Питання для самоконтролю

1. Окресліть перспективні сценарії глобального економічного розвитку.
2. Охарактеризуйте основні постулати концепції сталого розвитку.
3. Проаналізуйте сучасні глобальні цивілізаційні проєкти. Визначте їхні спільні риси і відмінності.
4. Оцініть роль цивілізацій у формуванні нового глобального економічного порядку.
5. Проаналізуйте екологічну (економічну, соціальну) компоненту концепції сталого розвитку.
6. Оцініть роль міжнародних неурядових організацій і клубів у формуванні глобальної політики.
7. Чому глобальний консенсус постає як категоричний імператив глобалізаційного прогресу?
8. Окресліть межі впливу індивідів на глобальні тренди цивілізаційного розвитку.
9. Визначте роль та місце України в європейському та глобальному сценаріях забезпечення економічної безпеки і стабільності.
10. Сформулюйте власне бачення перспектив формування глобального економічного порядку і стабільності в ХХІ ст. Наскільки ці перспективи є досяжними? Обґрунтуйте.

3.2. Плани контактних занять для здобувачів заочної форми навчання

Для забезпечення проведення контактних занять здобувачам необхідно заздалегідь підготуватися, опанувавши відповідні теми з використанням джерел основної та додаткової літератури.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 за лекційною темою № 1 «Економічна природа глобальних трансформацій» (2 год.)

Мета: дослідити економічну природу та виявити сутність сучасних глобальних трансформацій.

Завдання:

- з'ясувати генезу глобалізації та розкрити її феноменальну сутність;
- дослідити й охарактеризувати фактори глобальних трансформацій;
- визначити ключові показники глобалізованості країн із різними рівнем соціально-економічного розвитку;
- проаналізувати сучасні імперативи глобалізаційних процесів і виявити форми прояву ключових суперечностей глобального розвитку.

Здобувач повинен знати:

- особливості прояву феномену “глобалізації”;
- концепції глобалізації, їх зміст та характерні риси;
- фактори і характер глобальних процесів;
- сучасні імперативи економічної глобалізації;
- новітні суперечності економічної глобалізації.

Здобувач повинен вміти:

- систематизувати теоретичні концепції глобалізації та розкрити їх зміст;
- виокремлювати тенденції та особливості сучасного етапу економічної глобалізації;
- ідентифікувати ключові імперативи глобального розвитку;
- аналізувати сучасні суперечності економічної глобалізації.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати

інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, уміти виокремлювати особливості та тенденції сучасного етапу становлення глобальної економіки, здатність аналізувати новітні тенденції глобального розвитку та форми їх прояву.

Форма проведення: мінідискусія, семінар-розгорнута бесіда, робота у малих творчих групах.

План

1. **Мінідискусія** на тему «Глобалізація: проектний чи законодавчий, економічно обумовлений процес?».

2. **Розгорнута бесіда** з питань:

- сутність феномену глобалізації;
- сучасна специфіка структури глобальної економіки;
- ключові фактори глобальних трансформацій та їх дуалістична природа;
- система сучасних імперативів глобальної економіки та характер їх прояву;
- суперечності економічної глобалізації.

3. **Робота у малих творчих групах** для визначення:

- бенефіціарів і міноритаріїв у системі наявних та майбутніх показників глобального економічного розвитку;
- глобальної економічної ідеології (на прикладі цивілізаційних моделей розвитку);
- апології і системи критики економічної глобалізації.

Ключові слова: постіндустріалізм, глобалізація, глобальна економіка, інтернаціоналізація, транснаціоналізація, регіоналізація, глобальний економічний розвиток, індекс глобалізації КОФ, індекс економічної глобалізації КОФ, індекс політичної глобалізації КОФ, індекс соціальної глобалізації КОФ, імперативи глобального економічного розвитку.

Питання для самоконтролю

1. У яких рисах виявляється глобальність, глобалізація, глобалізм?
2. Назвіть наявні наукові концепції глобалізації.
3. Охарактеризуйте дуалістичну природу дії факторів глобальних трансформацій.
4. Проаналізуйте системність сучасних глобальних імперативів.
5. Назвіть головні суперечності і протиріччя економічної глобалізації.

6. Охарактеризуйте мотивації і прояви антиглобалізаційних рухів.

7. Розкрийте взаємозалежність між ступенем глобалізованості країни і рівнем її соціально-економічного розвитку.

8. Розкрийте сутність імперативу «глобальне мислення».

9. Проаналізуйте специфіку сучасної структури глобальної економіки.

10. В яких рисах проявляється деглобалізація економічного розвитку?

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

за лекційною темою № 2

«Становлення і сучасний формат глобальної економіки»

(2 год.)

Мета: проаналізувати суб'єктно-об'єктну диспозицію глобальної економіки на сучасному етапі, дослідити сучасні диспропорції і асиметрії глобальної економіки.

Завдання:

- з'ясувати характер взаємовідносин між основними учасниками глобальних трансформацій;
- ідентифікувати основні ресурси розвитку глобальної економіки;
- дослідити секторальну структуру глобальної економіки;
- проаналізувати сучасну диспозицію окремих регіонів на глобальній мапі.

Здобувач повинен знати:

- специфіку структуризації глобальної економіки;
- секторальну структуру глобальної економіки;
- характер взаємовідносин між основними учасниками глобальних трансформацій;
- специфіку сучасних диспропорцій глобального економічного розвитку;
- форми прояву асиметрій глобальної економіки;
- сучасні тенденції формування глобального ринку праці.

Здобувач повинен вміти:

- аналізувати сучасну диверсифіковану секторальну структуру глобальної економіки;

- формулювати власну думку про диспозиції та сучасну роль суб'єктів глобальної економіки;
- виявляти передумови і фактори збереження суб'єктності у глобальній економіці;
- виявляти новітні диспропорції глобального економічного розвитку;
- системно ідентифікувати сучасні асиметрії глобальної економіки;
- аналізувати соціально-економічний рівень розвитку окремих регіонів і країн і здійснювати їх ранжування.

Компетентності: здатність аналізувати значення та роль основних учасників глобальних процесів; здатність аналізувати сучасну диверсифіковану секторальну структуру глобальної економіки, здатність формулювати та обґрунтовувати власну точку зору щодо сучасної диспозиції окремих регіонів в глобальному економічному просторі; вміння виявляти основні диспропорції та асиметрії глобальної економіки.

Форма проведення: семінар-дискусія з проблемних питань, робота у малих творчих групах.

План

1. Семінар-дискусія з проблемних питань:

- специфіка та характер взаємозв'язків між суб'єктами глобальної економіки; нові суб'єкти глобальної економіки;
- трансформація ролі держави в сучасних умовах;
- нерівномірність забезпечення національних економік ресурсами глобального розвитку;
- кількісно-якісний аналіз соціально-економічного розвитку окремих регіонів та їх ранжування;
- основні передумови і фактори отримання і збереження суб'єктності у глобальній економіці.

2. Робота у малих творчих групах на тему «Сучасний статус країни в глобальній економіці» (вибір країни здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем) з використанням наступного алгоритму:

1. *Значення країни для регіонального та глобального економічного розвитку (частка у глобальному ВВП, торгівлі, інвестиціях, інноваційний і конкурентний статус, експортна орієнтація для глобальної стабільності).*

2. *Геополітичне розташування.*

3. *Структура економіки: рівень економічної вразливості та економічний суверенітет.*

4. Рівень розвитку валютно-фінансової системи, інфраструктури.

5. Рівень транснаціоналізації національної економіки і роль національних компаній на глобальних ринках.

6. Основні геоекономічні інтереси та ареали діяльності.

7. Основні союзники та потенційні партнери.

8. Роль і місце країни у майбутніх сценаріях глобального розвитку.

3. **Робота у малих творчих групах** на теми: «Найменш розвинені країни як об'єкт глобальної економіки»; «Роль індивідуальних суб'єктів глобальної економіки»; «Міста – лідери в глобальній економіці».

Ключові слова: Суб'єкти глобальної економіки, геоекономічні інтереси, індивідуальні суб'єкти глобальної економіки, транснаціональні корпорації, мультинаціональні корпорації, глобальні корпорації, національна держава, регіональні блоки, міжнародні організації, глобальні інформаційні мережі, глобальна стратифікація, глобальні диспропорції, ресурси глобального економічного розвитку.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні сектори глобальної економіки.

2. Розкрийте взаємозв'язок понять «глобальна економіка» і «постіндустріальна економіка» («економіка знань» і «інтелектуальна економіка»).

3. Виділіть найбільш впливові суб'єкти глобальної економіки за кількісними і якісними критеріями.

4. У чому виявляється тенденція глобальної індивідуалізації?

5. Охарактеризуйте основні причини асиметрій глобальної економіки.

6. Які особливості формування глобальної моделі міжнародного поділу праці?

7. Надайте характеристику основних глобальних соціальних асиметрій.

8. Розкрийте сутність інвестиційних асиметрій (валютних асиметрій, інвестиційних асиметрій).

9. Надайте перелік ключових міжнародних організацій у форматі об'єктів регулювання.

10. У чому полягає феномен особистості в глобальній економіці?

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 3
за лекційною темою № 3
«Глобальний економічний цикл»
(2 год.)

Мета: дослідити природу економічного циклу та виокремити критерії його глобальної ідентифікації.

Завдання:

- визначити об'єктивну природу економічного циклу;
- показати основні типи сучасних економічних криз;
- провести ретроспективний аналіз світових економічних криз;
- виявити причини та оцінити наслідки глобальної економічної кризи.

Здобувач повинен знати:

- об'єктивну природу економічної циклічності;
- фази економічного циклу;
- ретроспективу світових економічних криз;
- передумови і фактори виникнення економічних криз;
- причини та наслідки глобальної економічної кризи.

Здобувач повинен уміти:

- ідентифікувати різновиди економічних циклів;
- розуміти логіку розвитку кризових явищ і процесів;
- характеризувати процес протікання глобальної економічної кризи;
- оцінювати ефективність ключових інструментів антициклічного регулювання економіки.

Компетентності: здатність до аналізу і синтезу інформації, навички володіння інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних інформаційних джерел), здатність застосовувати знання на практиці, знання класифікації економічних циклів та їх еволюції, здатність оцінювати ефективність ключових інструментів антициклічного регулювання економіки, реалізованих різними країнами світу.

Форма проведення: семінар-дискусія з проблемних питань, мозковий штурм.

План

1. Семінар-дискусія з проблемних питань:

- структурні та системні кризи: компаративний аналіз і специфіка протікання;

- короткі і довгі хвилі глобальних економічних криз;
- передумови сучасної глобальної економічної кризи;
- характер протікання глобальної економічної кризи (визначення етапів, структурно-секторальних трансформацій і динамічних модифікацій глобальних ланцюгів вартості);
- світова економіка у період пандемії covid-19 (2020–2022 рр.);
- проблеми формування дієвих механізмів антициклічного регулювання глобальної економіки.

2. **Мозговий штурм** на теми: «Роль США в глобальній економічній кризі 2008-2010 рр.»; «Постпандемічна економіка і закономірності розвитку США, ЄС, Китаю»; «Глобальні кризи: об'єктивна закономірність чи маніпулятивний інструмент в інтересах окремих бенефіціарів».

Ключові слова: економічний цикл, бізнес-цикл, глобальний економічний цикл, глобальна економічна криза, системні та структурні кризи, пандемія, антициклічне регулювання, інструменти антициклічного регулювання.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте фази економічного циклу.
2. Назвіть різновиди (типи) економічних циклів.
3. Назвіть основні передумови глобальної економічної кризи.
4. Розкрийте характер протікання глобальної економічної кризи.
5. Як впливають глобальні економічні кризи на економіку країн із різним рівнем соціально-економічного розвитку?
6. Назвіть найбільш дієві механізми антициклічного регулювання глобальної економіки.
7. Назвіть ключову відмінність глобальної економічної кризи внаслідок Пандемії covid-19 від попередніх економічних криз.
8. Розкрийте взаємозв'язок між лібералізацією регулювання фінансового сектору і передумовами виникнення економічних криз; наведіть приклади.
9. Назвіть характерну особливість глобальної економічної кризи 2008–2010 рр.
10. Перелічіть основні механізми подолання економічної кризи, які застосовуються урядами країн.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 4
за лекційною темою № 4
«Функціонування глобальних ринків»
(2 год.)

Мета: розкрити сучасні особливості механізмів функціонування глобальних ринків.

Завдання:

- проаналізувати причини і фактори глобалізації товарних і фінансових ринків;
- визначити особливості формування глобального попиту і глобальної пропозиції на ринках товарів та послуг;
- охарактеризувати глобальний ринок послуг, його новітні тенденції і видову структуру;
- проаналізувати кількісно-якісні показники глобального ринку праці.

Здобувач повинен знати:

- причини та фактори глобалізації товарних ринків;
- особливості формування глобального попиту та глобальної пропозиції на ринках товарів та послуг;
- сучасні тенденції розвитку і видову структуру глобального ринку послуг;
- новітні види послуг на глобальному ринку та їхню характеристику;
- ключових учасників глобального товарного ринку.

Здобувач повинен уміти:

- ідентифікувати структурні елементи глобальних товарних ринків, надавати їм характеристику;
- аналізувати глобальну інфраструктуру товарних ринків і ринків послуг;
- розуміти особливості сучасної диверсифікації послуг в глобальній економіці;
- оцінювати чинну систему обмежень і санкцій на глобальному ринку.

Компетентності: вміння виявляти фактори глобалізації товарних ринків, вміння аналізувати сучасні тенденції розвитку глобальних ринків товарів та послуг; вміння виявляти фактори глобалізації фінансових ринків, вміння надавати економічну характеристику глобального фінансового ринку, вміння здійснювати структурний аналіз глобального ринку праці.

Форма проведення: розгорнута бесіда з проблемних питань, мозковий штурм.

План

1. Розгорнута бесіда з проблемних питань:

- структурні елементи глобальних товарних ринків: попит, пропозиція, ціна, інфраструктура;
- особливості формування глобального попиту і глобальної пропозиції на ринках товарів;
- глобальна інфраструктура у сфері товарного обміну;
- механізм функціонування глобального ринку послуг;
- фактори та наслідки глобалізації фінансових ринків;
- санкційна політика і політика обмежень на глобальних товарних ринках;
- глобальний ринок праці: економічна природа та особливості функціонування;
- проблема наднаціонального регулювання потоків трудових мігрантів в контексті забезпечення збалансованого розвитку глобальної економіки;
- параметри виміру нелегальної трудової міграції в глобальній економіці.

2. Мозковий штурм на тему «Дієвість санкційної політики в глобальній економіці».

3. Робота у малих творчих групах на тему «Роль товарного ринку в системі глобальних економічних відносин» (*вибір ринку здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем*) із використанням такого алгоритму:

1. *Значення ринку для глобальної економічної стабільності.*
2. *Ключові показники розвитку ринку.*
3. *Можливості для гарантування економічної безпеки країни, групи країн, регіону.*
4. *Регіонально-видова структура ринку.*
5. *Рівень монополізації ринку.*
6. *Взаємозв'язок з іншими глобальними ринками. Оцінка рівня автономності.*
7. *Система регулювання ринку.*
8. *Основні кількісно-якісні тенденції розвитку до і після пандемії covid-19.*

9. *Принципові інтереси і стратегії оперування на ринку.*

10. *Інструментарій і механізми прогнозування розвитку ринку.*

Ключові слова: глобальний ринок, глобальний попит, глобальна пропозиція, глобальна ціна, глобальна конкуренція, інфраструктура глобального ринку, глобальний товарний ринок, глобальний ринок послуг, глобальний фінансовий ринок, санкційна політика, глобальна фінансова архітектура, фінансова глобалізація,

віртуалізація фінансових потоків, фінансовий інжиніринг, фінансові деривативи, глобальний ринок праці, нелегальна трудова міграція.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте ключові сегменти глобального ринку.
2. Визначте роль глобальної ринкової інфраструктури у сфері товарного обміну.
3. Розкрийте специфіку функціонування глобального ринку послуг.
4. У чому полягає специфіка формування глобального попиту та глобальної пропозиції на товарних ринках?
5. Наведіть приклади товарів, щодо яких наразі сформувався глобальний попит та глобальна пропозиція на ринку. Обґрунтуйте наведені приклади.
6. Наведіть приклади послуг, щодо яких наразі сформувався глобальний попит та глобальна пропозиція на ринку. Обґрунтуйте наведені приклади.
7. Охарактеризуйте сучасну систему санкцій та обмежень на глобальному ринку, їх вплив на глобальну економіку.
8. Назвіть провідні міжнародні товарні біржі; у чому полягає специфіка їх діяльності?
9. У чому полягає специфіка глобальної конкуренції?
10. Назвіть основні тенденції розвитку глобального ринку послуг.
11. Охарактеризуйте віртуалізацію глобального фінансового ринку, його специфіку.
12. Назвіть особливості, наслідки та суперечності фінансової глобалізації.
13. Назвіть фактори та передумови формування глобальних фінансових центрів.
14. Які міста (країни, регіони) наразі мають ознаки глобального фінансового центру?
15. Визначте роль і місце квазі- та криптовалют у процесах трансформації глобального фінансового ринку. Спрогнозуйте наслідки такої трансформації.
16. У чому полягає специфіка функціонування глобальної фінансової архітектури та ключових її компонент?
17. Наведіть приклади валютної та/або емісійної експансії на глобальному фінансовому ринку. Обґрунтуйте наведені приклади.

18. Визначте економічну природу та особливості функціонування глобального ринку праці.

19. Охарактеризуйте фактори, передумови і масштаби нелегальної трудової міграції в глобальній економіці.

20. Назвіть новітні форми зайнятості на глобальному ринку праці.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 5 **за лекційною темою № 5 «Глобальний бізнес»** (2 год.)

Мета: дослідити сучасні закономірності розвитку глобального бізнесу та його інституційні форми.

Завдання:

- проаналізувати причини та фактори глобалізації бізнесу;
- дослідити домінантні глобальні стратегії розвитку ТНК та їх практичну імплементацію;
- розглянути моделі інтеграції національних суб'єктів господарювання до транснаціональних структур.

Здобувач повинен знати:

- фактори та особливості глобалізації бізнесу;
- принципи глобального підприємництва та доброчесної конкуренції;
- сучасні стратегії глобальних бізнес-структур;
- механізми корпоративної консолідації в глобальному бізнес-середовищі;

Здобувач повинен уміти:

- аналізувати стратегічні переваги глобальних бізнес-мереж і платформ;
- характеризувати процеси формування стратегічного партнерства між глобальними конкурентами;
- ідентифікувати передумови і наслідки втрати економічного суверенітету країни під впливом діяльності глобальних корпорацій;
- визначати роль корпоративних структур в глобальній економіці.

Компетентності: вміння досліджувати феномен глобального бізнесу, вміння ідентифікувати пріоритетні стратегії розвитку глобальних корпоративних структур, вміння аналізувати вплив глобального бізнесу на розвиток країн-реципієнтів;

вміння визначати складові глобального конкурентного лідерства, вміння ідентифікувати крос-культурну компоненту глобального корпоративного менеджменту, уміння аналізувати роль креативного складника менеджменту глобальних корпорацій у забезпеченні конкурентоспроможності у глобальному бізнес-середовищі.

Форма проведення: мозковий штурм, проведення дебатів, робота у малих творчих групах.

План

1. Проблемні питання для мозкового штурму:

- глобальне підприємництво і принципи доброчесної конкуренції;
- глобальні бізнес-мережі: стратегічні переваги та ризики організації і участі;
- глобальні підприємницькі стратегії: практика імплементації;
- корпоративні консолідаційні процеси у глобальному бізнес-середовищі.

2. Проведення дебатів на тему «Корпоратизовані країни: втрата економічного суверенітету і бізнес-диктат ТНК».

3. Робота у малих творчих групах на тему «Корпорації в системі глобальних економічних зв'язків» (*вибір корпорації здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем*) з використанням такого алгоритму:

1. *Стисла характеристика діапазону діяльності корпорації.*
2. *Глобальне позиціювання на ринку.*
3. *Рівень інкорпорування до глобальних мереж.*
4. *Інструменти і механізми контролю за економічними секторами / галузями промисловості чи послуг.*
5. *Можливості впливу на глобальні тенденції виробництва, розподілу, споживання та конкурентну структуру.*

Ключові слова: глобальний бізнес, організаційні форми глобального бізнесу (ТНК, М(Б)НК, ГК), глобальне підприємництво, глобальні бізнес-мережі, консолідація бізнес-структур, глобальні підприємницькі стратегії, країна-реципієнт, економічний суверенітет, глобальне конкурентне лідерство, глобальне корпоративне управління, глобальний менеджмент, крос-культурний менеджмент, корпоративна соціальна відповідальність, екологічна практика ТНК, креативний менеджмент.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття «глобальне підприємництво».
2. Охарактеризуйте стратегічні переваги, які надає використання глобальних бізнес-мереж і глобальних бізнес-платформ.
3. Назвіть основні стратегії глобалізації бізнесу.
4. Наведіть приклади кооперування та стратегічного партнерства між глобальними конкурентами. Обґрунтуйте наведені приклади.
5. Розкрийте сутність поняття «економічний суверенітет».
6. Наведіть приклади діяльності ТНК, які призвели до втрати економічного суверенітету країни. Обґрунтуйте наведені приклади.
7. Визначте місце і роль корпорації в системі глобального бізнесу.
8. Розкрийте принципи доброчесної конкуренції у глобальному бізнесі.
9. Охарактеризуйте фактори і передумови зростання національних суб'єктів господарювання до транснаціональних (глобальних) бізнес-структур.
10. Проаналізуйте вплив глобальних корпоративних структур на розвиток країн-реципієнтів.
11. Ідентифікуйте фактори і компоненти глобального конкурентного лідерства в глобальному бізнесі.
12. Охарактеризуйте ключові крос-культурні аспекти менеджменту глобальних корпорацій.
13. Розкрийте сутність поняття «креативний менеджмент».
14. Визначте принципи та інструменти креативного менеджменту глобальних корпорацій.
15. Визначте принципи корпоративної етики і доброчесності в глобальному бізнес-середовищі.
16. Наведіть приклади врахування крос-культурних аспектів корпоративного менеджменту у глобальному бізнесі. Обґрунтуйте наведені приклади.
17. Проаналізуйте екологічну практику ТНК у контексті корпоративної соціальної відповідальності глобального бізнесу.
18. Наведіть позитивні приклади екологічної практики глобальних корпорацій; негативні приклади екологічної практики глобальних корпорацій. Обґрунтуйте наведені приклади.
19. Охарактеризуйте роль показника «дистанція культури» в глобальному бізнесі.
20. Назвіть ключові корпоративні галузеві бізнес-практики у глобальному бізнесі.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 6
за лекційною темою № 6
«Енергетичний ресурс глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: дослідити енергетичну парадигму глобального економічного розвитку.

Завдання:

- здійснити видову класифікацію енергетичних ресурсів і виявити їх глобальну дислокацію;
- визначити сучасні і перспективні трансформації глобального енергоспоживання;
- провести аналіз енергетичної моделі глобального економічного розвитку;
- дослідити міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження.

Здобувач повинен знати:

- класифікацію енергетичних ресурсів та їх сучасну глобальну дислокацію;
- фактори та передумови трансформації енергетичної парадигми глобального економічного розвитку;
- перспективи глобального енергоспоживання у контексті Цілей сталого розвитку;
- передумови глобальних енергетичних криз і механізми їх подолання.

Здобувач повинен уміти:

- аналізувати основні види енергетичних ресурсів та їх глобальну дислокацію;
- розуміти особливості сучасної енергетичної моделі глобального економічного розвитку;
- ідентифікувати ключові фактори глобальних енергетичних криз;
- виявляти вплив національного енергетичного ресурсу на глобальне економічне лідерство;
- розуміти передумови досягнення енергетичної безпеки країни.

Компетентності: вміння виявляти нові детермінанти енергетичної парадигми глобального розвитку, здатність системно

аналізувати енергетичну модель глобального економічного розвитку, здатність аналізувати основні тенденції глобального енергетичного ринку, вміння ідентифікувати критерії ефективної національної енергетичної політики в умовах глобалізації.

Форма проведення: семінар-бесіда з проблемних питань, мозковий штурм, робота у малих творчих групах.

План

1. Семінар-бесіда з проблемних питань:

- глобальна дислокація енергетичних ресурсів;
- фактори та характер трансформаційних змін енергетичного складника глобальної економіки;
- особливості енергетичної моделі глобального економічного розвитку;
- особливості функціонування глобального енергетичного ринку;
- форми диверсифікації глобального енергетичного ринку;
- вплив нафтогазових ТНК на трансформацію енергетичної компоненти глобального економічного розвитку;
- роль відновлюваної енергетики у глобальному енергоспоживанні;
- глобальні енергетичні конфлікти;
- динамічні перекомпозиції світового енерговиробництва, постачання і споживання;
- міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження в забезпеченні національної енергетичної безпеки.

2. Мозковий штурм на тему «Чи є наявність енергетичних ресурсів в країні запорукою її глобального економічного лідерства?»

3. Робота у малих творчих групах на теми: «Нова енергетична парадигма ЄС»; «Глобальні трансформації маршрутів поставок енергоресурсів в умовах міжнародних конфліктів і нестабільності».

Ключові слова: енергетичні ресурси, відновлювані енергоресурси, природні енергоресурси, глобальна дислокація енергетичних ресурсів, енергетична парадигма глобального розвитку, глобальний енергетичний ринок, нафтогазові ТНК, глобальне енергоспоживання, глобальні енергетичні конфлікти, енергетичні кризи, міжнародні стратегії енергоефективності і енергозбереження, національна енергетична безпека.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте ключові компоненти глобальних енергетичних ресурсів та їх глобальну дислокацію.
2. Ідентифікуйте фактори і передумови трансформації енергетичної моделі глобального економічного розвитку.
3. Оцініть перспективи глобального енергоспоживання.
4. Наведіть приклади глобальних енергетичних криз і конфліктів. Обґрунтуйте наведені приклади.
5. Охарактеризуйте сучасні процеси перекомпонування глобального енерговиробництва, енергопостачання та енергоспоживання.
6. Оцініть перспективи розвитку відновлювальної енергетики в глобальному енерговиробництві.
7. Проаналізуйте взаємообумовленість наявності національних енергетичних ресурсів і глобального економічного лідерства країни.
8. Наведіть приклади, коли країни з браком власних енергетичних ресурсів стали глобальними економічними лідерами; обґрунтуйте наведені приклади.
9. Розкрийте механізми досягнення ЄС енергетичної незалежності.
10. Охарактеризуйте Паризьку кліматичну угоду (2015).
11. Охарактеризуйте ключові тенденції та особливості функціонування глобального енергетичного ринку.
12. Розкрийте форми диверсифікації глобального енергетичного ринку.
13. Проаналізуйте вплив глобальних нафтогазових корпорацій на енергетичну модель глобального економічного розвитку.
14. Ідентифікуйте фактори забезпечення національної енергетичної безпеки та енергетичного суверенітету.
15. Охарактеризуйте сучасні міжнародні стратегії енергоефективності та енергозбереження.
16. Наведіть приклади досягнення країнами національної енергетичної безпеки. Обґрунтуйте наведені приклади.
17. Окресліть перспективи і механізми досягнення Україною енергетичного суверенітету.
18. Проаналізуйте роль ОПЕК у реалізації глобальної енергетичної політики.
19. Наведіть приклади розвинених країн, які реалізують сучасні стратегії енергоефективності та енергозбереження.
20. Розкрийте роль ключових учасників глобального енергетичного ринку в реалізації глобальної енергетичної політики.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 7
за лекційною темою № 7
«Технологічний ресурс глобальної економіки»
(2 год.)

Мета: дослідити етапи становлення техноглобалізму та розглянути основні форми його прояву.

Завдання:

- виявити ключові тенденції глобального технологічного розвитку;
- проаналізувати проблеми і суперечності техноглобалізму;
- дослідити потенційні механізми нівелювання технологічних асиметрій глобального розвитку;
- визначити пріоритетні напрями розвитку інноваційного підприємництва;
- дослідити інструменти досягнення глобального технологічного лідерства;
- виявити постпандемійні імперативи розвитку глобальних високотехнологічних ринків.

Здобувач повинен знати:

- ключові тенденції, сучасні проблеми і суперечності глобального технологічного розвитку;
- механізми нівелювання технологічних асиметрій глобального розвитку;
- технологічну стратифікацію країн у сучасних умовах глобального економічного розвитку;
- основні механізми захисту прав інтелектуальної власності у глобальному бізнес-середовищі.

Здобувач повинен уміти:

- ідентифікувати основні країни-донори і країни-реципієнти наукових знань та технологій;
- визначати механізми реалізації стратегій наздоганяючого розвитку, які використовують країни, що перебувають на нижчих рівнях технологічного укладу, в умовах глобалізації;
- розуміти масштаби та специфіку технологічного шпигунства.

Компетентності: здатність аналізувати основні проблеми і суперечності техноглобалізму, вміння ідентифікувати основні напрями міжнародного трансферу наукових знань і технологій, здатність аналізувати ключові фактори інформатизації глобального бізнесу, вміння визначати пріоритети та інструменти глобального технологічного лідерства, розуміння ролі інноваційного підприємництва в парадигмі техноглобалізму.

Форма проведення: семінар-розгорнута дискусія з проблемних питань, дебати, мозковий штурм.

План

1. Семінар-розгорнута дискусія з проблемних питань:

- технологічна стратифікація країн та регіонів в сучасних умовах глобального розвитку;
- основні країни-донори та основні країни-реципієнти наукових знань і технологій;
- глокалізація новітніх технологій.

2. Дебати на тему «Практична реалізація стратегій наздоганяючого розвитку країнами, що перебувають на нижчому рівні технологічного укладу».

3. Мозковий штурм на теми: «Географічна дислокація об'єктів прав інтелектуальної власності»; «Проблема нерівномірного розподілу інформаційних ресурсів в глобальному бізнесі»; «Масштаби і регіональна специфіка технологічного шпигунства».

Ключові слова: техноглобалізм, технологічний уклад, глобальний технологічний ринок, технологічна стратифікація, інтелектуальна власність, міжнародний трансфер технологій, об'єкти прав інтелектуальної власності, Всесвітня організація інтелектуальної власності, патент, ліцензія, ноу-хау, технологічне шпигунство, стратегія наздоганяючого розвитку, інформаційний ресурс, глобальна інформатизація, інноваційне підприємництво, технополіс, бізнес-інкубатор, стартап, глобальне технологічне лідерство.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте ключові проблеми та суперечності техноглобалізму.
2. Розкрийте механізми нівелювання науково-технологічних асиметрій глобального розвитку.
3. Окресліть механізм технологічної стратифікації країн у сучасних умовах глобального економічного розвитку.
4. Наведіть приклади країн-донорів і країн – реципієнтів наукових знань і технологій. Обґрунтуйте наведені приклади.
5. Розкрийте механізми реалізації стратегії «наздоганяючого розвитку», яку використовують країни, що перебувають на нижчих рівнях технологічного укладу.
6. Наведіть приклади країн, які використовували стратегії наздоганяючого розвитку. Обґрунтуйте наведені приклади.
7. Наведіть приклади глобальної локалізації новітніх технологій; обґрунтуйте наведені приклади.

8. Проаналізуйте глобальну дислокацію об'єктів прав інтелектуальної власності.

9. Назвіть ключові механізми захисту прав інтелектуальної власності у глобальному бізнес-середовищі.

10. Наведіть приклади випадків технологічного шпигунства, які мали місце в діяльності глобальних корпорацій. Обґрунтуйте наведені приклади.

11. Розкрийте роль інформаційного ресурсу в процесах глобального економічного розвитку.

12. Ідентифікуйте ключові тенденції розвитку інноваційного підприємництва.

13. Проаналізуйте специфіку нерівномірного розподілу інформаційних ресурсів у глобальному бізнесі.

14. Охарактеризуйте основних продуцентів новітніх технологій у глобальній економіці.

15. Проаналізуйте роль наукових парків, технополісів, бізнес-інкубаторів, бізнес-мереж, стартапів у забезпеченні глобального технологічного лідерства.

16. Наведіть приклади глобальних інформаційних мереж і платформ в глобальному бізнесі. Обґрунтуйте наведені приклади.

17. Ідентифікуйте фактори технологічного лідерства суб'єктів глобального бізнесу.

18. Розкрийте сутність глобальної інформатизації.

19. Наведіть приклади глобальних стартапів. Обґрунтуйте наведені приклади.

20. Розкрийте роль держави у забезпеченні глобального технологічного лідерства країни.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

за лекційною темою № 8

«Людський ресурс глобальної економіки»

(2 год.)

Мета: проаналізувати людський вимір постіндустріалізму.

Завдання:

- дослідити кількісну та якісну характеристику глобального людського ресурсу;
- виявити основні тенденції та прояви інтелектуалізації та соціалізації глобальної економіки;
- виявити компоненти інтелектуального капіталу;
- дослідити поведінкові моделі суб'єктів господарювання в умовах турбулентного бізнес-середовища;

- визначити та охарактеризувати роль креативного сектору в глобальному підприємстві.

Здобувач повинен знати:

- економічну природу глобального людського ресурсу;
- сутність інноваційної праці та інноваційної діяльності;
- економічну природу та форми прояву інтелектуального капіталу в глобальній економіці.

Здобувач повинен уміти:

- розуміти креативний компонент глобального бізнесу і його сутність;
- визначати країнову та регіональну забезпеченості людським ресурсом в глобальній економіці;
- характеризувати сучасні форми інноваційної праці в глобальній економіці;
- розуміти перспективи та ризики використання штучного інтелекту в глобальній економіці.

Компетентності: вміння визначати економічну природу інноваційної праці, здатність виокремлювати креативну компоненту глобального бізнесу, здатність ідентифікувати ключові тенденції глобальної інтелектуалізації; уміння оперувати комплексною системою показників соціалізації глобальної економіки.

Форма проведення: бліцопитування з проблемних питань, семінар-дискусія, мозковий штурм.

План

1. Питання до бліц-опитування:

- економічна природа глобального людського ресурсу;
- сутність інноваційної праці;
- економічна природа дефініції «інтелектуальний капітал»;
- форми прояву інтелектуального капіталу в глобальній економіці;
- креативний сектор глобального бізнесу та його сутність;
- сучасний рівень інтелектуалізації глобальної економічної діяльності;
- сучасний рівень соціалізації глобальної економічної діяльності.

2. Семінар-дискусія на тему «Економіка знань та фактори її формування».

3. Мозковий штурм на теми: «Країнова та регіональна диференціація забезпеченості людським ресурсом в глобальній економічній системі»; «Сучасні форми прояву інноваційної праці в глобальній економіці»; «Феномен штучного інтелекту в глобальній економіці».

Ключові слова: глобальний людський ресурс, інтелектуальний капітал, економіка знань, інноваційна праця, креативний сектор глобального бізнесу, штучний інтелект, інтелектуалізація глобальної економіки, соціалізація глобальної економіки, соціальна стратифікація (локали, технократи, космополіти, глобали).

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте економічну природу глобального людського ресурсу.
2. Визначте сутність інноваційної праці та інноваційної діяльності.
3. Ідентифікуйте форми прояву інтелектуального капіталу в глобальній економіці.
4. Розкрийте сутність креативного сектору глобального економіки.
5. Проаналізуйте компоненти і фактори формування економіка знань.
6. Оцініть рівень забезпеченості глобальної економіки людським ресурсом за країновим і регіональним принципом.
7. Проаналізуйте зіставність і виявіть відмінності понять «економіка знань», «інтелектуальна економіка», «інноваційна економіка».
8. У чому полягає феномен штучного інтелекту в глобальній економіці?
9. Окресліть коло професій і робіт, які у перспективі може замінити штучний інтелект.
10. Оцініть загрози і ризики застосування штучного інтелекту в глобальній економіці.
11. Проаналізуйте сучасний рівень інтелектуалізації глобальної економічної діяльності.
12. Оцініть рівень поширення атаків доіндустріальної епохи (таких як піратство, рабство, грабіжництво) у сучасних умовах глобального розвитку.
13. Охарактеризуйте нові форми глобальної соціальної стратифікації.
14. Проаналізуйте вплив глобалізації на формування поведінкових моделей особистості.
15. Ідентифікуйте глобальні проблеми зайнятості, пов'язані з кризою особистості.
16. Оцініть тенденції розвитку новітніх форм зайнятості в глобальній економіці.

17. У чому полягає сутність десоціалізації глобальної економіки?

18. Проаналізуйте імперативи соціалізації глобального економічного розвитку.

19. Назвіть показники інтелектуалізації глобальної економічної діяльності.

20. Окресліть формат сучасної системи соціальної відповідальності.

КОНТАКТНЕ ЗАНЯТТЯ № 9
за лекційною темою № 9
«Глобальна економічна політика»
(2 год.)

Мета: дослідити особливості сучасної глобальної економічної політики.

Завдання:

- характеризувати суб'єкти та об'єкти глобального управління;

- проаналізувати напрями та інститути реалізації глобальної економічної політики;

- дослідити роль глобальної економічної політики в гармонізації національних інтересів;

- визначити ареали економічних інтересів країн, групи країн, міжнародних угруповань;

- дослідити вплив глобальної нестабільності на трансформацію механізмів глобального управління;

- охарактеризувати ймовірні сценарії цивілізаційного розвитку.

Здобувач повинен знати:

- суб'єкти та об'єкти глобального управління;

- напрями та механізми реалізації глобальної економічної політики;

- ключові міжнародні неурядові організації та клуби, їх роль у формуванні і реалізації глобальної економічної політики;

- прояви глобальної турбулентності та її впливу на трансформацію глобальних управлінських стратегій.

Здобувач повинен уміти:

- ідентифікувати глобальні загрози і конфлікти;

- аналізувати суб'єктно-об'єктну диспозицію глобального управління;

- формулювати національні інтереси у системі глобальної економічної політики;

- розуміти місце і функціональну специфіку держави в глобальній інституційній інфраструктурі.

Компетентності: здатність формулювати основні принципи глобальної економічної політики; знання компетенцій регуляторних інститутів глобальної економіки, здатність моделювати сценарії та альтернативи глобального економічного розвитку; знання ролі концепції сталого розвитку в забезпеченні глобальної стабільності.

Форма проведення: бліц-опитування, семінар-дискусія, ділова гра, робота в малих творчих групах, мозковий штурм.

План

1. **Бліц-опитування** на тему «Суб'єктно-об'єктна диспозиція глобального управління».

2. **Семінар-дискусія** на теми: «Глобальна економічна політика і національні інтереси»; «Перспективні сценарії глобального економічного розвитку».

3. **Ділова гра** на тему «Майбутнє національної держави».

4. **Робота в малих творчих групах** на тему «Сучасна глобальна конфліктність і війни» (*вибір конфлікту або війни здійснюється здобувачем самостійно або з переліку, запропонованому викладачем*) з використанням наступного алгоритму:

1. *Визначити економічні причини конфлікту.*

2. *Ідентифікувати основні сторони («бенефіціарів», «спонсорів», тих, хто виграв, і тих, хто програв).*

3. *Показати інструменти та механізми провадження війни (конфлікту).*

4. *Охарактеризувати принципові результати війни (конфлікту) для усіх задіяних в ній сторін на локальному, регіональному, глобальному рівнях.*

5. *Вплив війни (конфлікту) на майбутні геоекономічні конфігурації та систему глобальної безпеки.*

5. **Мозковий штурм** на теми: «Криза ефективності практичної імплементації рішень міжнародних організацій»; «Роль міжнародних неурядових організацій та клубів у формуванні глобальної економічної політики»; «Екологічна компонента концепції сталого розвитку».

Ключові слова: глобальна економічна політика, суб'єкти глобальної економічної політики, об'єкти глобальної економічної політики, міжнародні організації, міжнародні неурядові організації, національна держава, сценарії глобального економічного розвитку, концепція сталого розвитку, глобальний консенсус, глобальна конфліктність, економічні війни, цивілізаційний прогрес.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте суб'єктно-об'єктну диспозицію глобального управління.
2. Визначте ареали економічних інтересів країн в умовах глобальної турбулентності і нестабільності.
3. Оцініть роль міжнародних неурядових організацій в новій архітектурі глобальної влади.
4. Охарактеризуйте функціональну специфіку держави в глобальній інституційній інфраструктурі.
5. Окресліть майбутнє національної держави.
6. Наведіть типологію глобальних конфліктів і війн, охарактеризуйте стадії їх протікання.
7. Охарактеризуйте вплив конфліктів (війн) на майбутні геоекономічні конфігурації та систему глобального управління.
8. Сформулюйте національні інтереси України в сучасних геополітичних умовах розвитку.
9. У чому проявляється глобальна турбулентність та як вона впливає на трансформацію глобальних управлінських стратегій?
10. Ідентифікуйте компетенції регуляторних інститутів глобальної економіки за сферами регуляцій.
11. Окресліть перспективні сценарії глобального економічного розвитку.
12. Охарактеризуйте основні постулати концепції сталого розвитку.
13. Проаналізуйте сучасні глобальні цивілізаційні проекти; визначте їхні спільні риси і відмінності.
14. Оцініть роль цивілізацій у формуванні нового глобального економічного порядку.
15. Проаналізуйте екологічну (економічну, соціальну) компоненту концепції сталого розвитку.
16. Оцініть роль міжнародних неурядових організацій і клубів у формуванні глобальної політики.
17. Чому глобальний консенсус постає як категоричний імператив глобалізаційного прогресу?
18. Окресліть межі впливу індивідів на глобальні тренди цивілізаційного розвитку.
19. Визначте роль і місце України в європейському та глобальному сценаріях забезпечення економічної безпеки і стабільності.
20. Сформулюйте своє бачення перспектив формування глобального економічного порядку і стабільності в ХХІ ст. Наскільки ці перспективи є досяжними? Обґрунтуйте.

4. ТЕМИ ЕСЕ / ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З НАУКИ «ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА» ТА ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ

1. Глобальні трансформації сировинних ринків.
2. Національний економічний суверенітет і безпека в глобальних умовах: фактори і потенціал реалізації.
3. Глобальні бізнес-мережі.
4. Інтернальні технологічні ринки у системі глобальних бізнес-практик.
5. Сучасні регіональні валютні союзи в контексті формування альтернативних бізнес-практик.
6. Нові принципи і механізми глобальної системної взаємодії.
7. Принципові виміри глобальних економічних проблем.
8. Новітні напрями і моделі глобальної реінституціоналізації.
9. Криза глобальної регуляторної системи і нова роль неурядових організацій.
10. Компаративний аналіз глобальних системних криз.
11. Глобальні економічні конфлікти: типізація і результативність.
12. Нові контури глобальної багатопolarityності.
13. Китайський глобальний економічний проєкт: поточні і перспективні стратегії реалізації.
14. Ісламський глобальний проєкт: гуманітарно-культурна експансія і фінансова інфраструктура.
15. Індія: регіональне лідерство в системі глобальних координат розвитку.
16. Потенціал формування транснаціонального характеру економіки України.
17. Сучасні тенденції і новітні схеми злиття та поглинань у глобальному бізнесі.
18. Стратегії та перспективи консолідації українських бізнес-структур.
19. Національні фірми в транснаціональних корпоративних системах.
20. Екологічна практика діяльності ТНК: основні тенденції та показники.
21. Глобальний вимір проблема бідності.
22. Соціалізація глобальної економіки.
23. Віртуалізація глобальної економіки.
24. Позиціонування економіки України в глобальній економічній системі.

25. Геоекономічні пріоритети України на повоєнному етапі розвитку.

26. Взаємодія України з глобальними регулятивними інститутами.

27. Інноваційно-технологічні тригери сталого розвитку економіки України.

28. Вплив глобальних корпорацій на динаміку економічного розвитку країни.

29. Специфіка взаємодії країн – глобальних лідерів з країнами – аутсайдерами глобальної економіки.

30. Глобальний вимір екологічної проблеми.

Вимоги до виконання есе / індивідуальних завдань

Есе – це самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем (тема може бути запропонована і здобувачем, але обов'язково повинна бути погоджена з викладачем). Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного мислення й письмового викладу власних думок.

Есе повинне містити: чіткий виклад змісту проблеми; включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій й аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках навчальної дисципліни; висновки, що узагальнюють авторську позицію щодо проблеми. У деяких випадках це може бути аналіз актуальних статистичних даних про досліджувані проблеми, аналіз публікацій із засобів масової інформації з відображенням досліджуваних практик, детальне дослідження теми есе з підбором та детальним аналізом прикладів, що ілюструють проблему.

Структура есе

Вступ

Основна частина (теоретичні засади дослідження проблеми й виклад аргументованої власної точки зору). Основна частина може мати розділи і параграфи.

Висновки

Критерії оцінювання есе

Під час оцінювання есе враховується таке:

1. Розкриття й аналіз проблеми на теоретичному рівні (у взаємозв'язках і з обґрунтуваннями) з коректним використанням наукових понять у контексті завдання есе.

2. Подання власної точки зору (позиції, думки, ставлення) в аналізі проблеми.

3. Аргументування власної точки зору з опорою на факти.

Вимоги до оформлення та обсягу есе встановлює викладач.

5. ЗРАЗКИ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ІСПИТ

1. Генезис поняття «глобалізація».
2. Глобальна економіка, її визначення та структура.
3. Критерії рівня глобалізованості національних економік.
4. Фактори глобальних трансформацій.
5. Суб'єкти глобальної економіки.
6. Секторальна структура глобальної економіки та її диверсифікація.
7. Формування глобальної моделі міжнародного поділу праці.
8. Об'єктивна природа економічного циклу та критерії його глобальної ідентифікації.
9. Причини і фактори глобалізації товарних ринків.
10. Диверсифікація послуг та демократизація умов їх надання на глобальному ринку.
11. Особливості функціонування глобального фінансового ринку.
12. Сутність глобального бізнесу.
13. Глобальні стратегії транснаціональних корпорацій та їх модернізація.
14. Глобальне конкурентне лідерство.
15. Енергетична модель глобального економічного розвитку.
16. Міжнародні стратегії енергоефективності та національна енергетична безпека.
17. Основні напрями глобального технологічного розвитку, його проблеми та суперечності.
18. Глобальна інформатизація бізнесу.
19. Людський вимір постіндустріалізму.
20. Імперативи соціалізації глобальної економіки, її форми та рівні.
21. Суб'єкти та об'єкти глобального управління.
22. Принципи, форми та методи глобальної економічної політики.

6. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

Ситуаційне завдання на тему «Соціально-трудові асиметрії глобальної економіки»

Провести пріоритезацію. Проаналізувати та обґрунтувати такі сентенції.

1. *Сучасні проблеми соціально-трудової сфери полягають у:*

а) наростанні диспропорцій між соціальними витратами, правами найманих працівників, з одного боку, та обов'язками і вигодами роботодавців, з іншого;

б) нерівності соціальних станів, порушенні принципів соціальної справедливості, поглибленні розшарування за рівнем доходів і багатства;

в) зменшенні частки заробітної плати у ВВП більшості розвинених країн світу;

г) соціальній напрузі, відторгненні ряду категорій населення від активного громадського життя, маргіналізації.

2. *Соціальна нерівність призводить до:*

а) апатії, самоізоляції, прихованого саботажу, неприхованого бойкоту;

б) стримування економічного зростання;

в) зменшення сукупного споживчого попиту;

г) суспільних катаклізмів, бунтів, революцій;

д) відсутності в суспільстві відчуття справедливості, довіри, згуртованості.

3. *Нерівність у доходах зумовлена:*

а) безпрецедентним зростанням розмірів винагород чиновників і компенсаційних пакетів топ-менеджерів корпорацій;

б) спрямуванням більшої частини сукупних доходів на збільшення багатства громадян з високими статками;

в) асиметричною структурою доходів багатих і бідних.

4. *Асиметрії соціально-трудової сфери викликані:*

а) погіршенням вікової структури населення, у тому числі економічно активного;

б) зменшенням соціального діалогу у відносинах провідних суспільних сил;

в) дискримінацією окремих категорій громадян у сфері працевлаштування, доступу до робочих місць;

г) низькою роллю держави в забезпеченні сталого розвитку соціально-трудової сфери;

д) глобалізацією і зростанням відкритості національних економік.

Ситуаційне завдання на тему «Інноваційно-технологічні асиметрії глобальної економіки»

Провести пріоритезацію. Проаналізувати та обґрунтувати такі сентенції.

1. *Проявами сучасних міжкраїнових технологічних асиметрій є:*

а) концентрація лівової частини світових винаходів у 10–12 найбільш технологічно розвинених країн світу;

б) суттєве перевищення обсягів високотехнологічного експорту і рівня розвитку ІКТ в розвинених країнах порівняно з країнами, що розвиваються;

в) випереджальне зростання обсягів фінансування R&D в розвинених країнах порівняно з інвестуванням матеріального виробництва;

г) зміна пріоритетів у галузевій структурі фінансування інновацій з технологічного сектору на користь комплексу міждисциплінарних наук про життя;

д) монополізація розвиненими країнами високотехнологічного сектору глобальної економіки.

2. *Зростання кадрового наукового потенціалу технологічно розвинених країн забезпечується:*

а) високою оснащеністю і капіталозабезпеченістю R&D;

б) високим рівнем оплати праці вчених і дослідників;

в) комфортними умовами для наукової роботи, самовдосконалення та творчості в лабораторіях і наукових центрах;

г) імміграцією висококваліфікованих інженерних кадрів;

д) навчанням іноземних студентів.

3. *Диспропорції розвитку сфери R&D між країнами зумовлена:*

а) посиленням спеціалізації країн у проведенні R&D;

б) зростанням науково-технологічної залежності окремих країн;

в) ізоляцією окремих країн від процесів глобального технологічного розвитку;

г) нерівномірності розподілу глобальних витрат на R&D між країнами.

Ситуаційне завдання на тему «Енергетичні асиметрії глобальної економіки»

Провести пріоритезацію. Проаналізувати та обґрунтувати такі сентенції.

1. *Асиметрії міжнародних економічних відносин в паливно-енергетичній сфері зумовлені:*

а) природною нерівномірністю розміщення стратегічних ресурсів нафти і газу в країнах світу;

б) очікуванням вичерпаності світових запасів органічного палива;

в) переходом на використання енергозберігальних технологій і зменшення попиту на ПЕР;

г) нарощуванням потужностей атомної енергетики і збільшенням використання відновлювальних і альтернативних джерел енергії;

д) зростанням обсягів споживання ПЕР усіма країнами світу.

2. *Міжнародна конкурентна боротьба за ПЕР виявляється у вигляді:*

а) суперечностей між країнами-постачальниками і країнами – споживачами ПЕР;

б) посилення конкуренції між нафтогазовими ТНК за доступ до світових ПЕР;

в) встановлення контролю за виробництвом ПЕР та транспортно-логістичною інфраструктурою постачання ПЕР споживачам;

г) неспроможності подолати глобальні суперечності за допомогою заходів міжнародного впливу.

3. *Довготривалими (орієнтовно до 2030 р.) тенденціями розвитку глобального ринку ПЕР є:*

а) нафта і газ залишаться практично незамінними джерелами палива зі збереженням цін на них на відносно низькому рівні;

б) зберігатиметься інертність у запровадженні виробництва альтернативних видів енергії;

в) лідерство у загальному обсязі виробництва і споживання ПЕР залишиться за нафтою;

г) споживання газу буде зростати за рахунок зменшення частки вугілля та атомної енергетики у структурі світового споживання ПЕР;

д) міжнародні енергетичні протиріччя будуть супроводжуватись регіональними та світовими конфліктами і війнами.

4. *Монополізація глобального ринку ПЕР має такі тенденції:*

а) поглинання нафтогазовидобувних компаній переробними, і навпаки;

б) наявність на нафтогазовому регіональному ринку корпорації-лідера;

в) створення стратегічних альянсів на глобальному енергетичному ринку;

г) переорієнтацією ділової активності великих нафтогазових корпорацій на освоєння родовищ в країнах, що розвиваються.

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА АНОТАЦІЇ ДО НИХ

1. Проаналізувати сучасний етап розвитку глобальної економіки.

Сучасний етап глобального економічного розвитку характеризують такі якісні ознаки:

- перманентна кризовість і турбулентність;
- поглиблена диференціація країнового розвитку;
- суперечлива динаміка, яка знаходить відображення у хвилеподібному характері ключових тенденцій розвитку товарних, фінансових та технологічних ринків;
- нові важелі та інструменти регулювання;
- дематеріалізація (віртуалізація) основних фінансово-інформаційних і товарних потоків;
- високий рівень технологічного розвитку, цифровізація, мережевізація і інтелектуалізація бізнесу;
- загострення конкурентної боротьби на ринках;
- зростання впливу політичних факторів на темпи глобального економічного розвитку.

2. Надати оцінку феномену глобальних корпорацій.

У глобальних умовах виокремлюється феномен глобальних корпорацій (ГК). На відміну від традиційних МНК / ТНК глобальні бізнес-структури побудовані на мережевих принципах організації діяльності та контролю за нею. До форм їхньої організації належать: 1) метакорпораційні утворення; 2) оболонкові структури; 3) стратегічні та інноваційні альянси.

Головною метою діяльності ГК є ефективність і раціоналізація прибутку. Глобальні корпорації також характеризуються власними закономірностями діяльності, наприклад, часто реалізують підходи до оптимізації власної географічної присутності. ГК – це не лише продовженням традиційних транснаціональних структур, їх формування демонструє нову філософію бізнесу і виробництва, де превалює мотив ринкової влади і набуття контролю над стратегічними активами. Саме тому ГК максимально диверсифіковані і характеризуються гнучкістю та проактивністю. Типовим прикладом таких компаній є *(вказати)*.

3. Обґрунтувати ключові фактори глобальних трансформацій.

Ключовими факторами глобальних трансформацій є:

- а) сучасні тенденції інтернаціоналізації економічної діяльності;
- б) масштабна транснаціоналізація бізнесу;
- в) криза міжнародної регуляторної системи;
- г) інноваційна модернізація національних економічних систем;
- д) ресурсна криза, що супроводжує сучасний індустріальний розвиток;
- е) реалізація нових країнових, корпоративних, регіональних політичних і економічних амбіцій.

4. Надати оцінку масштабності глобальних кризових явищ і процесів.

Глобалізацію характеризує перманентна кризовість. Проте, на відміну від традиційних структурних криз минулого, на сьогодні спостерігається системна криза, що одночасно є й цивілізаційною, й економічною, й політичною, й екологічною, й інформаційною. Відбувається масштабна трансформація посткапіталістичного світу з власними закономірностями розвитку. Зважаючи на це, важливо наголосити, що така системна криза може тривати досить довго, супроводжуватись конфліктами і війнами, масштабними трансформаціями глобального виробництва і споживання, що може спричинити драматичні наслідки для людства.

5. Надати оцінку соціокультурним і політичним аспектам глобалізації.

Глобалізація – комплексний і масштабний процес, який безпосередньо відображається на соціокультурній сфері. Це виявляється, з одного боку, у культурній гомогенізації з приматом westernізації, а з другого – у гібридизації, фрагментації, диференціації і кристалізації окремих культур, соціальних моделей розвитку, що має назву глокалізації.

У разі глокалізації глобальний формат культурних обмінів формується на низових рівнях виходячи на глобальний у вигляді складної системи соціальних взаємовідносин. Спостерігаються процеси певної уніфікації, коли західні проекти національних трансформацій були майже повністю перейняті країнами, чії політичні режими були демонтованими. При цьому окремі цивілізації (Китай, Індія, Іран) намагаються зберегти власний політичний курс, традиційну ієрархічну систему прийняття рішень і притаманні їм інститути державності.

6. Визначити глобальні виміри демографічної проблеми.

Глобальний вимір демографічної проблеми характеризується заміщенням одних соціальних груп іншими. Наприклад, процеси старіння населення в країнах ЄС набуває незворотного характеру. Демографічне вікно можливостей для більшості європейських країн вже закрилося, що поряд з процесами ісламізації у Франції, ФРН, Бельгії, Нідерландах та інших європейських країнах утворює новий демографічний ландшафт Старої Європи, у якій кількість вихідців із Близького Сходу, Північної Африки та Азії буде становити орієнтовно 8 %.

Аналогічні, проте не менш знакові процеси відбуваються в США, де різноманітні діаспорні групи утворюють паралельні державним структури, що пов'язані з функціонуванням ринків, процесами проживання і споживання, соціально-культурними осередками тощо.

У деяких країнах спостерігається масштабна демографічна катастрофа, де внаслідок певних політичних і економічних подій значна кількість населення емігрує до регіонів з відносно стабільним доходом, у результаті чого в країні утворюється значний розрив між кількістю працюючих і пенсіонерів.

7. Визначити часові межі глобалізації.

Існує кілька підходів, теоретичних концепцій, які пропонують інструментарій пізнання глобальних проблем розвитку, розкривають їх зміст і, відповідно, презентують певні часові орієнтири глобалізації.

Узагальнення цих підходів дає змогу виокремити чотири базові концепції, що віддзеркалюють історичні кордони цього феномену:

1. Концепція глобалізації як зміна форм історичного процесу (концепція «архаїчної глобалізації»).
2. Концепція глобалізації як сучасного феномену.
3. Концепція протоглобалізації.
4. Концепція глобалізації як деякої позачасової властивості, що іманентно притаманна світовому суспільству.

Кожен із підходів має власну аргументацію, переваги і недоліки використання. Якщо концепція «архаїчної глобалізації» може бути легко обґрунтована наявністю глобальних проєктів у минулому, то концепція глобалізації як сучасного феномену є більш реалістична, проте водночас позбавлена ретроспективної основи для аналізу. Для уникнення певних суперечностей і упорядкування етапності та теоретичного формату глобалізації і були започатковані концепції протоглобалізації та глобалізації як деякої позачасової властивості.

8. Надати оцінку основним концепціям і сценаріям глобального розвитку.

Глобальні сценарії економічного розвитку можуть мати такі різновиди:

- уніполярна система;
- бі- чи триполярна система;
- поліполярна система.

Найбільш вагомим аргументом на користь утворення уніполярної системи є глобальні суперечності, що все більш посилюються, і відсутність узгодженості в підходах до вирішення глобальних проблем людства.

Відсутність єдиного дієвого глобального центру може призвести до поглиблення наявних і виникнення нових глобальних катаклізмів. На думку прибічників уніполярної системи, однополярний світопорядок у вигляді піраміди влади є варіантом вирішення наявної дилеми. Базисом піраміди може слугувати сукупність суб'єктів міжнародних відносин, а верхівку становитиме колектив фахівців, функцією якого є загальне керівництво щодо країн світу. На щабель нижче розташовуються міжнародні організації, національні уряди, ТНК, міжнародні некомерційні інституції, які будуть здійснювати діяльність кожен у своїй сфері (наприклад, у міжнародній торгівлі – СОТ, у міжнародних фінансах – МВФ і та ін.). Головним завданням колективу фахівців, що перебуває на верхівці піраміди, буде координація керівних настанов названих вище міжнародних організацій для вироблення і реалізації єдиної глобальної політики.

Бі/триполярна система передбачає наявність кількох управлінських полюсів, що у результаті консенсусу приймають узгоджені рішення, виконання яких є обов'язковим для решти учасників міжнародних відносин. Ця система передбачає, з одного боку, активізацію міжнародного співробітництва найбільш розвинутих країн світу, які готові йти на компроміси заради досягнення спільних інтересів. З другого боку, ця система інституційної організації передбачає пріоритетність рішень, що приймаються правлячою верхівкою для інших учасників міжнародних відносин.

Поліполярна система передбачає широке багатостороннє співробітництво і багатовекторність глобального економічного розвитку. Вагомим аргументом на користь формування поліполярного світу є необхідність враховувати потенціал та інтереси широкого кола держав, зокрема, Китаю, Індії, країн Близького Сходу, Африки, країн Глобального Півдня та ін.

9. Визначити принципові дефінітивні підходи до глобалізації.

Ключові дефінітивні підходи до глобалізації визначаються етапом теоретизування, характером застосування поняття і масштабістю його використання. Спочатку глобалізація уявлялася злиттям національних економік до єдиної, загальносвітової системи, яка ґрунтувалася на вільному переміщенні капіталу, інформаційній відкритості, технологічному прогресі, лібералізації руху товарів і капіталу, комунікаційному зближенні, результатах планетарної наукової діяльності, міжнаціональних соціальних рухів тощо.

Таке прагматичне визначення з часом абсорбувало і політичні аспекти. Глобалізація розглядалася як зближення країн та регіонів і затвердження універсальних (фактично і переважно – західних) стандартів життєдіяльності. Отже, цілком закономірно, що визначення глобалізації стає більш універсальним, коли вона являє собою взаємодію держав, народів, етносів, соціальних спільнот в єдиній системі відносин на планетарному рівні. На сьогодні достатньо поширена модернізована версія попереднього визначення: глобалізація є становленням єдиного світу – цілісного за загальними контурами і внутрішньою взаємопов’язаністю взаємопроникних компонентів.

10. Надати оцінку світовим містам як суб’єктам глобальної економіки.

Глобальні міста на сьогодні стають потужними каталізаторами економічного розвитку окремих країн і регіонів. Саме на них тестуються певні глобальні моделі та регуляторні механізми. Прикладом успішного розвитку конкурентоспроможної економіки демонструють Сінгапур, Гонконг, низка інших міст, таких як Нью-Йорк, Лондон, Токіо, Сеул, Франкфурт, які посідають ключові місця в глобальній фінансовій і бізнес-системі. На сьогодні Китай розвиває Шанхай як новий глобальний діловий центр, де сконцентровані основні важелі контролю за розвитком торговельних ринків, формується новий процесинговий хаб, будується банк інфраструктурних інвестицій тощо. Щорічно складається рейтинг світових (глобальних, альфа-) міст.

Глобальні міста можуть викликати і певні диспропорції внутрішнього і регіонального розвитку, перебираючи усі товарно-інвестиційні потоки країни на себе, гальмуючи зростання всього господарського комплексу регіону. Показовим у цьому сенсі є Бангалор – зона високих технологій індійської економіки, який є невеликим осередком глобальної бізнес-активності в доволі бідній країні.

11. Проаналізувати глобалізаційні та інтеграційні процеси у сучасній економічній системі.

Антонімічність глобалізаційного процесу може бути представлена двома напрямками – тенденціями інтеграційного характеру і тенденціями дезінтеграційного характеру. Інтеграція зазвичай включає такі процеси:

- транснаціоналізація;
- регіоналізація;
- імперіалізація;
- націоналізація;
- етносоціалізація.

Звідси глобалізація у часі розподілена на певні етапи, характерні форми яких дозволяють розрізняти їх як історичні типи, щаблі. До таких типів належить глобалізація: родова, племінна, етнічна, давньо-імперська, монархічна, колоніальна, національна та інтернаціональна. Глобалізація – мета історичного прогресу, інтеграція і дезінтеграція є тенденціями, що визначають його динаміку, інтернаціоналізація – це сучасний етап глобалізації.

Такий підхід передбачає розгляд глобалізації не як стратегії, що ставить за мету досягнення гомогенності, а як головного джерела різноманітності – збирання до цілого різноманітних складників. При цьому різноманітність постає не тенденцією, а результатом, що визначає життєспроможність системи, який не можна ототожнювати з дезорганізацією і хаосом.

Інтеграція в сучасних глобальних умовах є доволі складним і суперечливим процесом. З одного боку, можна спостерігати тенденції до уніфікації національних економічних політик всередині інтеграційних утворень (наприклад, ЄС), з другого – усе більше країн тяжіють до національного інструментарію регулювання, відмовляючись від переваг лібералізації і віддаючи перевагу агресивному протекціонізму і частковій автаркії (приклад поведінки США у НАФТА).

12. Надати оцінку процесам глобальної інформатизації бізнесу.

Серед головних стратегічних переваг будь-якого бізнесу є доступ до інформаційних джерел, адже в умовах глобалізації володіння перевіреною надійною інформацією є запорукою конкурентоспроможності. У глобальних умовах формуються інформаційні пули, що поширюють інформативні потоки для цілей корпоративного, державного, індивідуального використання. У таких умовах різко зростають вимоги до якості інформаційного наповнення контенту, оскільки часу на перевірку інформації бракує, а вірогідність, що той чи той інформаційний потік може бути недостовірним, є дуже високою.

Тому великі транснаціональні утворення характеризуються власними досконалими технологіями обробки і використання інформації, спираються на власні дослідження інформаційного простору, формують групи фахівців. Безперечно, усе це може бути пов'язано зі значними витратами, які безпосередньо відображаються на собівартості продукції, але вони виправдані у контексті значного скорочення бізнес-ризиків та оптимізації їх структури. На цій ниві проростає і набуває досить великих обсягів феномен промислового (економічного, інформаційного, технологічного) шпигунства, яке використовують корпорації та уряди для досягнення конкурентних переваг.

13. Визначити позитиви і негативи глобалізації.

Серед беззаперечних переваг глобалізації є процеси лібералізації, позитивна цінова динаміка на товарних ринках, покращення конкурентних позицій країн, що розвиваються, нові істотні переваги міжнародного кредитування, покращення умов праці і вихід деяких локальних проблем на глобальний рівень розв'язання.

Серед недоліків називають такі: дискредитацію інститутів держави, втрату економічного суверенітету, нездатність глобально конкурувати в умовах відкритості та справедливості, що характерна навіть для країн – світових економічних лідерів, нерівномірний розподіл глобального ВВП, надмірна залежність від країн – локомотивів глобальної системи тощо.

14. Проаналізувати екологічну практику ТНК як форми соціальної відповідальності глобального бізнесу.

Оскільки ТНК визначають себе як рівноправних і повноцінних учасників глобальних економічних процесів, вони повинні також перебрати певну частину відповідальності за безкризове функціонування окремих ринків і зон економічної активності. У цьому контексті екологічна відповідальність ТНК є однією з пріоритетних тенденцій сучасного бізнесу, що здобула широкого визнання і поширення.

Основні тенденції екологізації бізнесу проявляються у:

- а) підвищенні екологічних стандартів виробництва;
- б) збільшенні витрат на зелені технології;
- в) реалізації комплексу програм екологізації бізнесу в країнах, що розвиваються;
- г) встановленні рівноправних форм державно-приватного партнерства в сфері екологізації;
- д) використанні екологічних заходів як знаряддя конкурентних корпоративних суперечок.

15. Надати оцінку потенціалу розвитку країн-лідерів в умовах глобалізації економічного розвитку.

Країни – лідери світової економіки (США, ЄС, Китай, Індія, Японія, Канада, Сінгапур та ін.) великою мірою залежать від обраного ними стратегічного курсу участі в глобальних процесах. Якщо деякі з них апріорі перебувають у більш вигідних умовах (США, частково ЄС), визначаючи принципи і формат взаємодії у власних інтересах, що відбувається завдяки масштабній транснаціоналізації бізнесу, валютному диктату, фінансовим важелям контролю, технологічно-інноваційним інструментам конкурентної боротьби, то інші змушені або пристосовуватися до наявних умов, або розробляти власні цивілізаційні моделі розвитку.

Наприклад, Китай, реалізуючи лідерські амбіції, намагається поширити власний кредитно-фінансовий вплив, відмовляючись від долара США у міжнародних розрахунках, а також утворює нові міжнародні альянси, беручи участь у структурах нових глобальних організацій на кшталт БРІКС.

16. Визначити індійську стратегію глобального розвитку.

Індійська глобальна економічна модель перебуває в стадії формування. На сьогодні Індія постає доволі потужним регіональним центром, активно поширюючи кредитно-інвестиційну модель співпраці з Афганістаном, В'єтнамом, Бангладеш, М'янмою, Бутаном та іншими країнами Південно-Східно-Азійського регіону.

Поступово виходячи за межі власних регіональних кордонів, спираючись на поступову модернізацію економіки, Індія транслює свій геоекономічний вплив на країни Близького Сходу, Латинської Америки та Європи. Рівень корпоратизації індійського бізнесу дає змогу інкорпороватися до глобальних інноваційних мереж, створюючи анклавні зони всередині та отримуючи значні фінансові ресурси ззовні. Індійські корпорації генерують не тільки суттєву частку національного ВВП, а й роблять індійський корпоративний вплив значимим в світі, формують і розширюють зони економічних інтересів цієї країни.

17. Надати оцінку потенціалу країн, що розвиваються, в умовах глобалізації.

Країни, що розвиваються, завдяки сприятливій ціновій кон'юктурі на глобальних ринках змогли значно покращити конкурентні позиції, а, враховуючи зростаючу конкуренцію економічних відносин між країнами центру (США / ЄС, США / Китай), спромоглися до утворення нових регіональних центрів глобальної влади (за участі Індії, Ірану, Бразилії, Венесуели, ПАР і деяких інших).

За таких умов їх подальший потенціал розвитку залежить не лише від сталих доходів від сировинного експорту, а й від можливості швидко і ефективно модернізувати власні економічні і регуляторні системи, перейти до інноваційного способу виробництва, диверсифікувати індустріальну базу, органічно увійти до структур нових економічних альянсів та регіональних транснаціональних утворень в Азії, Африці, Латинській Америці.

18. Визначити механізми державно-корпоративної взаємодії в глобальних умовах.

Широкий діапазон форм державно-корпоративного (державно-приватного) партнерства визначений, перш за все:

- а) збігом стратегічних інтересів;
- б) наявністю потенціалу глобального та регіонального впливу;
- в) досконалістю міжнародної правової бази міжкрайнового співробітництва;
- г) готовністю країн і корпорацій йти на взаємні поступки задля досягнення спільної мети;
- д) галузевими особливостями бізнесу.

У будь-якому разі держава на сьогодні є гарантом реалізації стратегічних інтересів корпорацій на глобальних ринках. Досить часто вона лобіює корпоративні інтереси і створює сприятливе середовище для бізнесу. Водночас корпорації часто стають джерелом важливої економічної інформації для реалізації регіональних інтересів держав, формують імідж і захищають потенційні зони їхніх політико-економічних інтересів.

19. Визначити ключові суперечності глобальних трансформацій.

До ключових суперечностей глобальних трансформацій перш за все належать суперечності: 1) між уявленнями про глобалізацію як закономірний універсальний процес і реальною практикою глобальної фрагментарності (й досі не досягнуто впровадження уніфікованих глобальних норм функціонування багатьох ринків і суб'єктів); 2) між уявленнями про глобалізацію як процес всебічного географічного охоплення та процесами гальмування її поширення на окремих територіях Африки, Азії, Близького Сходу тощо; 3) між уявленнями про глобалізацію як прогресивний процес цивілізаційної модернізації та практикою регресивності і навіть архаїчності деяких форм відносин (наприклад, елементи рабовласництва, піратства, бартеру, подвійних стандартів).

Крім того, саме низка суперечностей глобального розвитку між тенденціями уніфікації і диференціації, системної пов'язаності і локалізації, інтеграції і дезінтеграції і породжує ці глобальні парадокси.

20. Проаналізувати особливості функціонування глобального ринку праці.

Глобальні тенденції розвитку ринку праці свідчать про:

- а) нерівномірний розподіл трудових ресурсів;
- б) зростання потреби у висококваліфікованих кадрах;
- в) швидку появу і швидке зникнення мільйонів різноманітних вакансій щорічно;
- г) значну технологізацію і інтелектуалізацію процесів праці;
- д) зростання географічних і демографічних диспропорцій;
- е) відставання темпів зростання середнього рівня заробітної плати від темпів зростання продуктивності праці в цілому.

Спостерігаються глобальні процеси масштабних маятникових переміщень робочої сили, що дуже часто спричиняє небажані соціальні наслідки в країнах-імпортерах. Здебільшого внаслідок глобальних тенденцій європейці втрачають конкурентоспроможність порівняно з представниками неєвропейських цивілізаційних груп, які є більш невибагливими і демонструють більшу інтенсивність праці. У цьому контексті зростають штучні бар'єри на шляху вільного міжнародного руху робочої сили.

21. Проаналізувати ключові проблеми глобального економічного розвитку.

Низка глобальних проблем (екологічні, кліматичні, соціальні, рівного доступу до переваг економічного розвитку) характеризуються історичністю і тим, що їх актуальність і глибина породжує широку дискусію з приводу сучасного формату глобальних трансформацій.

Однак, не розв'язуючи ці проблеми докорінно, глобалізація змінила формат їх прояву, обумовила потенціал подальшого розвитку великою низкою супутніх проблем і катаклізмів. З одного боку, наголошуючи на необхідності розв'язання екологічної проблеми, глобалізація породила проблему виживання людського соціуму, запропоновуючи заміники традиційних елементів продуктів харчування (ГМО). Під час розв'язання проблеми контрольованого розвитку актуалізувалися гуманітарні, етичні, медичні проблеми, проблеми, пов'язані з контролем народжуваності, тощо.

Отже, на сьогодні, крім традиційних глобальних проблем, актуалізуються ще й проблеми глобальної гуманізації, роботизації, інтелектуалізації і віртуалізації, системної модернізації інститутів глобального управління і деякі інші.

22. Визначити міжнародні стратегії енергоефективності.

До міжнародних стратегій енергоефективності належать:

- стратегія збалансованого використання ресурсів (зокрема альтернативних);
- стратегія переважного використання альтернативних (відновлюваних) енергетичних ресурсів;
- стратегія раціонального використання суто традиційних енергетичних ресурсів.

Упровадження тих чи тих стратегій більшою мірою залежить від енергетичного потенціалу і розміру країни, її здатності генерувати додаткові фінансові ресурси для забезпечення чистих технологій бізнесу і якості споживання. Крім того, досить часто окремі моделі енергоспоживання, енергозбереження і енергозабезпечення можуть упроваджувати штучно, руйнуючи традиційні енергетичні режими.

23. Визначити природу і надати типізацію глобальних економічних парадоксів.

Виокремлюють три базові глобальні парадокси, які узагальнено можна визначити як посилення протилежних тенденцій: глобалізації (системної пов'язаності) і локалізації, інтеграції і дезинтеграції, уніфікації і диференціації.

Наочним підтвердженням цьому є парадокс глобальної стратифікації, який виникає на стику протилежних тенденцій уніфікації та диференціації.

Ключовим аспектом теоретичних конструкцій глобалізації є згладжування нерівномірності розвитку, утворення однорідного взаємопов'язаного і взаємовигідного для співробітництва глобального простору.

На практиці ж спостерігається не уодноріднення, а стратифікація, тобто розшарування, загострення нерівномірностей розвитку.

За розрахунками економістів, лише близько десяти країн світу, що розвиваються, зможуть розраховувати на те, щоб наздогнати світовий авангард за показником ВВП на душу населення за період менше одного століття. До їх складу належать ті країни, де темп зростання цього показника перевищує середній показник для розвинутих країн більше ніж на 1 %.

Парадокс стратифікації знаходить власне відображення не лише в соціальній сфері, а й пов'язаний з поглибленням технологічної диференціації, адже у системі сучасних міждержавних відносин формуються механізми, які, по суті, виключають можливість вертикального просування країн з нижчого технологічного рівня на вищий.

Нова міждержавна технологічна спеціалізація, що консервує дворівневе зонування (цивілізаційний центр – периферійна зона), ґрунтується на функціональній обмеженості постіндустріальних структур. Вважається, що постіндустріальне суспільство за власною економічною структурою не є самодостатнім, оскільки не може повністю взяти на себе функції індустріального і аграрного. Звідси витікає відокремлення центру від периферійної зони, яке є не абсолютним, а відносним і реалізується в межах виконання периферійною зоною функції індустріального забезпечення центру продукцією та послугами. Існує і зворотний зв'язок, коли центр приймає на себе функцію часткового інвестиційного забезпечення периферійних країн. Проте капітал, що інвестується у такий спосіб, спрямовується здебільшого не в сферу високих технологій, а в індустріальне виробництво для його адаптації до потреб постіндустріальних країн. Активізації набула й абсорбція центром інтелектуального потенціалу з країн периферії.

Парадокс дисоціації характеризується наочними процесами розпаду сталих структур і формуванням нових нетрадиційних, хоча в умовах глобалізації, здавалось би на перший погляд, є більш доречними процеси утворення єдиного організму з вже наявних, глибоко інтегрованих структур. На практиці ж виявляється, що глобалізація потребує мозаїчності форм, видів господарств, подрібнених невеликих утворень, в яких рівень корупції і залежності дозволяє органічно імплементувати їх до нового цілісного світу.

Феномен домашнього заміщення, парадокс Фільштейна – Горіока і феномен низького рівня міжнародних нетто-потоків капіталу, які виявляються на міжнародному фінансовому ринку, є логічним результатом конфронтації двох суперечливих – глобалізації і локалізації.

24. Обґрунтувати важливість крос-культурного складника глобального корпоративного менеджменту.

У широкому розумінні відрізняють західну і східну культури крос-культурного менеджменту в глобальних корпораціях. У західній культурі акцентують на аналізі альтернативних варіантів дій для розв'язання проблеми, наголошуючи на індивідуальному прийнятті рішень; у східній культурі – на якомога точнішому розумінні і формулюванні проблеми. Саме прийняття рішень відбувається колективно і нерідко за повною згодою усіх методом консенсусу (як в Японії).

Окрім відмінностей між двома культурами існують певні особливості за країнами. Наприклад, у США приймають централізовані рішення у сфері зовнішньоекономічної діяльності; навпаки у

Великій Британії переважає децентралізований підхід; єгипетським компаніям притаманне повільне і розважливе прийняття рішень; в Індії рішення приймаються виключно вищим менеджментом.

Крос-культурні аспекти сучасного менеджменту глобальних корпорацій пов'язані з необхідністю враховувати специфіку їх представництва, коли нагальною стає проблема органічного об'єднання наявних культур в сучасний управлінський комплекс. У цьому контексті виокремлюють агресивну культурну експансію, політику пристосування, політику поміркованих поступок і політику регіональної диференціації.

25. Проаналізувати масштаби глобалізації в науково-технологічній сфері.

Глобальні технологічні ринки мають специфічну структуру і високий рівень корпоратизації, адже основними замовниками інновацій та їх реципієнтами є ТНК, які самі безпосередньо не зацікавлені в їхньому поширенні на глобальних ринках, оскільки можуть втратити конкурентні переваги. Саме тому поряд із глобальним існує масштабний інтернальний ринок інноваційних і високотехнологічних продуктів.

Здебільшого роль держави у стимулюванні виробництва і підтримці його інноваційності є достатньо значною, що позначається на витратах державного бюджету (у середньому в розвинених країнах – від 8 до 10 % ВВП). Наприклад, показовою є участь уряду США у щорічному фінансуванні у розмірі 4–5 млрд дол. підприємницької активності І. Маска і його бізнес-ініціатив. На сьогодні, незважаючи на істотні недоліки в реалізації програми інноваційного розвитку Китаю, ця країна посідає перші позиції за кількістю запатентованих винаходів і характеризується жорстким ставленням до передачі інноваційних технологій з боку ТНК, що планують вийти на місцевий ринок.

26. Надати оцінку сучасним тенденціям постіндустріалізму і новітній поляризації світу.

Постіндустріальна парадигма розвитку характеризується:

- а) переважанням високотехнологічної доктрини розвитку;
- б) дематеріалізацією обміну і торгівлі;
- в) віртуальною культурою;
- г) консьюмеризмом;
- д) цифровими і мережевими технологіями управління;
- є) регіональною селективністю;
- ж) анклавністю і замкненістю.

27. Обґрунтувати основні критичні зауваження до процесів сучасної глобалізації.

На сьогодні у світі сформувалося сім базових критичних зауважень до протікання процесів глобалізації, які представляють точки зору різноманітних шкіл та наукових кіл.

Представники першого напрямку виходять з того, що глобалізація досить специфічно інтегрує світ. Існують всі ознаки того, що стратифікація світової спільноти не тільки збережеться, а й отримає нові виміри.

Другий напрям зважає на те, що реалізація програми Вашингтонського консенсусу, яка активно нав'язувалася через посередництво США різноманітними фінансовими інститутами, ставила за мету десоціалізувати країни світової периферії.

Третім напрямом під час критичного осмислення глобалізації виокремлюють скептичну позицію П. Хірста та У. Томпсона, які вважають глобалізацію міфом, метою якого є приховати конфронтаційну реальність міжнародної економіки, яка все більше являє собою так важко підтримуваний баланс сил трьох регіональних блоків – Північної Америки, Європи та Південно-Східної Азії, в ареалі яких національні уряди зберігають усю колишню міць. Сили інтернаціоналізації безпосередньо залежать від регулюючих правил національних урядів, які насамперед визначають напрями подальшої лібералізації.

Четвертий напрям представляє ту точку зору, що в провідних країнах світу ефективність виникає в досить великих зонах виробництва, які внаслідок відкриття кордонів стануть неконкурентоспроможними для зарубіжних експортерів, здатних демонструвати більш низький рівень витрат.

П'ятий критичний напрям очолюють Я. Бхагваті з Колумбійського університету (м. Нью-Йорк) і П. Крюгман із Массачусетського технічного університету, а також Дж. Стігліц. Науковці вважають, що найбільш доцільним вбачається побудова системи вільного ринку для товарів, а не для капіталів, оскільки останні є нестабільними за власною природою і вимагають сильного державного контролю, як мінімум контролю за обмінними курсами.

Особливу шосту позицію займають американські ізоляціоністи на чолі з П. Б'юкененом. Вони сприймають глобалізацію як систему допуску на багатий і справедливий американський ринок демпінгових товарів з країн з дешевою робочою силою, що спричиняє відтік вільного американського капіталу в країни, які розвиваються, і послаблює в підсумку міжнародні позиції США.

Сьомий напрям виходить з того, що, можливо, найголовнішою на сьогодні проблемою залишається співвідношення глобалізації і вестернізації. Таким чином, йдеться про сутність модернізації. І цей напрям має два підходи. Один підхід ґрунтується на тому, що глобалізація є процесом більш широким, аніж вестернізація і практично дорівнює модернізації. Інший підхід полягає в тому, що глобалізація являє собою просто глобальну дифузію західного модернізму і західних інститутів.

28. Проаналізувати напрями диверсифікації структури глобального ринку послуг.

Основні напрями диверсифікації глобального ринку послуг визначаються за характером і масштабністю конкурентної боротьби, адже саме диверсифікація може стати запорукою стратегічного успіху і довготерміновим активом на цих ринках. Отже, основні тенденції глобального ринку послуг виявляються у:

- а) незв'язаній диверсифікації сучасного ринку послуг;
- б) сучасних цифрових і мережевих технологіях, що супроводжують цей бізнес;
- в) високій вірогідності втрати контролю за розвитком ринку;
- г) перетворенні цілих економік на сервісні центри, де частка послуг може становити до 70 %;
- д) відсутності мобілізаційного потенціалу у сервісних економік.

29. Надати оцінку характеру та особливостям процесів фінансової глобалізації.

Фінансові ринки завдяки впровадженню новітніх технологічно-інформаційних комп'ютеризованих мереж є апріорі найбільш глобалізованими, що, з одного боку, сприяє їхній транспарентності, відкритості, а з другого – ускладнює контроль і сприяє спекулятивним атакам на національні економічні ареали.

Глобальні фінансові ринки також характеризуються: 1) складною, розгалуженою структурою учасників, де класичні інститути (держави, банки) поступаються гібридним (наприклад, інвестиційні фонди з модифікованою і синтезованою структурою активів, що обертаються на ринках; найбільшою популярністю на сьогодні користуються кредитні дефолтні свопи, похідні боргові папери, сек'юритизовані активи, криптоактиви), 2) великою психологічною залежністю поведінки учасників ринку від інформаційних потоків, що досить часто носять неправдивий характер.

На глобальних фінансових ринках спостерігаються періодичні структурні кризи, а також часте падіння норму прибутку і гальмування процесів глобальних консолідацій.

30. Визначити напрями формування конкурентоспроможності України у глобальній економіці.

В умовах реінституціоналізації, що характеризуються перманентною кризовістю, економічний комплекс України відчуває сильний вплив підпорядкування постіндустріальному ядру. Це визначає траєкторію його розвитку відповідно до закономірностей функціонування вищої, техногенної фази постіндустріальної моделі. Поширюючись на східно-європейському та українському просторі, ця модель сприяє прискореному проведенню загальних ринкових перетворень.

Під час цього упровадження відбувається інтенсивне руйнування застарілої національної економічної інфраструктури, впровадження і розвиток широкого спектра кредитно-фінансових, виробничих і торговельних відносин, що формуються за транснаціональними моделями і змінюють соціально-економічну, культурну, етнічну та інші сфери життєдіяльності країни. Одночасно в країні формуються інтереси бізнес-структур постіндустріального ядра, а головне – гарантується захист цих інтересів.

Якщо Україна адаптує західну постіндустріальну модель, вона потребує формування однорідних із західними національних міжнародних бізнес-структур із захистом їхніх інтересів на глобальному ринку за вже відпрацьованою схемою. У цьому разі постіндустріальна модель «Захід – Україна» суперечить парадигмі розвитку тих утворень, що не сприймають власного поглинання. Отже, Україна має зробити збалансований вибір, опинившись на перехресті, коли одночасно необхідно захищати власні інтереси та інтереси західної моделі.

31. Проаналізувати ідеологію та програми розвитку антиглобалізаційних рухів.

Антиглобалізаційний рух є загальною назвою громадських організацій, рухів і ініціативних груп, які перебувають у непримиренному конфлікті з наслідками глобальних трансформацій. Сам термін «антиглобалізаційний рух» не загальновизнаний. Часто також використовують назви «альтерглобалізаційний рух» (рух за альтернативну глобалізацію), «рух за глобальну справедливість», «рух рухів» тощо.

Своїм завданням учасники руху антиглобалістів вбачають формування суспільної думки, яка б не лише позитивно сприйняла їх ідеологію, а й стала фундаментом подальшого просування інтересів антиглобалістів на глобальний рівень. Загальними цілями антиглобалізму є висунення альтернативної концепції побудови світової системи, майбутні учасники якої не претендують на монополізацію прав глобального управління, а керуються у власних діях

наявною в суспільстві громадською думкою. Як заявляють самі антиглобалісти, їх метою є «навчати, мобілізувати і надихати людей на активні дії».

Основними видами діяльності антиглобалізаційного руху є зустрічі, мітинги, демонстрації проти проведення офіційних самітів глобальних інститутів. Учасники руху проводять власні соціальні форуми, де аналізують глобалізацію, обговорюють способи опору та альтернативні пропозиції. Загалом етапність дій антиглобалістів може реалізовуватися:

1) у короткостроковій перспективі – шляхом зриву конференцій, зустрічей, заходів наднаціональних організацій та концернів водночас із цілеспрямованим завданням збитків окремим корпораціям, підприємствам через бойкот, пошкодження майна, хакерські атаки на системи управління тощо;

2) у середньостроковій перспективі – анулюванням або реорганізацією та демократизацією конференцій чинних наднаціональних організацій, таких як СОТ, МВФ, Світовий банк;

3) у довгостроковій перспективі – розробленням альтернативних варіантів прийняття рішень, усунення соціальних, економічних, екологічних розбіжностей між державами щодо глобалізації.

Альтерглобалізм висуває широкі гуманні, соціальні, культурні, екологічні гасла: скасування боргів країнам, що розвиваються; демократичний контроль над фінансовими ринками та їх інститутами; надання права на працю і гідну заробітну плату; вимоги до екологізації виробництва і середовища існування; рівноправ'я між статями; заборона на примусову та дитячу працю; захист прав етнічних меншин і багато інших.

Альтерглобалізм таким чином являє собою не менш органічне породження глобалізації, аніж світове чи телекомунікаційне суспільство. Його без перебільшення можна назвати «оберненою стороною» глобалізації. Навіть більше, ця ідеологія і рухи, що її представляють, є свого роду вбудованим стабілізатором технологічного і соціального розвитку світової системи.

Основні принципи антиглобалізаційного руху розраховані на реалізацію в умовах мережевої соціальної організації, яка володіє такими рисами:

- неієрархічність, децентралізація, переважно горизонтальна та/або функціональна кооперація учасників;
- гнучкість, швидка зміна форм і конфігурацій;
- легкість і швидкість створення і розпаду структур, їх абсолютна відкритість для входу і виходу;

- загальнодоступність мережевих ресурсів (насамперед інформаційних);
- рівні права учасників мережі, незалежно від їх ролі, масштабу, ресурсного потенціалу;
- антиринкове спрямування;
- унікальність конструктивних властивостей мереж.

Антиглобалізаційний рух керується сукупністю правил, принципівими з яких є такі:

- інтернаціоналізм руху;
- інтеркласовість і інтерідеологічність;
- антигегемоністський характер.

Звідси витікають і основні принципи антиглобалістів:

- 1) солідарність, співробітництво і відповідальність;
- 2) організація на принципах вільної, добровільної й ефективної діючої асоціації;
- 3) самоорганізація і самоуправління.

32. Надати оцінку ефективності сучасної енергетичної моделі глобального економічного розвитку.

Про недостатню ефективність сучасної енергетичної моделі свідчать темпи незначного економічного зростання глобальної економіки. Китай, виступаючи певний час локомотивом зростання, потребував все більших енергетичних ресурсів. ЄС перебуває в пошуку оптимальної моделі споживання газу і нафти, США демонструє зацікавленість в просуванні власних енергетичних інтересів на ринках світу.

У таких умовах глобальний енергетичний баланс перебуває на етапі становлення, адже наявний потенціал ОПЕК доволі обмежений і регуляторна практика організації не враховує інтереси незалежних експортерів нафти, а перспективи утворення глобального газового картелю ще не визначено. Окремі країни намагаються зайняти монопольне становище на енергетичному ринку, реалізуючи масштабні інфраструктурні проекти.

Тому перспектива ефективної глобальної енергетичної моделі буде залежати від рівня задоволення інтересів конкретних виробників і конкретних споживачів енергетичних ресурсів, оптимальних цін на ринку, розгалуженої диверсифікованої структури постачання енергоресурсів і ряду інших факторів.

33. Визначити масштаби і динамізм розвитку процесів торговельної глобалізації.

Торговельна глобалізація характеризується хвилеподібним характером тенденцій. Золоті роки розвитку товарних ринків 2000, 2004, 2007 рр., де зростання глобального ВВП спостерігалось на

рівні 12–15 %, змінилося значним падінням до 3,6 % на рік. Торгівля увесь цей час демонструвала низьку еластичність, характеризувалася різким падінням цін (щодо випадку нафти падіння становило до 100 дол. за барель) і відновленням протекціоністських політик у більшості розвинених країн (приклад – нова економічна політика адміністрації Д. Трампа у США).

Крім того, відбулися значні структурні зрушення, коли основні товарні потоки обслуговують регіональні ринки, не викидаючи надлишок назовні. Спостерігається активна стадія глобальних торговельних конфліктів і зіткнень (між Китаєм і США, між ЄС і США, між ЄС і Китаєм), що позначається на диспропорційності й автаркійному розвитку торговельних відносин у світі. Роль СОТ на сьогодні значно мінімізована національними і регіональними торговельними політиками.

34. Проаналізувати ключові глобальні соціальні асиметрії.

Ключовими глобальними соціальними асиметріями на сьогодні є:

- а) незалучення більшості соціальних прошарків населення до прийняття глобальних рішень;
- б) відчуження від результатів праці;
- в) розриви між рівнями соціального забезпечення у розвинених країнах і країнах, що розвиваються;
- г) розриви між середньостатистичним світовим ВВП на душу населення і ВВП на душу населення в окремих країнах;
- д) гуманітарні проблеми в світі, що розвивається, і соціальний добробут у країнах глобального центру;
- є) зростання заробітних плат і скорочення споживання;
- ж) соціальні негаразди в країнах – лідерах світової економіки.

35. Проаналізувати роль і функції держави в умовах глобальних трансформацій.

Глобалізація вносить суттєві зміни у процеси пошуку оптимальних механізмів регулювання, оскільки держава як управлінська підсистема стикнулася з новими викликами.

По-перше, держава дедалі більше втрачає можливість ефективно використовувати такі традиційні важелі макроекономічного регулювання, як імпорتنі бар'єри та експортні субсидії, курс національної валюти і ставка рефінансування центрального банку. В умовах досить високої і все більш зростаючої взаємозалежності національних господарств уряди змушені користуватися традиційними важелями регулювання з урахуванням інтересів інших торговельних партнерів, а також інтересів впливових ТНК, які відповідними діями здатні нівелювати ефект використання тих чи тих засобів регулювання.

По-друге, деякі економічні процеси, особливо у валютно-кредитній сфері, набули глобального характеру і вийшли з під регулюючого впливу держави. Для цього необхідні узгоджений вплив і заходи багатьох країн і глобальних організацій (МВФ, Світовий банк, СОТ). Проте ефективність наддержавного втручання буде тим більшою, що значну частку власного суверенітету країни-члени будуть делегувати таким глобальним інститутам, що більш повним буде дотримання державами спільно розроблених правил регулювання не лише власної зовнішньоекономічної діяльності, а й внутрішньої економічної політики. Отже, національна держава поступово втрачає можливість здійснювати абсолютний контроль на власному економічному просторі.

По-третє, вперше в історії державний суверенітет почав втрачати власний докорінний зміст. Протягом багатьох тисячоліть основою існування і процвітання суспільства були природні ресурси, що нерозривно пов'язувалися з тією чи тією територією. Володіння територією, охорона її від зазіхання ззовні й експлуатація розміщених на ній природних багатств були й досі лишаються природними функціями держави. На цьому підґрунті утворилося і пустило глибоке соціальне, політичне, правове і навіть психологічне коріння поняття «державний суверенітет». У сутнісному вираженні це означає здатність держави здійснювати на власній території повний контроль над економікою та іншими сферами суспільного життя, що виключає будь-яке втручання ззовні.

36. Визначити сучасні параметри розвитку економіки знань та фактори її формування.

Глобальна економіка знань формується в осередках міждержавної кооперації та взаємодії. Здебільшого філософська категорія «знання» втратила докорінний зміст і стала комерціалізованою. Держава, просуваючись із галузі продукування знань і підтримки їх розвитку, поступилася корпоративним структурам, які завдяки мережевим процесам інкорпорує знання з тих чи тих осередків, утворюючи альтернативну економічну реальність – знання як фактор конкурентоспроможності, а не як фактор цивілізаційного розвитку.

Це не може не спричинити нових суперечностей, адже в умовах, коли обстоюються принципи знаннєвої економіки, а певна кількість країн з об'єктивних чи суб'єктивних причин не здатна перейти на нові рейки, виникає перспектива використовувати знання як інструмент конкурентної боротьби.

37. Проаналізувати основні напрями становлення глобальних регуляторних інститутів.

Глобальні регуляторні інститути знаходяться в стадії формування, адже мова на сьогодні має йти про їх принципово нову функціональну специфіку і характер управління. Безумовно, що в цій новій структурі збережеться роль держави, але держави, яка може демонструвати ознаки системного контролю за певними ареалами власних економічних інтересів. Збережеться і роль корпорацій, але не просто як агентів бізнесу, а як носіїв глобальної економічної влади. Адже сьогодні спостерігається ситуація, коли 147 корпорацій-ініціаторів утворення мереж контролює майже 80 % глобальних ринків і 60 % глобальних активів.

Буде зростати і роль міжнародних організацій, які з часом можуть перерости у глобальні з пріоритетом недержавного формату відносин. Всі можливі конфігурації глобальної інституціоналізації залежать від глобальних сценаріїв розвитку, за якими, наприклад, в умовах уніполярності, може значно зрости роль реформованої ООН, а в умовах біполярності – міжурядових структур і регіональних корпоративних центрів.

38. Надати оцінку сучасній секторальній структурі глобальної економіки.

Секторальна структура глобальної економіки характеризується:

- а) переважанням сектору послуг;
- б) зростання частки високотехнологічних секторів ведення бізнесу;
- в) гіпертрофованим зростанням фінансово-інвестиційного сектору глобальної економіки;
- г) частковими трансформаціями виробничо-торгівельних галузей, у яких певні країни втрачають індустріальний базис розвитку, а деякі навмисно відмовляються від нього на користь сервісної орієнтації, тоді як у глобальній торгівлі виразними стають тенденції переважання сировини, матеріалів, напівфабрикатів в структурі експорту країн, що розвиваються, і в структурі імпорту розвинутих країн.

39. Визначити динаміку і глибину економічних криз в умовах глобалізації.

Економічні кризи в глобальних умовах характеризуються масштабністю, широтою охоплення, мають наслідки для майже всіх основних учасників і ринків. В останні десятиліття спостерігаються глобальні структурні кризи, тобто такі, що кардинально змінюють структуру попиту, пропозиції, виробництва, розподілу

тощо. Такі кризи часто не збігаються з відомими кондратьєвськими економічними циклами, що робить їх більш непередбачуваними і глибокими.

Останнім часом для характеристики цих процесів експерти використовують поняття «глобальна турбулентність», «глобальна невизначеність».

Наприклад, недавня фінансова криза в США значно змінила структуру усього банківського сектору цієї країни і призвела до істотних змін у законодавчому регулюванні. Часто окремі країни, в основному середньої ланки розвитку, виявляються неготові до можливих негативних наслідків економічних криз, втрачаючи окремі сектори і галузі економічного зростання. Тому з метою мінімізації економічних втрат вкрай важливо володіти інструментарієм прогнозування, управління і протидії кризам.

40. Обґрунтувати роль міжнародних організацій у становленні глобального світового порядку.

Сучасна структура більшості міжнародних організацій виглядає неадекватною стану речей на глобальних ринках. Це відбувається внаслідок певної інертності, складності прийняття узгоджених рішень, важкості втілення їх у життя. Тому на перші позиції виходять недержавні організації (НДО) глобального формату дії (наприклад, Римський клуб, Всесвітній економічний форум у м. Давос, Королівський інститут міжнародних відносин та ін.).

Поступово багато НДО з елітних перетворюються на масові організації, члени яких легко можуть бути мобілізованими на підтримку зусиль власних лідерів. Деякі експерти пропонують інтегрувати НДО до державно-центричного світу. Інші критики стверджують, що представники НДО, що беруть участь у конференціях, які проводяться під егідою ООН, демонструють ізольовану стратегію проникнення. Завдяки цьому суб'єкти поліцентричного світу створюють систему контролю (впливу) над державами, які домінують у державно-центричному світі.

Отже, можна стверджувати, що роль окремих організацій, одночасно трансформуючись, зростає у позиціях забезпечення стратегічних цілей глобального управління.

41. Визначити напрями формування національної конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

У глобальних умовах національна конкурентоспроможність, з одного боку, формується традиційним набором факторів: а) ресурсним потенціалом; б) географічним положенням; в) довершеністю ринкової інфраструктури; г) потужними економічними агентами держави тощо.

З іншого ж боку, в умовах імплементації нової мережевої і цифрової філософії в глобальних умовах потрібно обрати правильний шлях імплементації в чинні або мати потенціал до утворення нових міжнародних альянсів та структур. Досить часто це має вирішальну роль для формування глобальної конкурентоспроможності.

Для цього потрібно володіти активами та/або передовими технологіями, які можуть зацікавити учасників глобальної мережі. У таких умовах актуалізується пошук стратегічного збалансування власних інтересів та інтересів учасників альянсів, адже, жертвуючи, наприклад, своїм суверенітетом, країна повинна отримати прозорі і чіткі умови нарощення власної конкурентоспроможності в структурі тих або тих утворень.

42. Обґрунтувати роль ТНК як рушійних сил глобальних економічних трансформацій.

Потенціал ТНК складно оцінити математично. Доцільно розрізняти економічний потенціал і політичний потенціал цих структур. Перший експерти розуміють як наявність у ТНК реальних можливостей досягти цін, що перевищують граничні витрати і, отже, одержати надприбуток. Рівень здатності ТНК забезпечити такі результати власної діяльності залежить від двох факторів: перше, від здатності здійснювати постійну заміну (оновлення, вдосконалення) продукції, що постачає на ринок корпорація, другим фактором є конкуренція.

Економісти велику увагу приділили питанням зростання економічного потенціалу корпорацій в останні десятиліття. Використовувались показники концентрації, за допомогою яких визначалася частка, наприклад, чотирьох провідних корпорацій на певному ринку. Загалом, як свідчать вчені, переконливих фактів на користь якоїсь однієї тенденції немає. Не можна стверджувати, наприклад, що індекси концентрації систематично зростали. У деяких галузях концентрація зросла, в деяких – зменшилася.

Політичний потенціал ТНК оцінити ще складніше за економічний. Крім того, часто буває важко диференціювати політичний і економічний потенціали корпорацій. Реалізацію політичного потенціалу в загальних рисах можна уявити так. Корпорація, що успішно функціонує, зазвичай характеризується здатністю витіснити конкурентів із ринку завдяки дешевизні чи високій якості власної продукції. Кульмінацією успішної діяльності може вважатися придушення всіх конкурентних суб'єктів господарювання внаслідок виходу цієї корпорації на ринок з продукцією, що явно переважає за якісними ознаками продукцію, яка пропонується конкурентами, тобто зайняття монопольної позиції.

Реалізація такого курсу є достатньо складною без підкупу впливових політиків, які приймають політичні і економічні рішення, які можуть бути вигідними для корпорації. Дослідники вважають неможливим дати однозначну відповідь на запитання, чи зросте потенціал корпорації через проведення такої політики.

43. Проаналізувати проблематику збереження державного суверенітету в умовах реалізації ліберального проєкту глобалізації.

Найчастіше ліберальний глобальний проєкт значно зменшує потенціал обстоювання економічного суверенітету держави. Для його збереження слід мати розумний запас самодостатності і потенціал відходу від глобальних тенденцій із зосередженням уваги на національній проблематиці. Що більш глобалізованою є позиція країни, то менше можливостей зберігати економічний суверенітет вона демонструє.

Наочним прикладом слугує економіка США, яка значно втрачає від глобального статусу цієї країни. Реалізуючи програму поживавлення національного економічного комплексу США (Д. Трамп), ця країна водночас відмовляється від активної ролі катализатора світових трансформацій. Не всі країни здатні досить швидко змінити вектор, і тому повинні мати кілька стратегій ліберального національного розвитку, що спираються на різні сценарії глобалізації.

44. Надати оцінку процесам реалізації консолідаційних корпоративних стратегій на глобальних ринках.

На сьогодні консолідація бізнесу є безальтернативною стратегією конкурентної боротьби в різних галузях і на різних ринках. Масштабні злиття та поглинання у 2000–2010-х роках показали як істотні переваги таких процесів, так і певні недоліки. Зазвичай, мотивацією консолідацій слугує бажання придбати цінні активи, оптимізувати структуру бізнесу, отримати доступ на нові ринки, оптимізувати податкову базу. Форми злиття і поглинань залежать від типу бізнесу, ставлення топ-менеджменту до угоди та підтримки або супротиву держави.

Як свідчать дослідження, досить часто первинні інвестиції на консолідацію є незначними порівняно з подальшою підтримкою існування нової бізнес-структури. Крім того, варто констатувати можливі суперечності між компанією, що ініціює угоду, і компанією, що стає жертвою консолідації. Саме тому обсяги злиття і поглинань наприкінці 2010-х років були незначними з огляду на відсутність привабливих сфер можливих консолідацій і відносну неприбутковість такої стратегії.

45. Визначити роль і значення індивідуальних суб'єктів міжнародного бізнесу у глобальних трансформаціях.

Роль окремих персоналій в глобальній економіці може бути визначена такими факторами:

- а) залежністю багатьох економічних рішень від наявного потенціалу олігархізації;
- б) персоналізацією більшості економічних подій;
- в) зростанням вимог до харизматичності глобальних економічних лідерів;
- г) потужними позиціями представників старих ділових еліт (Дюпонів, Рокфеллерів, Ротшильдів та інших);
- д) можливістю особистостей генерувати цивілізаційні ідеї і форми глобальної співпраці (Сорос, Шваб, Маск, Джобс, Гейтс та інші).

46. Проаналізувати динамізм і структуру розвитку глобальних валютних ринків.

На сьогодні на глобальному валютному ринку поступово сформувалися декілька валютних зон: долара, євро, єни, юаня. Причому частка нових валют поступово зростає та їхня роль посилюється. Для пропагування юаня як глобальної валюти КНР усіляко використовує кредитно-фінансові механізми, спонукає центральні банки різних країн укладати угоди своп на обмін національних валют, створює додаткові переваги в оперуванні юанем на Шанхайській фондовій біржі.

Зростає і роль рупії, ріала та інших валют у міжнародних розрахунках. Запорукою цього є утворення рядом інтеграційних угруповань міжнародних банків, формування нової системи розрахунків всередині ОПЕК, перегляд валютного кошику МВФ, де частка, наприклад, юаня зросла до 5 %. Нагальною залишається і проблема залучення золота як забезпечення міжкраїнових валютних розрахунків, а також започаткування ряду розрахункових систем типу CUP.

47. Проаналізувати передумови та наслідки світових фінансових криз.

Основними передумовами глобальних фінансових криз є:

- а) слабка урегульованість фінансових ринків;
- б) наявний спекулятивний інтерес;
- в) розбалансованість фінансових ринків;
- г) віртуалізація фінансових відносин;
- д) перевантаження економіки фінансовими інструментами і технологіями;

Основними наслідками глобальних фінансових криз можуть бути:

- а) зміна структури корпоративної власності;

б) посилення або послаблення ролі окремих регіональних та/або національних валют;

в) послаблення ролі держави;

г) соціальні колапси;

д) структурні деформації.

48. Провести порівняння основних шкіл сучасної глобалістики.

Серед шкіл сучасної глобалістики виділяють такі: еколого-економічну, універсального еволюціонізму, глобальної екології, контрольованого глобального розвитку, міжнародної політичної економії, економічної соціології, мітозу біосфер та деякі інші.

Базою порівняння у школах є предмет дослідження: від специфічного фокусу (у школі глобальної екології) до широкоформатного дослідницького інтересу (у школі універсального еволюціонізму); принципи аналізу (наприклад, дихотомія глобальне/локальне у школах економічної соціології); об'єкт спостереження (наприклад, глобальна система в працях Е. Уоллестайна і феномен глобалізації свідомості у працях Р. Робертсона); тип досліджуваних процесів (матеріальні / дематеріальні у працях А. Аппадурі) тощо.

49. Визначити економічну природу та структурні елементи глобального ринку.

Рушійну силу економічної глобалізації становлять: а) процеси транснаціоналізації; б) міжнародна регіональна інтеграція, яка характеризується високим динамізмом, а також дезінтеграційними та реінтеграційними процесами; в) інституціоналізація економічного розвитку (найбільш консолідована), яка почала формуватися з середини ХХ ст. і нині охоплює практично усі сегменти глобального ринку.

Глобальний ринок, з одного боку, є механізмом забезпечення глобальної факторної мобільності з вільним доступом до матеріальних і нематеріальних ресурсів розвитку, що безперервно функціонує, а з другого – самовідтворювальним механізмом урівноваження глобального попиту і глобальної пропозиції.

Основними структурними елементами глобального ринку є глобальні фінансовий, торговельний, технологічний ринки, ринок праці.

50. Обґрунтувати місію ООН у системі нових пріоритетів глобального розвитку.

Реформована ООН має була стати центром системи організації та управління світовою спільнотою, забезпечити вирішення багатьох завдань на багатосторонніх засадах. Проте на цей раз реалізувати багатосторонню міждержавну модель стало неможливим

внаслідок появи нової тріади, що закріпилася у світі та являє собою синтез глобального інтеграційного процесу, глобалізму і цінностей євроатлантичної цивілізації.

Відбувається рівневе структурування світової спільноти. На перший план висувається і затверджується в міжнародній практиці історично новий рівень глобальної інфраструктурної ієрархії – міжнародні профільні організації, що являють собою сукупний державно-приватний потенціал у провідних сферах суспільного розвитку. Мова йде про чотири сфери: міжнародні фінанси, міжнародна торгівля, міжнародний інформаційний простір, військово-оборонний комплекс.

Конструкція такої геополітичної моделі ХХІ ст. набуває форми піраміди, на верхівці якої – управлінський центр, що складається з провідних держав атлантичної цивілізації, і профільні міжнародні організації, що реалізують завдання глобалізму. Інфраструктуру цього управлінського центру складають традиційні суб'єкти міжнародних відносин – національні держави та інші міжнародні організації. Тим самим атлантична цивілізація, що за змістом є однією з форм цивілізаційної еволюції, набуває монопольного впливу на увесь спектр відносин глобального типу. Утверджуються ілюзії абсолютизму і глобальної влади, які протягом історичного процесу завжди передували деградації.

ООН поступово витісняється механізмом Великої сімки або Великої двадцятки. Голосування за принципом «одна країна – один голос» замінюється поступово альтернативним варіантом («один долар – один голос»). Посилюється різноманіття непрямих консенсусних форм прийняття рішень з урахуванням ваги і впливу тих, хто голосує. Починає діяти принцип «новий звичай», закладений як специфічна норма міжнародного права. Характерними ознаками такого протоправа є нечіткість законодавчої бази, превалювання владної політичної ініціативи над юридично закріпленими повноваженнями і формами поведінки держав, що склалися на міжнародній арені (важливість цього фактору посилюється значенням прецеденту в загальній англосаксонській правовій культурі), неформальний характер низки впливових організацій, анонімність і принципова непублічність значної кількості рішень, які вони приймають.

Отже, глобальні ринки, структура яких перебувають у стані становлення, на відміну від національних, не мають аналогічної державно-правової інституціональної надбудови. Міжнародні економічні організації, необхідність в яких була викликана регламентуванням світових економічних процесів, нездатні на сьогодні вирішити цю проблему.

На сьогодні не створений і немає впевненості в тому, що буде створеним у майбутньому єдиний механізм, який передбачає досягнення компромісу між інтересами ТНК і національних держав. Ці функції певною мірою виконує держава. Міжнародні ж організації мають ряд істотних недоліків, серед яких треба виокремити чотири найбільш принципові:

- без інституційної бази;
- функції обмежені консультаційними повноваженнями;
- наділені від країн-учасників лише обмеженими повноваженнями з арсеналу суверенних прав держави;
- фактично не володіють законодавчою і в край обмежених обсягах виконавчою владою.

51. Проаналізувати динамізм і структуру розвитку глобальних інвестиційних ринків.

Глобальні інвестиційні ринки характеризуються нерівномірністю розвитку, коли одні регіони переживають інвестиційний бум, а в інших спостерігається значний спад і стагнація. На сьогодні ПІІ властиве значне скорочення прибутку (його розмір зменшився в середньому на 20–25 %), причому цей процес став універсальним і особливо помітним у країнах Африки, яка тривалий час лишалася однією з головних дестинацій ПІІ.

Крім того, різко скоротилися обсяги злиття і поглинань у глобальному бізнесі; причиною цього є минулі масштабні консолідації, які часто були недостатньо ефективними. Глобальний інвестиційний ринок істотно контрольований ТНК, які залучаються до секторів фінансів, нафтохімії, будівництва, фармакології, високих технологій та ін.

На ринку портфельного інвестування переважають вкладення у боргові фінансові інструменти (цінні папери з фіксованою доходністю) і спостерігається доволі консервативна політика у формуванні глобальних інвестиційних стратегій за участю національних фінансових інструментів. Наслідком цього є глобальні парадокси низької мобільності нетто-потоків капіталу, домашнього зміщення тощо.

52. Визначити ісламські глобальні стратегії розвитку.

Усі ісламські стратегії глобального розвитку ґрунтуються на ісламській філософії бізнесу, що має принципово відмінні риси (заборона банківського відсотка, встановлення певних соціальних норм і гарантій, певні заборони на деякі види бізнесу тощо) і на сьогодні пропагується кількома регіональними центрами, зокрема, Саудівською Аравією, ОАЕ, Катаром, Кувейтом, Туреччиною.

Незважаючи на певні недоліки, можна констатувати, що Катар на сьогодні перетворився на справжній світський центр економічної активності в регіоні з власною привабливою економічною моделлю, засобами глобальної комунікації (мережа Аль-Джазіра), системою гуманітарних, освітніх програм і науковою базою, що розвивається. Водночас економіка ОАЕ, Саудівської Аравії більш традиційна і консервативна, однак зберігає певну інвестиційну привабливість в регіональному масштабі. Отже, можна констатувати, що є декілька моделей ісламського бізнесу, що підживлюються національними стратегіями розвитку.

53. Визначити об'єктивну природу економічного циклу та критерії його глобальної ідентифікації.

Економічний цикл – періодичне повторення протягом років піднесення і спаду в глобальній економіці. Складається з таких фаз: рецесія, стагнація, депресія, поживлення, піднесення.

- Рецесія (спад) – завершує попередній періодичний цикл і є початком наступного. Характеризується: труднощами збуту виробленої продукції (перевиробництво), скороченням виробництва, зменшенням цін, зростанням безробіття, зменшенням доходів і платоспроможного попиту. Початок спаду на ринку цінних паперів. Зниження ділової і інвестиційної активності. Закриваються і банкрутують фірми, передусім дрібні. У фазі стагнації рецесія переходить в депресію, починається тривалий (понад три місяці) застій виробництва і торгівлі.

- Депресія (криза): фаза циклу, якій властиве досягнення економічного дна. Відтворення просте. Ціни вже не падають, торгівля ледве-ледве. Національний продукт уже не зменшується, але й не зростає, відсоткова ставка падає до свого мінімального рівня. Капітал концентрується в банках. Готуються умови для початку поживлення виробництва і комерційної діяльності.

- Поживлення: спостерігається зростання ділової активності, що супроводжується зростанням промислового виробництва та інвестицій, помітно скорочується безробіття, підвищуються особисті доходи і прибутки корпорацій, зменшується інфляція, збільшується кредитування. Поживляється попит спочатку на капітальні (довготермінові) блага, а потім і на споживчі, адже зростає зайнятість. Найяскравішою ознакою поживлення економіки є збільшення платоспроможного попиту. Для прискорення виходу з депресії застосовується стимулювання попиту. Починається інвестування в інновації. Збільшується конкуренція. Обсяг виробництва досягає попереднього найвищого рівня і економіка вступає у фазу піднесення.

- Піднесення (підйом): фаза циклу, коли обсяг виробництва перевищує обсяг найбільшого піднесення попереднього циклу і зростає більшими темпами. Розпочинається економічний бум, економічне зростання, яке уже готує підґрунтя для наступного спаду і нового економічного циклу.

Зміна економічної кон'юнктури відбувається в результаті порушення певних аспектів рівноваги:

1. Нестабільна політична ситуація в країні.
2. Відкриття нових корисних копалин.
3. Надходження іноземних інвестицій.
4. Високі темпи науково-технічного прогресу.

54. Проаналізувати китайські глобальні стратегії розвитку.

На сьогодні Китай розробляє і реалізує три ключових глобальних стратегій, серед яких вирізняється стратегія «м'якої сили», що полягає у поступовому глобальному охопленні принципово важливих регіонів шляхом кредитно-інвестиційної експансії (типовими прикладами активної взаємодії є регіон Латинської Америки, де китайські компанії реалізують цілу низку амбітних проєктів, зокрема, будівництво альтернативного Панамському Нікарагуанського каналу, активна підтримка економіки Венесуели, розробка нафтових родовищ Еквадору).

Основними провідниками такої стратегії є китайські нафтові компанії, інвестиційні фонди, банки.

Друга стратегія під назвою «перлове намисто» передбачає встановлення контролю над життєво важливими геоекономічними центрами ділової активності (зокрема, показовими на цьому тлі є дії КНР у Пакистані, на Азорських островах, у Джибуті).

Третє стратегія – побудова «Нового шовкового шляху», що передбачає регіональне інфраструктурне охоплення і транслювання китайського впливу на європейський континент для залучення в систему тісних торговельно-економічних зав'язків з КНР.

55. Проаналізувати секторальні наслідки глобальної економічної кризи.

Основні прояви глобальної кризи відбиваються зазвичай на секторах глобальної економіки. Так, наприклад, торговельний сектор тривалий посткризовий період перебував у стані спаду, де зростання було лише номінальним; значно загальмувалось зростання Китаю, Індії, ПАР, Бразилії.

Частина секторів опинилася на межі виживання, особливо це стосується банківських, туристичних, транспортних, логістичних, іпотечних послуг. Фінансові сектори, хоча і зазнали значних втрат

унаслідок цілої низки банківських банкрутств і девальвацій національних валют, все ж таки поступово відновили позитивну динаміку.

Значно скоротилися й обсяги розвитку окремих сировинних ринків: металів та прокату, руди, міді, нікелю, марганцю тощо. Змінилася і структура агроринків, де нові експортери пшениці та рису значно потіснили традиційних виробників. Майже не захопленим кризою опинився сектор високих технологій, попит на які невпинно зростає.

56. Надати оцінку діяльності країн ОПЕК на глобальних енергетичних ринках.

Головною проблемою ОПЕК на сьогодні є відсутність реальних важелів регуляторного впливу на нафтові ринки. Класичне квотування щодобового видобутку нафти не є механізмом, адекватним сучасним реаліям та ціновій кон'юктурі. Крім того, ОПЕК включає до свого складу різні країни з різними інтересами і потенціалом розвитку.

Якщо для Венесуели є конче необхідним нарощування видобутку нафти, то для Саудівської Аравії більш доцільним є вибір стратегії вичікування в короткотерміновій перспективі. Дисбаланси попиту і пропозиції, різнорідний склад учасників, певне політичне забарвлення глобальних енергетичних стратегій, що реалізуються, робить сучасний глобальний ринок нафти досить волатильним як за цінами, так і за структурою видобутку. Діапазон коливання цін, наприклад, становив від 200 до 20 дол. США за барель, що не могло не позначитись на динаміці глобального економічного розвитку.

Сьогодні поступово формується пул країн – незалежних експортерів нафти, які воліють власними зусиллями врегульовувати цей ринок. Крім того, елементу невизначеності додає і не вирішене поки питання пошуку альтернативних систем розрахунків за нафту шляхом поступової відмови від долару США, чому, звісно, чиниться опір.

57. Визначити природу економічних циклів та надати їх систематизацію.

Економічний цикл – це постійно повторювані коливання ділової активності. Зростання суспільного виробництва відбувається нелінійно і супроводжується періодичним падінням. Можливі фази економічного циклу: рецесія, депресія (стагнація), поживлення, піднесення. Максимум кожного наступного піднесення виявляється вище попереднього.

Економічні цикли поділяються:

– на функціональні цикли (під час яких економіка змінює свої параметри, не виходячи на іншу траєкторію розвитку);

– цикли розвитку (коли відбувається глибока якісна зміна структури і функціонування економіки, перехід на нову траєкторію розвитку).

1) за тривалістю перебігу розрізняють такі основні види економічних циклів:

- однорічні, обумовлені сезонними коливаннями;
- 3–5-річні цикли Кітчина («цикл запасів»);
- 7–11-річні цикли Жюгляра, або класичні чи інвестиційні цикли (пов'язані з поновленням активної частини основного капіталу; існування цього «промислового» або «ділового» циклу було детально описано та всебічно проаналізовано у «Капіталі» К. Маркса);

- 15–25-річні (будівельні, демографічні, технологічні) цикли (цикли Кузнеця);

- 45–60-річні цикли Кондратьєва (Кондратьєв пояснив причину їх виникнення необхідністю оновлення основного капіталу внаслідок досягнень НТП, проривів в технологічній сфері. Механізм структурно-виробничих змін характеризується трьома ефектами: «затишшя перед бурею» (відносний спад зрушень у співвідношенні питомої ваги галузей за кілька років до точки біфуркації), «ефект середини» (сплеск інтенсивності структурних зрушень за 20 років до точки біфуркації, тобто на початку спадної фази циклу Кондратьєва) і «ефект відлуння» (через 7–10 років після проходження точки біфуркації починається нова економічна криза, і саме на ці періоди досягають другого після точки біфуркації піка структурних перетворень);

- вікові (цивілізаційні) цикли, що охоплюють період від 150 до 350 років.

2) цикл вільної конкуренції, чистої монополії, монополістичної конкуренції.

Дуже важливо бодай орієнтовно оцінити вплив головних факторів на природу тих чи тих циклів, з одного боку, та характер і детермінізм їхнього перебігу – з іншого. Економічні цикли мають універсальні риси і ознаки, що водночас не обумовлює однаковості їх перебігу в різних країнах.

Пояснення циклів варіюються від фантастичних (або космофізичних як у В. Джевонса, який пов'язував економічні кризи 1819, 1837, 1857 і 1873 рр. з річними циклами сонячної активності) до запропонованого на основі математичних розрахунків нашим співвітчизником Є. Слуцьким імпульсно-поширювального підходу, сформульованого у 1927 р. у праці «Нагромадження випадкових причин як джерело циклічних процесів».

Сучасна інтерпретація імпульсів чи шоків, що впливають на економічну динаміку, полягає у такому.

Виокремлюють три основні типи турбуленцій, що впливають на економічний розвиток. По-перше, шоки пропозиції, що спрямовані, насамперед, на виробничо-технологічний блок економічної системи. До нього належать технологічні нововведення, кліматичні зміни, природні катаклізми, отримання доступу до нових джерел сировини, коливання світових цін на основні види природних ресурсів. По-друге, політичні шоки, що пов'язані з діями урядів, розробкою і реалізацією макроекономічної політики, яка впливає переважно на попит шляхом регулювання грошової маси, обмінного курсу, фіскальної політики. Нарешті, по-третє, шоки в попиті приватного сектора на рівні фірм, підприємств та домогосподарств можуть бути спровоковані інвестиційними змінами, коливаннями платоспроможного попиту, інфляційними очікуваннями тощо.

58. Обґрунтувати сучасні асиметрії глобального розвитку.

Сучасні асиметрії глобального розвитку реалізуються і набувають прояву у таких дуалістичних процесах:

- а) торговельна лібералізація – регіональний неомеркантилізм;
- б) соціальна функція глобального бізнесу – переважна концентрація на прибутку;
- в) свобода ринків – блокові домовленості;
- г) гнучкість регулювання – фордизм;
- д) децентралізація – посилення ролі окремих держав;
- є) безбар'єрний розвиток – наявність прихованих бар'єрів.

59. Надати оцінку глобальних вимірів соціально-гуманітарних проблем.

Глобалізація значно посилює сучасний гуманітарно-соціальний складник розвитку, тісно пов'язаний з крос-культурними аспектами, зміною світоглядних парадигм, цивілізаційних обріїв тощо. Найчастіше мова йде не про симбіоз різних культур, осередків чи громад, а про конкурентний розвиток, у якому одностайно перемагає західний стиль, оскільки параметри його були визначені саме вестернізацією.

Саме тому мілітаризація глобального соціуму, можливі конфлікти і суперечки стають все більш вмотивованими трендом глобалізації життя, де все, що суперечить, чинить опір вважається за недоцільне і підлягає викоріненню. У таких умовах відбувається кристалізація незахідних культур і стереотипів, що характеризуються пасіонарністю і динамічністю розвитку. Тобто відбувається

зіткнення цивілізацій, параметри і масштаби такого зіткнення потребують ретельного прогнозування і вивчення, але з огляду на більшу життєздатність і активно пульсуючий життєвий цикл можна очікувати майбутнє посилення китайської чи ісламської цивілізаційних груп.

60. Визначити основні сценарії глобальної інституціоналізації.

Наявні на сьогодні інституційні механізми глобального регулювання (перш за все, у фінансово-економічній сфері) є недостатньо репрезентативними в міжнародному масштабі. Найважливіші глобальні економічні структури (G7, G20, СОТ, МВФ, ОЕСР) перебувають під впливом виключно великих і економічно розвинених країн.

Таким чином структурні форми сучасної світової системи досягають межі зростання і ефективності, загальна мета перестає поляризувати простір системи, і виникає стан своєрідного рівновекторного вакууму. Система продовжує функціонувати за інерцією, структури, втрачаючи стійкість та ефективність і тяжіючи до їх відродження, навантажують себе додатковими функціями і конфігураціями.

Узагальнено виділяють два потенційно ймовірні варіанти удосконалення інституційної архітектури світу. У першому випадку ініціативу перехоплює один з учасників системи, у другому – створюється новий наднаціональний інститут глобального регулювання, певний світовий центр з прийняття стратегічних рішень.

З ряду проблем, що ускладнюють вивчення процесів глобального управління, варто особливо виокремити дві. Перша – це розпливчастість межі між міжнародним співробітництвом суверенних держав і самостійною, вже наднаціональною роллю міжнародних організацій. Процеси трансформації ЄС, тенденції розвитку ООН підтверджують, що ідентифікувати момент, починаючи з якого треба вести мову про глобальне (чи регіональне) управління в чистому вигляді, досить важко.

Одним із варіантів шляху до глобального управління є його переростання в «адгук»-альянси і союзи найбільший держав, створених з метою врегулювання тих чи тих конкретних глобальних проблем.

8. ТЕСТИ (ЗАВДАННЯ) ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Перший рівень

1. Чи справедливе твердження, що нафтогазові ТНК США *більшою мірою* спеціалізуються на видобутку нафти, аніж на її переробці (*підкреслити правильну відповідь*)?

- А) так;
- Б) ні.

2. Головними факторами глобалізації є (*вказати не менше 3 факторів*):

3. Виділіть міжнародні інтеграційні угруповання (*підкреслити*):
ОЕСР, МАГАТЕ, ЄС, ЮНЕСКО, НАФТА, МЕРКОСУР, СОТ, АТЕС.

4. Якими заходами можна скоротити технологічне відставання країн, що розвиваються, від технологічно розвинених країн (*вказати не менше 3 заходів*):

5. Вкажіть позитивні наслідки сучасних глобальних міграційних процесів (*вказати не менше 3 наслідків*):

6. Назвіть міста – глобальні фінансові центри (*вказати не менше 5 міст*):

7. На сучасному етапі економічного розвитку темпи зростання продуктивності праці (*далі за текстом підкреслити правильну відповідь*):

- А) відстають від темпів зростання заробітної плати;
- Б) випереджають темпи зростання заробітної плати;
- В) збігаються з темпами зростання заробітної плати.

8. Чи справедливе твердження, що нафтогазові ТНК Саудівської Аравії *більшою мірою* спеціалізуються на переробці нафти, аніж на її видобутку (*підкреслити правильну відповідь*)?

- А) так;
- Б) ні;

9. Зближення національних економік шляхом посилення промислової кооперації та взаємозалежності міжнародного товарообороту, руху капіталів та робочої сили між країнами називається *(правильну відповідь підкреслити)*:

- А) глобалізацією;
- Б) інтернаціоналізацією;
- В) транснаціоналізацією.

10. Галузями – світовими лідерами 5-го технологічного укладу є *(назвати не менше 3 галузей)*:

11. Укажіть глобальні цивілізаційні виклики, які постають перед людством у ХХІ ст. *(вказати не менше 3 викликів)*:

12. Укажіть негативні наслідки сучасних глобальних міграційних процесів *(вказати не менше 3 наслідків)*:

13. Виділіть міжнародні організації *(підкреслити)*:

НАФТА, ОЕСР, ООН, ЄС, ЮНЕСКО, МАГАТЕ, МЕРКОСУР, АТЕС.

14. Транснаціональна корпорація (ТНК) – це *(правильну відповідь підкреслити)*:

- А) корпорація, яка функціонує у декількох галузях;
- Б) велика національна компанія;
- В) корпорація, головний офіс якої належить капіталу однієї країни, а філіали розміщені в багатьох країнах;
- Г) корпорація, яка зареєстрована в офшорній юрисдикції.

15. Галузями-світовими лідерами 6-го технологічного укладу є *(назвати не менше 3 галузей)*:

16. Середньорічні темпи приросту населення у світі протягом останніх десятиліть *(правильну відповідь підкреслити)*:

- А) збільшуються;
- Б) зменшуються;
- В) не змінюються.

17. Назвіть першу п'ятірку країн світу-реципієнтів міграції висококваліфікованої робочої сили:

18. Метою прямих іноземних інвестицій є *(правильну відповідь підкреслити)*:

А) спекулятивний дохід на вкладений капітал в іноземні цінні папери;

Б) зменшення дефіциту державного бюджету країни, в яку інвестують;

В) контроль за іноземним об'єктом інвестування та управління ним;

Г) скорочення державного зовнішнього боргу країни-інвестора.

19. Всесвітня інтеграція національних економік через торгівлю, фінансові потоки, трансфер технологій, інформаційні мережі і культуру називається *(правильну відповідь підкреслити)*:

А) інтернаціоналізацією;

Б) глобалізацією;

В) транснаціоналізацією.

20. Галузями-провайдерами фінансової глобалізації є *(вказати не менше 3 галузей)*:

21. Вкажіть ключові глобальні демографічні тенденції *(вказати не менше 3 тенденцій)*:

22. Якими факторами зумовлене світове технологічне лідерство США *(вказати не менше 3 факторів)*:

23. Якими міжнародними заходами можна розв'язати глобальні екологічні проблеми людства *(вказати не менше 3 заходів)*:

24. Проранжуйте наведених нижче суб'єктів глобальної економіки за рівнем впливовості *(цифрою 1 – найбільш впливовий; цифрою 6 – найменш впливовий)*:

ТНК, Група 7, МВФ, глобальні міста, лауреати Нобелівської премії, міжнародні неурядові організації і клуби.

25. Назвіть першу п'ятірку країн – глобальних економічних лідерів:

26. Портфельні іноземні інвестиції – це вкладення капіталу *(правильну відповідь підкреслити)*:

А) з метою контролю інвестором іноземного об'єкта вкладення капіталу;

Б) в іноземні цінні папери з метою отримання спекулятивного доходу;

В) тільки в іноземні облігації;

Г) тільки в іноземну валюту.

27. За міжнародними стандартами ООН, працездатним віком людини є вік (*правильну відповідь підкреслити*):

- А) від 15 до 64 років;
- Б) від 16 до 65 років;
- В) від 18 до 70 років.

28. Назвіть ТНК з найбільшими обсягами фінансування наукових досліджень (*назвати не менше 3 корпорацій*):

29. Якими міжнародними заходами можна розв'язати глобальні міграційні проблеми (*вказати не менше 3 заходів*):

30. Назвіть найбільші за чисельністю населення сучасні цивілізації світу (*назвати не менше 3 цивілізацій*):

31. Чи справедливе твердження, що соціальні стандарти у США вищі, аніж в країнах ЄС? (*правильну відповідь підкреслити*):

- А) так;
- Б) ні.

32. Сучасний постіндустріальний економічний розвиток супроводжується такими новими тенденціями (*правильні відповіді підкреслити*):

- А) деіндустріалізацією економіки;
- Б) різким підвищенням сировинної і енергетичної залежності;
- В) у міжнародній торгівлі країни-економічні лідери збільшують ринки масових споживчих товарів;
- Г) розвинені країни збільшують експорт продукції з великою доданою вартістю.

33. Назвіть країни-найбільші реципієнти мізків у світі (*не менше 3 країн*):

34. Чи справедливе твердження, що розвинені країни *поступаються* країнам, що розвиваються, за темпами зростання чисельності трудових ресурсів, однак *випереджають* за темпами зростання професійного рівня робочої сили (*правильну відповідь підкреслити*)?

- А) так;
- Б) ні.

35. Сучасними методами конкурентної боротьби на глобальному ринку є (*вказати не менше 3 методів*):

36. Наведіть приклади позитивного впливу діяльності глобальних корпорацій на розв'язання екологічних проблем (*не менше 2 прикладів*):

37. Проранжуйте групи країн за рівнем транснаціоналізації (*від більш високого рівня (1) до найменш високого (3), цифри 1, 2, 3 поставте перед групою країн*):

- А) Бельгія, Люксембург, Нідерланди;
- Б) Словаччина, Угорщина, Чеська Республіка;
- В) Сінгапур, Гонконг.

38. Для постіндустріального етапу розвитку глобальної економіки домінантним є такий вид виробництва (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) промисловий;
- Б) інноваційний;
- В) аграрний.

39. Виберіть фактори, які стримують процеси глобалізації (*правильні відповіді підкреслити*):

- А) нерівномірність соціально-економічного розвитку країн;
- Б) виникнення нових глобальних проблем;
- В) небажання слабких країн опинитися під диктатом провідних країн;
- Г) лібералізація міжнародної торгівлі;
- Д) політика обмежень та протекціонізму.

40. Рівень безробіття визначається співвідношенням (*далі за текстом підкресліть правильну відповідь*):

- А) кількості безробітних до кількості працюючих;
- Б) кількості безробітних до кількості економічно активного населення;
- В) кількості безробітних разом з тими, хто не шукає роботу, до кількості працюючих.

41. Сучасними формами глобальної монополізації капіталу є (*вказати не менше 3 форм*):

42. Наведіть приклади негативного впливу діяльності глобальних корпорацій на екологію та довкілля (*не менше 2 прикладів*):

43. Які угруповання країн належать до регіональних інтеграційних блоків (*підкресліть правильні відповіді*)?

- А) ЄС;
- Б) ОЕСР;
- В) ОПЕК;
- Г) НАФТА;
- Д) МЕРКОСУР.

44. Яка риса економічної глобалізації, на ваш погляд, є найбільш значущою (*підкресліть*):

- А) лібералізація міжнародної торгівлі;
- Б) посилення ролі ТНК у міжнародному виробництві;
- В) не вирішеність проблеми зовнішньої заборгованості країн;
- Г) підвищення ролі міжнародних фінансових організацій;
- Д) перехід до мережевої організації економічних відносин на основі ІКТ.

45. Які науково-технологічні галузі є пріоритетними для економіки США (*назвати не менше 3 галузей*):

46. Назвіть країни з найбільш значними трудовими ресурсами (*не менше 3 країн*):

47. Наслідками глобальних соціальних асиметрій є (*вказати не менше 3 наслідків*):

48. Глобальна економіка на початку 2020-х років перебуває у стані (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) стагнації;
- Б) рецесії;
- В) депресії.

49. Чи справедливе твердження, що країни, які постачають на світовий ринок природні ресурси, більше від інших можуть виграти від економічної глобалізації (*підкресліть правильну відповідь*)?

- А) так;
- Б) ні.

50. Період, який розпочався у 1980-х роках і триває до цього часу, кваліфікується як (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) доіндустріальний етап розвитку;
- Б) постіндустріальний етап розвитку;
- В) індустріальний етап розвитку.

51. Назвіть країни – світові лідери ІКТ-індустрії (*не менше 5 країн*):

52. Причинами глобальних соціальних асиметрій є (*вказати не менше 3 причин*):

53. Укажіть конкретні прояви феномену віртуалізації економічних процесів (*вказати не менше 3 прояви*):

54. За яких умов соціальна нерівність стимулює економічне зростання (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) при мінімальних рівнях соціальної нерівності;
- Б) при максимальних рівнях соціальної нерівності;
- В) при проміжних рівнях соціальної нерівності.

55. Назвіть першу п'ятірку країн-власників світових запасів нафти і газу:

56. Що таке глобалізм (*підкресліть правильну відповідь*):

А) самостійна галузь науки про загальні планетарні проблеми сучасності і майбутнього розвитку людства;

Б) розширення та/або утвердження в глобальному масштабі панування певної соціально-економічної, політичної, ідеологічної доктрини;

В) система філософських поглядів на сукупність найважливіших глобальних проблем людства та шляхів їх розв'язання.

57. Які підприємства в умовах економічної глобалізації розвиваються найбільш динамічно (*підкресліть правильні відповіді*):

- А) державні;
- Б) міжнародні;
- В) корпоратизовані;
- Г) приватні.

58. Що є основою розвитку людського капіталу країн – членів ЄС (*підкресліть правильні відповіді*):

- А) демографічно-територіальні фактори;
- Б) формування креативного класу;
- В) високий соціально-економічний рівень життя;
- Г) висока обороноздатність країни;
- Д) якісна освіта.

59. Укажіть міжнародні організації за об'єктами регулювання (*за наведеною аналогією*):

товари, послуги, інвестиції – СОТ;

кредити, валютні відносини – _____;

об'єкти інтелектуальної власності – _____;

робоча сила, трудова міграція – _____.

60. Науково-технологічний стартап називають «єдиноріг», якщо його капіталізація у процесі ІРО на фондовій біржі перевищила *(підкресліть правильну відповідь)*:

- А) 100 млн дол. США;
- Б) 500 млн дол. США;
- В) 1 млрд дол. США.

61. Глобалістика – це *(підкресліть правильну відповідь)*:

- А) система філософських поглядів на сукупність найважливіших глобальних проблем людства та шляхів їх розв'язання;
- Б) розширення та/або утвердження в глобальному масштабі панування певної соціально-економічної, політичної, ідеологічної доктрини;
- В) самостійна галузь науки про загальні планетарні проблеми сучасності і майбутнього розвитку людства.

62. Кінцевим результатом сучасного етапу економічної глобалізації є *(підкресліть правильні відповіді)*:

- А) підвищення продуктивності праці;
- Б) поширення нових знань і технологій;
- В) стає економічне зростання;
- Г) підвищення добробуту людей;
- Д) розв'язання глобальних проблем людства.

63. Укажіть країни, які на сьогодні претендують на місце глобального лідера *(не менше 3 країн)*:

64. Укажіть, на ваш погляд, ключову з наведених нижче особливостей сучасного стану розвитку глобальної економіки *(підкресліть правильну відповідь)*:

- А) фінансовий капітал став більш рухливим;
- Б) швидке зростання темпів міжнародного поділу праці;
- В) формування глобальних інформаційно-комунікаційних мереж і платформ.

65. Який фактор є основою динамічного економічного розвитку США *(підкресліть правильну відповідь)*:

- А) агропромислове виробництво;
- Б) зростання народжуваності в країні;
- В) науково-технологічне лідерство;
- Г) розвинена інфраструктура.

66. Активними учасниками сучасних антиглобалістичних рухів здебільшого є (*підкресліть правильні відповіді*):

- А) бідні і найбідніші верстви населення;
- Б) представники середнього класу;
- В) співробітники державних органів і установ;
- Г) представники профспілкових, молодіжних, жіночих та інших неурядових громадських організацій.

67. Наука про глобалізацію і глобалізм, тенденції розвитку людства та окремих країн і регіонів називається (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) лібертаріанство;
- Б) глобалістика;
- В) солідаризм.

68. Укажіть міста – глобальні центри у певній сфері життєдіяльності людства (*за наведеною аналогією, не менше 3 міст*):

- глобальні фінансові центри – Нью-Йорк, Лондон, Токіо;
- центри формування геополітики – _____;
- центри світової культури – Париж, Рим, Мадрид;
- міжнародні наукові центри – _____;
- центри світової моди – _____;
- міжнародні технополіси – _____.

69. Укажіть країни, які займають певну позицію на глобальному нафтовому ринку (*за наведеною аналогією, не менше 3-х країн*):

мають великі запаси і розвинену переробку – США, Канада, Китай;

мають невеликі (або взагалі відсутні) запаси і розвинену переробку – _____;

мають великі запаси і нерозвинену переробку – _____.

70. Укажіть глобальні ризики для людства у першій половині ХХІ ст. (*не менше 3 ризиків*):

71. На сьогодні людство перебуває на такому етапі епохи технологізації (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) становлення;
- Б) розвитку;
- В) розквіту.

72. Який вид сучасної цивілізації забезпечує найбільшу частку світового ВВП (*підкресліть правильну відповідь*)?

- А) японська;
- Б) конфуціанська;
- В) західна;
- Г) ісламська.

73. Ключовим механізмом формування глобальної економічної безпеки на сучасному етапі є (*підкреслити правильні відповіді*):

- А) глобальна економічна експансія;
- Б) глобальний політичний консенсус;
- В) глобальна економічна конвергенція;
- Г) глобальна політична конфронтація.

74. Беззаперечним світовим лідером у сфері електронної комерції на сьогодні є (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) США;
- Б) Китай;
- В) Японія;
- Г) Республіка Корея;

75. Найбільший вплив на національну інвестиційну привабливість здійснює (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) інвестиційна привабливість галузі;
- Б) інвестиційна привабливість національних підприємств;
- В) інвестиційна привабливість країни;
- Г) інвестиційна привабливість регіону.

76. Глобальна корпорація характеризується такими ознаками (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) централізація управління;
- Б) геоцентричний підхід до взаємин материнської компанії та її філій;
- В) інтеграція господарської діяльності у різних країнах.

77. До креативних індустрій належать такі види діяльності (*указати правильні відповіді*):

- А) дизайн;
- Б) археологічні розкопки;
- В) R&D;
- Г) програмне забезпечення;
- Д) виноробство.

78. Який взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку країни і рівнем інноваційного розвитку (*правильну відповідь підкреслити*)?

- А) взаємозв'язок відсутній;
- Б) взаємозв'язок прямий;
- В) взаємозв'язок обернений.

79. Індекс транснаціоналізації корпорації під час економічної кризи (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) не змінюється;
- Б) збільшується;
- В) зменшується.

80. Для попередження гіперінфляції під час глобальної економічної кризи використовують такі механізми (*підкреслити правильні відповіді*):

- А) збільшують державні видатки;
- Б) підвищують відсоткову ставку;
- В) зменшують дефіцит державного бюджету;
- Г) підвищують податки;
- Д) підвищують ціни.

81. Чи правильним є твердження, що метою діяльності компанії в рамках метакорпораційної моделі управління є прибуток (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) так;
- Б) ні.

82. Реструктуризацію заборгованості позичальників здійснюють такі міжнародні інституції (*підкреслити правильну відповідь*):

- А) Лондонський клуб;
- Б) Римський Клуб;
- В) Паризький клуб;

83. Метакорпорація – це (*підкресліть правильну відповідь*):

- А) теж саме, що і метакорпорація;
- Б) об'єднання виключно юридичних осіб, які мають на меті отримання прибутку;
- В) об'єднання юридичних осіб, які мають на меті отримання прибутку, і некомерційних організацій;
- Г) об'єднання юридичних осіб і організацій, які не мають статусу юридичної особи.

84. Які країни світу впровадили 5G-покоління мобільних мереж (вказати не менше 5 країн):

85. До цивілізаційних економічних циклів належать цикли, які тривають (підкресліть правильну відповідь):

- А) 50–60 років;
- Б) 100–200 років;
- В) 1000–2000 років.

86. Головними тенденціями глобального економічного розвитку на сучасному етапі є (підкресліть правильну відповідь):

- А) глобальна циклічність;
- Б) глобальна конвергенція;
- В) глобальна конкуренція;
- Г) глобальна турбулентність.

87. Яке міжнародне інтеграційне угруповання має найвищий рівень економічної інтеграції? (підкресліть правильну відповідь):

- А) НАФТА;
- Б) МЕРКОСУР;
- В) ЄвразЕС;
- Г) ЄС.

88. Які з нижчеперелічених фінансових асиметрій належать до валютних (підкресліть правильну відповідь)?

- А) фінансовий капітал – спекулятивний капітал;
- Б) грошова емісія – грошові розрахунки;
- В) прямі інвестиції – портфельні інвестиції;
- Г) власні резерви – борги.

89. Укажіть головні механізми формування високотехнологічної економіки (вказати не менше 3 складових):

90. Укажіть основні прогностичні сценарії глобального розвитку (вказати не менше 3 сценаріїв):

91. Укажіть фактори, які не стримують глобалізацію (підкресліть правильні відповіді):

- А) нерівномірність соціально-економічного розвитку країн;
- Б) виникнення нових глобальних проблем;
- В) небажання слабких країн опинитися під диктатом провідних країн;
- Г) лібералізація міжнародної торгівлі;
- Д) обмеження та національний протекціонізм.

92. Укажіть економічно розвинені країни світу з найбільшим на сьогодні рівнем компенсаторної імміграції (*вказати не менше 3 країн*):

93. Укажіть країни – найбільші продуценти викидів вуглецю (*вказати не менше 3 країн*):

94. Які угруповання країн належать до регіональних інтеграційних блоків? (*підкресліть правильні відповіді*):

- А) ЄС;
- Б) ОЕСР;
- В) ОПЕК;
- Г) НАФТА.

95. Укажіть найбільші глобальні ризики для людства за ступенем впливу (*вказати не менше 3 ризиків*):

96. Чи правильним є твердження, що на сучасному етапі економічного розвитку темпи зростання міжнародної торгівлі випереджають темпи приросту глобального ВВП? (*підкреслити правильну відповідь*):

- А) так;
- Б) ні.

97. Які корпоративні стратегії у глобальному бізнесі ґрунтуються на угодах злиття і поглинання? (*підкреслити правильні відповіді*):

- А) диверсифікація;
- Б) активний маркетинг;
- В) конвергенція;
- Г) конгломеративна стратегія;
- Д) дивергенція;

98. Укажіть міжнародні компанії-лідери консалтингу у світі (*вказати не менше 3 компаній*):

99. До антиглобалізаційних належить така організація (*підкреслити правильну відповідь*):

- а) Всесвітній соціальний форум;
- б) Тристороння комісія;
- в) Паризький клуб;
- г) Ротарі клуб.

Другий рівень

100. До класу інтегративних тенденцій не належить:

- а) етносуверенізація;
- б) регіоналізація;
- в) етносоціалізація;
- г) імперіалізація.

101. До класу дезінтегративних тенденцій не належить:

- а) регіоналізація;
- б) асоціалізація;
- в) етносуверенізація;
- г) міграція.

102. Протоглобальну фазу глобальних трансформацій можна охарактеризувати як:

- а) інтернаціоналізацію;
- б) транснаціоналізацію;
- в) етап ліберальної глобалізації;
- г) етап інформаційної глобалізації.

103. Глобальна вестернізація призводить до:

- а) розширення свободи самовиразу особистості;
- б) зростання небезпеки для особистості;
- в) уніфікації розвитку особистості;
- г) немає правильної відповіді.

104. До найвпливовіших глобальних неурядових організацій належать:

- а) Паризький клуб;
- б) Римський клуб;
- в) Лондонський клуб;
- г) Пен-клуб.

105. Найбільш конкурентоспроможними країнами в глобальній економіці є:

- а) країни факторного розвитку;
- б) країни ефективного розвитку;
- в) країни інноваційного розвитку;
- г) країни збалансованого розвитку.

106. Проблематичністю обґрунтування С. Хантінгтоном нової парадигми світового розвитку у вигляді зіткнення цивілізацій є:

- а) передбачення появи єдиної цивілізації;

- б) обґрунтування необхідності посилення ролі держави;
- в) акцент на підвищенні ролі економічного регіоналізму;
- г) немає правильної відповіді.

107. Для успішного маневрування на геоекономічному просторі З. Бжезінський запропонував:

- а) використовувати економічний шантаж;
- б) враховувати сучасну кон'юнктуру;
- в) активізувати військовий тиск;
- г) посилювати залежність країн і регіонів світу.

108. Глобалізація як цивілізаційний проєкт характеризується:

- а) взаємодією держав;
- б) наявністю сумісних ринків;
- в) наявністю нових можливостей антикризового регулювання;
- г) відставанням країн з традиційним економічним укладом.

109. Глобалізація як сучасний феномен характеризується:

- а) делокалізацією виробництва;
- б) соціокультурними трансформаціями;
- в) загостренням демографічних проблем;
- г) усі відповіді правильні.

110. Дискурс глобалізації реалізується у працях:

- а) Е. Уоллерстайна і У. Бека;
- б) У. Гідденса і Р. Робертсона;
- в) Г. Терборна і У. Бека;
- г) немає правильної відповіді.

111. Основними критиками сучасних процесів глобалізації є такі групи:

- а) антиглобалісти;
- б) комунітаристи;
- в) праві партії в США;
- г) усі відповіді правильні.

112. Показник мобільності нетто-потоків капіталу розраховується як співвідношення:

- а) сальдо торгових операцій до ВВП;
- б) сальдо платіжного балансу до ВВП;
- в) сальдо поточних операцій до ВВП;
- г) немає правильної відповіді.

113. Ідея про відхилення норми заощаджень від норми інвестицій формує глобальний парадокс ринку капіталів:

- а) М. Фільштейна;
- б) Ч. Харіока;
- в) низької мобільності нетто-потоків капіталу;
- г) немає правильної відповіді.

114. Ідея про високу прибутковість диверсифікованого фінансового портфеля формує глобальний парадокс ринку капіталів:

- а) домашнього зміщення;
- б) М. Фільштейна;
- в) низької мобільності нетто-потоків капіталу;
- г) немає правильної відповіді.

115. Серед ключових принципів антиглобалізму не виділяють:

- а) солідарність;
- б) неоліберальне спрямування;
- в) самоорганізація;
- г) самоуправління.

116. До зовнішніх суперечностей антиглобалізму належать:

- а) суперечності між соціально-економічною нерівністю учасників та їх рівноправним діалогом і солідарністю;
- б) суперечності між мережевим принципом організації і участю в політичних процесах;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

117. До внутрішніх суперечностей антиглобалізму не належать:

- а) суперечності між соціальною творчістю суб'єктів і єдиним процесом узгодженої діяльності;
- б) суперечності між антиглобалізмом як формою боротьби проти світу відчуження в цілому та сучасними формами влади капіталу;
- в) мережевий принцип побудови руху і необхідність взаємодіяти з організованими глобальними структурами;
- г) усі відповіді правильні.

118. Глобальний етап розвитку людства характеризується:

- а) передбачуваністю;
- б) процесами віртуалізації;
- в) поступовістю;
- г) прямолінійністю тенденцій.

119. Вірогідними об'єктами сучасних глобальних конфліктів можуть бути країни:

- а) третього світу;
- б) країни, які перебувають на будь-якій стадії економічного розвитку;
- в) індустріальні країни;
- г) постіндустріальні країни.

120. До можливих сценаріїв глобального розвитку належать:

- а) уніполярність;
- б) поліполярність;
- в) біполярність;
- г) усі відповіді правильні.

121. Загальним поштовхом до реінституціоналізації може стати:

- а) глобальний прогрес і справедливий розподіл світового ВВП;
- б) економічна передбачуваність;
- в) наслідки глобальної системної кризи;
- г) наслідки торговельних війн.

122. На статус країни-системи претендує:

- а) Японія;
- б) Китай;
- в) Великобританія;
- г) Бразилія.

123. У сучасних умовах держава:

- а) посилює власну роль у геоекономічному просторі;
- б) втрачає геоекономічну вагу;
- в) одночасно і посилює, і втрачає геоекономічну вагу;
- г) немає однозначної відповіді.

124. До війн нового покоління відносять:

- а) інформаційну;
- б) фінансову;
- в) техногенну;
- г) економічно-розвідувальну.

125. Результатом взаємодії яких глобальних тенденцій стає парадокс стратифікації:

- а) уніфікація – різноманіття;
- б) інтеграція – дезінтеграція;
- в) системне стягування – локалізація;
- г) усі відповіді правильні.

126. Переваги впровадження мережевих принципів у діяльність ТНК полягають у:

- а) скороченні витрат;
- б) більшій диференціації продукції;
- в) адаптації;
- г) залучення найкращих партнерів.

127. Економічними наслідками військових конфліктів на Близькому Сході на початку ХХІ ст. є:

- а) фундаментальна перекомпозиція світової карти наркотрафіку;
- б) поява і поглиблення розколів в системі сукупного Заходу;
- в) реструктуризація товарного ринку;
- г) усі відповіді правильні.

128. Перевагами китайської моделі глобальної економічної експансії для країн, що розвиваються, є:

- а) чітка і зрозуміла ідеологія;
- б) фінансово-інвестиційні важелі реалізації;
- в) прогресивний тип регулювання;
- г) максимальна адаптивність китайського досвіду серед інших країн.

129. Основною геоекономічною стратегією розвитку Китаю виступає:

- а) стратегія м'якої сили;
- б) стратегія перлового намиста;
- в) стратегія нового Великого Шовкового шляху;
- г) усі варіанти правильні залежно від регіону і часу реалізації.

130. Глобальні товарні ринки на сьогодні характеризуються:

- а) відносною стабілізацією цін;
- б) суто ринковими механізмами регулювання;
- в) перманентними кризовими станами;
- г) збалансованістю торговельних відносин.

131. Характерним для політики регулювання сучасних глобальних товарних ринків є:

- а) лібералізм;
- б) протекціонізм;
- в) агресивний протекціонізм;
- г) змішаний тип.

132. Сучасні енергетичні ринки характеризуються:

- а) розбалансованістю попиту і пропозиції;
- б) наявністю декількох регуляторних центрів;
- а) надмірною монополізацією;
- г) недостатнім рівнем інституціоналізації.

133. Енергетичні ринки ЄС вирізняються:

- а) диференційованою структурою постачальників;
- б) надмірною залежністю від одного постачальника;
- в) надмірною залежністю від одного споживача;
- г) немає правильної відповіді.

134. До країн, де експорт капіталу переважає над імпортом, належать:

- а) США;
- б) Бразилія;
- в) Китай;
- г) Японія.

135. Глобальні ринки високих технологій характеризуються:

- а) відкритістю;
- б) закритістю;
- в) відносною відкритістю;
- г) немає правильної відповіді.

136. До глобальних валют належать:

- а) долар;
- б) євро;
- в) юань.
- г) усі відповіді правильні.

137. Політика Вашингтонського консенсусу ґрунтується на:

- а) податковій оптимізації;
- б) приватизації;
- в) торговельній лібералізації;
- г) усі відповіді є правильними.

138. Основними географічними напрямками глобальних інвестиційних потоків на сьогодні є:

- а) Захід – Схід; Північ – Південь;
- б) Схід – Схід; Захід – Захід;
- в) Північ – Захід; Південь – Схід;
- г) немає правильної відповіді.

139. До інструментів глобального портфельного інвестування належать:

- а) акції;
- б) облігації;
- в) кредитні дефолтні свопи;
- г) депозитарні розписки.

140. Серед новітніх платіжних систем на глобальних ринках виокремлюють:

- а) Visa;
- б) American Express;
- в) CUP;
- г) Diners Club.

141. У глобальній інституційній структурі найбільш впливові такі організації:

- а) міжурядові;
- б) урядові;
- в) неурядові;
- г) надурядові.

142. Сучасні ТНК на глобальних ринках характеризуються:

- а) специфікою інтернального ринку;
- б) досконалими регуляторними стратегіями;
- в) надмірною ієрархічністю організації;
- г) стійкістю до кризових явищ.

143. Ісламська глобальна економічна експансія базується на:

- а) унікальній економічній специфіці ісламського бізнесу;
- б) глобальності ідеології ісламу;
- в) чітких уявленнях про економічну справедливість;
- г) усі відповіді правильні.

144. Індія на сьогодні є:

- а) глобальним лідером;
- б) володіє чіткою стратегію формування глобальних лідерських амбіцій;
- в) регіональною державою з потенціалом формування глобальних лідерських амбіцій;
- г) регіональною державою.

145. Різке падіння обсягів потоків прямих зарубіжних інвестицій у 2010–2017 рр. не обумовлювалося:

- а) зменшення інвестиційної привабливості традиційних секторів економіки;

- б) зниженням норми прибутку;
- в) завершенням тривалого циклу бізнес-консолідацій;
- г) змінами регуляторного середовища.

146. До переваг глобалізації належать:

- а) справедливий розподіл світового ВВП;
- б) покращення глобальних бізнес-умов;
- в) поступове усвідомлення глибини і нагальності глобальних проблем;
- г) дебюрократизація.

147. До глобальних міст не належать:

- а) Франкфурт;
- б) Шанхай;
- в) Сеул;
- г) Лондон.

148. У більшості провідних країн глобальний діловий центр не є столицею. У якому випадку така пара недоречна:

- а) Берлін – Франкфурт;
- б) Рим – Болонья;
- в) Оттава – Торонто;
- г) Пекін – Шанхай.

149. Головними методами регулювання глобальних товарних ринків є:

- а) тарифні обмеження;
- б) нетарифні обмеження;
- в) комбінаторні варіанти;
- г) немає правильної відповіді.

150. Найбільш глобалізованими є:

- а) ринки товарів;
- б) ринки послуг;
- в) фінансові ринки;
- г) ринки технологій.

151. Глобалізація на сучасному етапі постає:

- а) універсальною за власним охопленням;
- б) географічно уніфікованою;
- в) спрямованою на прогресивне зростання економік країн;
- г) немає правильної відповіді.

152. ТНК на сьогодні є:

- а) бенефіціарами глобальних трансформацій;
- б) жертвами глобальних трансформацій;
- в) нейтральними учасниками цих процесів;
- г) усі відповіді правильні.

153. Глобальна системна криза є:

- а) біосферно-цивілізаційно-формаційною;
- б) цивілізаційно-формаційною;
- в) біосферно-цивілізаційною;
- г) біосферно-формаційною.

154. На сьогодні країнами-цивілізаціями є:

- а) Бразилія;
- б) Китай;
- в) Індія;
- г) Іран та близькосхідні країни.

155. Серед передумов реалізації глобальної стратегії розвитку країни є:

- а) розвинута структура ринків;
- б) прогресивна система законодавства;
- в) визнана і вільно конвертована валюта;
- г) відповідний глобальний політичний вплив;
- д) усі відповіді правильні.

156. Серед глобальних проблем немає:

- а) екологічної проблеми;
- б) проблеми світового океану;
- в) проблеми забезпечення контрольованого розвитку.
- г) енергетичної проблеми.

157. Римський клуб є міжнародною організацією:

- а) урядовою;
- б) неурядовою;
- в) міжурядовою;
- г) немає правильної відповіді.

158. Основні функції з реалізації програми «Вашингтонського консенсусу» покладені на:

- а) МВФ;
- б) Світовий банк;
- в) СОТ;
- г) ООН.

159. Організація країн – експортерів нафти є:

- а) картелем;
- б) консорціумом;
- в) конгломератом;
- г) альянсом.

160. Порівняно з 2016 р. ціни на нафту на глобальних ринках:

- а) впали;
- б) зросли;
- в) залишились незмінними;
- г) незначним чином змінились.

161. Золото на глобальних ринках на сьогодні є:

- а) мірилом вартості;
- б) засобом розрахунку;
- в) біржовим товаром;
- г) немає правильної відповіді.

162. Утворення глобальних корпораційних мереж супроводжується:

- а) аутсорсингом;
- б) концентрацією;
- в) посиленням контролю;
- г) упорядкуванням організаційних ланок.

163. Серед ключових проблем формування мережових корпораційних структур немає:

- а) субоптимізації;
- б) конкуренції серед субпідрядників;
- в) браку контролю;
- г) зростання поточних витрат.

164. Серед інструментів глобальних торговельних війн відсутні:

- а) ембарго;
- б) буферні запаси;
- в) санкції;
- г) антидемпінгове розслідування.

165. Серед глобальних фінансових війн відсутні:

- а) авізові;
- б) валютні;
- в) з фондовими індексами;
- г) з біржовими котируванням.

166. Серед характеристик сучасного етапу глобального розвитку виокремлюють:

- а) дематеріалізацію товарних обмінів;
- б) плавність і поступовість основних тенденцій на ринках;
- в) лібералізацію регуляторних режимів;
- г) передбачуваність тенденцій.

167. Серед представників глобальної економічної еліти найбільш впливовими є:

- а) Дж. Сорос;
- б) Б. Гейтс;
- в) Е. Ротшильд;
- г) Дж. Безос.

168. До глобальних мережевих структур не належать:

- а) ТНК;
- б) неурядові організації;
- в) урядові організації;
- г) приватні військові компанії.

169. Членами ОПЕК можуть бути:

- а) будь-які країни, які експортують нафту;
- б) будь-які країни, які експортують нафту, якщо їх прийняття буде схвалено більшістю у 3/4 голосів;
- в) будь-які країни, які експортують нафту, якщо їх прийняття буде схвалено більшістю у 3/4 голосів, включаючи голоси всіх країн засновників;
- г) немає правильної відповіді.

170. Засновниками ОПЕК є п'ятірка країн, до складу якої входять:

- а) Іран, Ірак, Лівія, Венесуела, Саудівська Аравія;
- б) Кувейт, Катар, ОАЕ, Саудівська Аравія, Венесуела;
- в) Іран, Кувейт, Алжир, Саудівська Аравія, Венесуела;
- г) Венесуела, Кувейт, Іран, Саудівська Аравія, Ірак.

171. Серед принципів діяльності ЄБРР виокремлюють:

- а) ЄБРР фінансує до 35 % усіх витрат за будь-яким проєктом;
- б) на проєкти в приватному секторі ЄБРР надає не більше 2/3 від суми запозичень і не менше 1/3 акціонерного капіталу;
- в) ЄБРР не надає фінансування на придбання вже емітованих акцій;
- г) немає правильної відповіді.

172. Серед критеріїв конвергенції щодо вступу нових країн до валютного союзу ЄС не виокремлюють такі:

- а) центральні банки не повинні залежати від вказівок політичних інстанцій;
- б) дефіцит держбюджету не повинен перевищувати 10%, а сукупний держборг – 60% вартості ВВП;
- в) рівень інфляції не повинен перевищувати 1,5 % від рівня трьох країн з найменшими її темпами;
- г) національні валюти повинні протягом 2 років бути частиною ЄВС.

173. Країнам – кандидатам до вступу в ЄС може бути відмовлено в цьому, якщо:

- а) вони узгодили своє законодавство зі спільним законодавством ЄС, але не відповідають усім критеріям;
- б) вони узгодили своє законодавство зі спільним законодавством ЄС, відповідають усім критеріям, але провокують додаткові фінансові витрати, пов'язані з розширенням ЄС;
- в) вони узгодили своє законодавство зі спільним законодавством ЄС, відповідають усім критеріям, але в разі такого прийняття порушиться можливість ЄС абсорбувати нових членів;
- г) немає правильної відповіді.

173. Міжнародні та наднаціональні організації виокремлюють за таким критерієм типізації:

- а) членство;
- б) юридичний статус;
- в) характер діяльності;
- г) географічне охоплення.

174. Вищі органи міжнародних організацій:

- а) формуються на рівноправних засадах і мають постійний характер діяльності;
- б) формуються на засадах представництва і мають постійний характер діяльності;
- в) формуються на рівноправних засадах і мають сесійний характер діяльності;
- г) формуються на засадах представництва.

175. Робоча група СОР починає працювати з країною-заявником на основі:

- а) Меморандуму про торговельний режим;

- б) заяви до Центральної Ради СОТ;
- в) Меморандуму про торговельний режим та заяви до Центральної Ради СОТ;
- г) звіту країни-заявника.

176. Виконавчим органом СОТ є:

- а) Конференція міністрів;
- б) Рада з торгівлі товарами;
- в) комітети;
- г) Секретаріат.

177. На нестабільність глобального ринку сировини впливає такий постійний фактор:

- а) відносно нечутлива до цін пропозиція;
- б) нерегульованість ринку;
- в) форс-мажорні обставини;
- г) інфляція.

178. Вищим щаблем розвитку регіональної інтеграції в глобальних умовах є утворення:

- а) економічного союзу;
- б) спільного ринку;
- в) політичного союзу;
- г) митного союзу.

179. Техноглобалізм:

а) обумовлює зростання асиметричності в опануванні країнами інноваційно-технологічної моделі розвитку та досягнень науково-технологічної революції;

б) сприяє реалізації національних інтересів усіх країн світу, мобілізує світовий інтелектуальний потенціал;

в) обумовлює динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, інтенсифікує міждержавний науково-технологічний обмін;

г) усі відповіді правильні.

180. До причин, які обумовили стрімке зростання асиметричності глобального розвитку фінансового та реального секторів, належать:

а) лібералізація фінансових операцій;

б) суттєве розширення суб'єктної структури світового фінансового ринку;

- в) безупинна інноваційність фінансових ринків;
- г) усі відповіді правильні.

181. Основними гаслами антиглобалізаційного руху є:

- а) скасування боргів країн, що розвиваються;
- б) захист прав етнічних меншин;
- в) лібералізація ринків;
- г) встановлення умов гендерної рівності.

182. Роль окремих індивідів в глобальних умовах:

- а) зменшується;
- б) зростає;
- в) не змінюється;
- г) частково зростає.

183. Роль наднаціональних органів глобальної економіки виконують:

- а) ООН;
- б) Велика сімка;
- в) Велика двадцятка;
- г) СОТ.

184. Які з названих факторів глобальної конкурентоспроможності стануть визначальними в майбутньому:

- а) науково-інноваційні;
- б) культурні;
- в) організаційні;
- г) інформаційні.

185. Стиль керівництва в сучасній метакорпораційній моделі управління є:

- а) авторитарний;
- б) координаційний;
- в) патерналістичний;
- г) збалансований.

186. В умовах глобалізації регулююча роль держави в економіці:

- а) зростає;
- б) зменшується;
- в) залишається без змін;
- г) усі відповіді правильні.

187. До складу регіонального угруповання АТЕС входять:

- а) Грузія;
- б) Японія;
- в) Чилі;
- г) Єгипет.

188. Глобальна економіка є:

- а) результатом трансформації, розвитку поняття «світова економіка»;
- б) формується при трансформації чинної світової економіки;
- в) якісно новий етап розвитку світової економіки, яка поступово перетворюється на цілісний глобальний організм, утворений гігантською виробничо-збутовою, фінансовою та планетарною інформаційною мережею;
- г) усі відповіді правильні.

189. Рівень глобалізації окремої країни – це:

- а) посилення економічної взаємозалежності країн і регіонів, переплетення їхніх господарських комплексів та економічних систем;
- б) зростання відкритості економіки, її інтегрованості у світову господарську систему;
- в) зростання взаємопов'язаності конкурентоспроможності компанії в середині галузі в певній країні з її конкурентоспроможністю в інших країнах;
- г) розвиток і поширення глобальних корпорацій і стратегічних альянсів як головних суб'єктів багатонаціонального виробництва, зорієнтованого на всесвітні джерела постачання та ринки збуту.

190. До складу організації регіонального угруповання NAFTA входять:

- а) Мексика;
- б) Австралія;
- в) Франція;
- г) Греція.

190. Рівень глобалізації окремих бізнес-структур – це:

- а) посилення економічної взаємозалежності країн і регіонів, переплетення їхніх господарських комплексів та економічних систем;
- б) зростання відкритості економіки, її інтегрованості у світову господарську систему;
- в) зростання взаємопов'язаності конкурентоспроможності компанії всередині галузі у певній країні з її конкурентоспроможністю в інших країнах;

г) розвиток і поширення глобальних корпорацій і стратегічних альянсів як головних суб'єктів багатонаціонального виробництва, зорієнтованого на всесвітні джерела постачання та ринки збуту.

191. Який з названих факторів поглиблення міжнародного поділу праці є найбільш значущим в сучасних умовах:

- а) природо-кліматичні умови;
- б) запаси природних копалин;
- в) чисельність населення;
- г) інтелектуальний капітал.

192. Критерієм класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку є:

- а) тип та модель економічної системи;
- б) величина ВВП на душу населення, рівень та якість життя населення;
- в) розвиток ВПК, наявність ядерної зброї;
- г) рівень захисту внутрішнього ринку, ставки митних тарифів;
- д) обсяг іноземних інвестицій в країну та її інвестиційна привабливість.

193. У чому виявляється нерівномірність сучасного розвитку глобальної економічної системи:

- а) розрив у рівнях розвитку промислово розвинених країн та економік, що розвиваються, збільшується;
- б) наростає диференціація країн, що розвиваються, за рівнем економічного розвитку;
- в) відбувається зміна країн-лідерів;
- г) показник максимального зростання для розвинених економік світу з кожним наступним циклічним підйомом зменшується;
- д) країни так званої *периферії* наблизилися за рівнем розвитку до промислово розвинених держав.

194. До рис сучасної глобальної економіки належать (*виберіть варіанти*):

- а) відсутність чітких розмежувань між зовнішньоекономічними і національними факторами розвитку;
- б) наявність єдиного міжнародного виробництва, заснованого на міжнародній кооперації;
- в) втрата унікальності та самобутності національних економік;
- г) послаблення міжнародної конкуренції через зменшення кількості учасників та залучення їх до інтеграційних утворень;
- д) прагнення країн до автаркії в економічному розвитку.

9. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

Основний

1. Конкурентна платформа економічної самодостатності України у глобальному світі: монографія / А. М. Поручник та ін. Київ : КНЕУ, 2020. 293 с.
2. Інтеграція України в глобальний соціально-економічний простір : монографія / НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України» ; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. Птухи ; МОН України ; ДННУ «Академія фінансового управління» ; КНЕУ ім. В. Гетьмана ; ОНЕУ. Київ : КНЕУ, 2019. 287 с.
3. Неоекономіка та імперативи розвитку підприємництва : монографія / І. М. Репіна та ін. Київ : КНЕУ, 2021. 243 с.
4. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізацій на перспектива : монографія / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка та д-ра екон. наук, проф. А.М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2010. 334 с.
5. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір : монографія / Д.Г.Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г. Лук'яненка та д-ра екон. наук, проф. А. М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2008. 420 с.
6. Глобальна економіка : підручник / за заг. ред.. Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2015. 588 с.
7. Глобальні асиметрії економічного розвитку : монографія / Я.М. Столярчук. Київ : КНЕУ, 2009. 302. с.
8. Кальченко Т.В. Глобальна економіка: методологія системних досліджень : монографія. Київ : КНЕУ, 2006. 248 с.
9. Глобальна економіка : навчальний посібник / Д.Г. Лук'яненко та ін. Київ : КНЕУ, 2017. 164 с.
10. Міжнародна економіка : підручник / Д. Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Я.М. Столярчук. Київ : КНЕУ, 2014. 762 с.
11. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку : монографія / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот та ін. ; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка та А.М. Поручника. Київ: КНЕУ. 2011. 703 с.
12. Sander H. Understanding the New Global Economy. A European Perspective. Taylor & Francis, 2021. 254 p.
13. Schwab K., Vanham P. Stakeholder Capitalism. A Global Economy that Works for Progress, People and Planet. Wiley, 2021. 304 p.
14. Louka E. The Global Economic Order. The International Law and Politics of the Financial and Monetary System. Edward Elgar Publishing, 2020. 416 p.
15. Sakuragawa M., Kikuchi T. China and Japan in the Global Economy. Taylor & Francis, 2020. 218 p.

Додатковий

1. Глобальна корпоративна система : монографія / О.Г. Білорус та ін. Київ : КНЕУ, 2011. 408 с.
2. Глобальний конкурентний простір : монографія / О.Г. Білорус та ін. Київ : КНЕУ, 2008. 680 с.
3. Бугрій М.Г., Ус І.В., Федоренко Т.О., Медведкіна Є.О. Глобальна економіка у посткризовий період : тенденції та перспективи. Київ : НІСД, 2012. 46 с.
4. Власов В.І. Глобалістика: історія, теорія : монографія; за наук. ред. О.Г. Білоруса і В.А. Вергунова. Вінниця : ТОВ «НІЛАН ЛТД», 2012. 856 с.
5. Енергетична стратегія України до 2030 р. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.
6. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція : монографія. Київ : ТОВ «Національний підручник», 2008. 220 с.
7. Парадигма креативного менеджменту в глобальній економіці : монографія / Д.Г. Лук'яненко та ін.; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка. Київ : КНЕУ, 2016. 231 с.
8. Міжнародний трансфер технологій : навчальний посібник. Київ, 2011. 365 с.
9. Орехова Т.В. Трансформація процесу транснаціоналізації в умовах зростання невизначеності глобального економічного середовища: монографія. Донецьк : ДонНУ, 2011. 652 с.
10. Корпоративні стратегії у глобальному нафтогазовому бізнесі : навчальний посібник / Є.Г. Панченко та ін.; за заг. ред. Панченка і О.А. Швидкого. Київ : КНЕУ, 2013. 94 с.
11. Поручник А.М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі : монографія. Київ : КНЕУ, 2008. 352 с.
12. Спільний європейський економічний простір: гармонізація між-регіональних суперечностей : монографія: за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка і В.І. Чужикова. Київ : КНЕУ, 2007. 544 с.
13. Єркін Д. Нова карта світу. Енергетика, клімат, конфлікти / пер з англ. Київ : Лабораторія, 2022. 488 с.
14. Зірен Ф. Майбутнє? Китай! / пер з англ. Київ : ДП «Бурда – Україна», 2021. 352 с.
15. Транснаціональні корпорації : підручник / Д.Г. Лук'яненко та ін. Донецьк : «Сучасний друк», 2013. 633 с.
16. Філіпенко А.С. Теорія міжнародної економічної політики: навчальний посібник. Київ : АКАДЕМВИДАВ, 2013. 216 с.
17. Стратегії конкурентного розвитку у глобальній економіці : монографія/ А.М. Поручник та ін.; за заг. ред. А.М. Поручника і Я. М. Столярчук. Київ: КНЕУ, 2016. 331 с.
18. Петрашко Л. П. Корпоративна відповідальність: крос-культурні моделі та бізнес-практики : монографія. Київ : КНЕУ, 2013. 343 с.
19. Управління корпораціями : навчальний посібник / З.Є. Шершньова та ін.; за заг. ред. З. Є. Шершньової і А. Е. Черпак. Київ : КНЕУ, 2013. 695 с.

20. Лук'яненко Д. Г., Тітова О. С. Глобальна модифікація конкурентних механізмів ринку // Міжнародна економічна політика. 2010. № 1-2. С. 5–21.
21. Лук'яненко Д., Мозговий О., Бурмака М. Мотивація топ-менеджменту глобальних корпорацій // Міжнародна економічна політика. 2015. № 2. С. 5-28.
22. Стукало Н., Сімахова А. Глобальні тренди розвитку соціальної економіки // Міжнародна економічна політика. 2021. № 1. С. 7–22.
23. Бурмака М., Рудьковський С. Глобальні трансформації енергетичного ринку // Міжнародна економічна політика. 2021. № 2. С. 28–54.
24. Гальперіна Л., Киян Є. Концептуальні засади глобальної координації стратегій економічного розвитку // Міжнародна економічна політика. 2021. № 2. С. 7–27.
25. Молчанова Е., Ковтонюк К. Концептуальні засади становлення та розвитку нового світового економічного порядку // Міжнародна економічна політика. 2018. № 1. С. 144-170.
26. Лук'яненко Д. Г. Кальченко Т. В. Стратегії глобального управління // Міжнародна економічна політика. 2008. № 1–2. С. 5–43.
27. Кредісов А. І., Панченко Є. Г. Менеджмент успішних керівників: світовий досвід та перспективи : монографія. Київ : Знання України, 2024. 535 с.
28. Панченко Є. Г., Лук'яненко О. Д. Становлення системи інноваційного менеджменту глобальних корпорацій // Міжнародна економічна політика. 2011. № 1-2 (14-15). С. 32-65.
29. Funke M., Zhong D. The political globalization trilemma revisited: An empirical assessment across countries and over time. Economics & Politics. 2022. Vol. 36, No1.

Дистанційні курси та інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. URL: <http://www.weforum.org>.
2. Офіційний сайт ділового видання Fortune. URL: <http://www.fortune.com>.
3. Офіційний сайт ділового журналу Forbes. URL: <http://www.forbes.com>.
4. Офіційний сайт ЄБРР. URL: <http://www.ebrd.com>.
5. Офіційний сайт Європейської комісії. URL: <http://ec.europa.eu>.
6. Офіційний сайт Євростат. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
7. Офіційний сайт ЄС. URL: <http://www.europa.eu.int>.
8. Офіційний сайт ЄЦБ. URL: <http://www.ecb.europa.eu>.
9. Офіційний сайт Інформаційного агентства Bloomberg. URL: <http://www.bloomberg.com>.
10. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку URL: www.unctad.org.
11. Офіційний сайт МВФ. URL: <http://www.imf.org>.
12. Офіційний сайт Міжнародної консалтингової компанії AT Kearney. URL: <https://www.atkearney.com>.

13. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <http://www.ilo.org.ua>.
14. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: <http://www.oecd.org>.
15. Офіційний сайт Організації об'єднаних націй. URL: <http://www.un.org>.
16. Офіційний сайт Організації об'єднаних націй з промислового розвитку (ЮНІДО). URL: <http://www.unido.org>.
17. Офіційний сайт Програми розвитку ООН (ПРООН). URL: <http://www.undp.org>.
18. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://worldbank.org>.
19. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org>.
20. Офіційний сайт статистичний порталу Statista. URL: <http://www.statista.com>.
21. Офіційний сайт Швейцарського економічного інституту. URL: <http://globalization.kof.ethz.ch>.
22. Офіційний сайт ЦРУ. URL: <https://www.cia.gov>.
23. Дистанційний курс з навчальної дисципліни «Глобальна економіка» в Moodle. URL: <https://ido-m.kneu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1288>.
24. World Economic Forum. A brief history of globalization, 2019. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/how-globalization-4-0-fits-into-the-history-of-globalization>.
25. World energy council. URL: <https://www.worldenergy.org>.
26. Індекс глобалізації (KOF). URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>.
27. Індекс глобальної конкурентоспроможності (GCI). URL: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking>.
28. Глобальний індекс інновацій (GII). URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2023/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=Search%3A+Global+Innovation+Index+2023+%28EN%29&gad_source=1&gclid=CjwKCAiAvJarBhA1EiwAGgZl0LrmKuhR5lEb5w4zGv6CGMtmKyvC2GwVs5SYgkzcxNJV4V0fd-aUERoCd3sQAvD_BwE.
29. Індекс людського розвитку (HDI). URL: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>.
30. Індекс глобальних міст. URL: <https://www.kearney.com/service/global-business-policy-council/gcr/2022-full-report>.
31. Рейтинг глобальних міст за методологією університету Лафборо (Великобританія). URL: <https://www.lboro.ac.uk/microsites/geography/gawc/gawcworlds.html>.
32. Рейтинг ТНК. Forbes Global 2000. URL: <https://www.forbes.com/lists/global2000/?sh=5b52e6e55ac0>.
33. Рейтинг ТНК. Fortune Global 500. URL: <https://fortune.com/ranking/global500>.
34. Рейтинг ТНК. Financial Times 1000. URL: <https://www.ft.com/ft1000-2023>.

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

- Г** глобалізація 14
 - глобальна економіка 16
 - глобалізм 16
 - глобалістика 17
 - глобальна економічна політика 17
 - глобальне управління 17
 - принципи глобального управління 18
 - глобальний економічний порядок 18
 - глобальний ринок 19
 - глобальні індекси 19
- Д** детермінанти 22
- Е** економічна глобалізація 15
 - економічний цикл 22
- І** імперативи 23
 - інтернаціоналізація 24
- К** концепція сталого розвитку 26
- Л** людський капітал 27
- Н** неурядові організації 27
- П** постіндустріальна модель розвитку 28
- Р** рамкова конвенція ООН зі зміни клімату 28
- С** соціалізація глобальної економіки 29
 - сталий енергетичний перехід 29
 - сценарії глобального розвитку 30
- Т** трилема глобалізації 13
 - техноглобалізм 31

Навчальне видання

**ЛУК'ЯНЕНКО Дмитро Григорович,
КАЛЬЧЕНКО Тимур Валерійович,
БУРМАКА Микола Олексійович та ін.**

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Практикум

За загальною редакцією Д. Г. Лук'яненка

Редактор *В. Македон*
Художник обкладинки *Т. Зябліцева*
Верстка *М. Криворученко*

Підп. до друку 24.07.2024. Формат 60×84/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 9,76.
Обл.-вид. арк. 11,11. Наклад 50 пр. Зам. 24-5868.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський (Перемоги), 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera_kneu@ukr.net